

180. Perjantaina 13 päivänä joulukuuta 1996

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta Bosnia-Hertsegovinan rauhansopimuksen sotilaallisen toimeenpanon jatko-operaatioon 5680

Valtioneuvoston selonteko 6/1996 vp

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön sekä siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys 184/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 45/1996 vp

Kolmas käsittely

2) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 5685

Hallituksen esitys 225/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1996 vp
Lakialoite 69/1996 vp

3) Hallituksen esitys maatalouden kansallista erityistukea koskevaksi lainsäädännöksi 5725

Hallituksen esitys 221/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 24/1996 vp

Ensimmäinen käsittely

4) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5727

Hallituksen esitys 232/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 41/1996 vp

Mietintöjen pöydällepano

5) Hallituksen esitys Slovenian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys 234/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 25/1996 vp

6) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Israelin valtion välisestä assosiaatiosta tehdyn Euro-Välimeri-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys 235/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 26/1996 vp

7) Hallituksen esitys eläkelaitosten vakavaraisuussäännösten uudistamisesta 5727

Hallituksen esitys 241/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö
42/1996 vp

8) Hallituksen esitys laiksi vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta 5728

Hallituksen esitys 51/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 27/1996 vp
Lakialoite 38/1996 vp
Toivomusaloite 307/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Aho, Ala-Nissilä, Alaranta, Aura, Halonen, Kekkonen, Kemppainen, Linnainmaa, Lipponen, Luhtanen, Markkula-Kivisilta, Niinistö, Norrback, Rinne, Tuomioja ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat toinen varapuhemies Törnqvist sekä edustajat Kemppainen, Luhtanen ja Aura.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Niinistö sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Aura, Kekkonen ja Tuomioja, tästä ja huomista päivästä virkatehtävien vuoksi ed. Halonen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Ala-Nissilä, Rinne ja Vuorensola sekä tämän kuun 16 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Aho.

Uudet hallituksen esitykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on eilen 12 päivänä joulukuuta 1996 antanut eduskunnalle hallituksen esityksen n:o 245.

Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta Bosnia-Hertsegovinan rauhansopimuksen sotilaallisen toimeenpanon jatko-operaatioon

Valtioneuvoston selonteko 6/1996 vp
Ilmoitetaan saapuneeksi

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että valtioneuvoston kirjelmän ohella 12 päivästä joulukuuta on eduskunnalle saapunut valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta Bosnia-Hertsegovinan rauhansopimuksen sotilaallisen toimeenpanon jatko-operaatioon (VNS 6/1996 vp), joka on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 3 momentin mukaan selonteko on pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pantaisiin pöydälle ensi maanantaina pidettävään istuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja selonteko pannaan pöydälle ensi maanantain istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonnäkö- ja valmisteverolainsäädäntöön sekä siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 184/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 45/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45. Ensin sallietaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsitteilyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Puieto: Arvoisa puhemies! Jaoston käsittelyssä tänään on todettu, että laissa oli lähinnä Ahvenanmaan ja Turun välistä liikennettä koskeva tekninen virhe, jonka jaosto haluaa muuttaa. Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään muutosehdotuksen.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Olemme nyt hyväksymässä sinänsä varsin merkittävää lainsäädäntöä, jolla Ahvenanmaa EU-sopimuksen mukaisesti tulee konkreettisesti ja tosiasiallisestikin jäämään Suomen veroalueen ulkopuolelle ja syntyy Suomen ja Ahvenanmaan välille ns. veroraja. Se merkitsee ehkä kaikkein konkreettisimminkin sitä, että ns. tax-free myynti alkaa maaliskuun alussa laivoilla, jotka liikennöivät Maarianhaminaan, ja myös lentokoneissa, jotka liikennöivät Maarianhaminaan Manner-Suomesta.

Hyvin paljon ongelmia tämän lain osalta oli alkuvaiheessa, kun pyrittiin luomaan järjestelmä, joka olisi ollut hyvin puhdasoppinen, joka olisi aiheuttanut hyvin paljon teknisiä ongelmia ja hankaluuksia vero- ja tulliasioiden käsittelyssä. Mutta nyt neuvotteluissa yhteisessä toimikunnassa, jonka tullihallinto ja Ahvenanmaa ovat yhdessä muodostaneet, on kaikkein vaikeimmat ongelmat kyetty ratkaisemaan tavalla, joka merkitsee sitä, että teknisiä ongelmia ei kovinkaan paljon ole.

Arvoisa puhemies! Jaostossa keskusteltiin eräistä muutoksista hallituksen esitykseen, joista yksi oli se, kun oli suunnitelmia palauttaa pohjoismainen muonitus sopimus Suomen EU-jäsenyydestä huolimatta koskemaan liikennöintiä lautoilla Ruotsiin, että se koskisi myös Ahvenanmaata. Tässä yhteydessä Ahvenanmaan osalta kuitenkin teknisen kömmähdyksen vuoksi olisi palattu tilanteeseen, jossa pohjoismainen muonitus sopimus olisi koskenut tietyiltä osin liikennettä Maarianhaminan ja mantereen välillä. Koska tämä ei ole tarkoituksenmukaista, on syytä tehdä 12 §:ään muutos, sen kolmanteen momenttiin. Kannatan ed. Puiston tekemää ehdotusta.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Aikamoinen systeemi tulee Manner-Suomen ja Ahvenanmaan välille verorajajoinen ja tullikamarineen, kun EU:sta johtuva sopimus pöytäkirjoihin saadaan valmiiksi.

Totean, että ensimmäisessä käsittelyssä povasin tämän olevan niin monimutkainen ja vaikea lainsäädäntösystemi, että aivan kohta tulee muutoksia, mutta en uskonut, että heti jo päivän päästä.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Minusta on syytä antaa verojaostolle ja sen johdolle tunnustus siitä, että se yritti tehdä parhaansa tämän erittäin vaikean asian jonkinlaiseen järjelliseen, sanoisiko, lopputulokseen saattamisessa.

Siitä, onko näillä ratkaisuilla ja tarkennuksilla päästy toimivaan malliin, suuret epäilyt edelleenkin mieleen jäävät.

On toivottavaa, että jos ja kun esitys tulee nyt hyväksyttyä — en tee minäkään tarkistuksiin nähden mitään muutoksia — että hallituksen piirissä vielä mahdollisimman nopeasti ja tarkkaan ennalta selvitetään ne ongelmat, mitkä tämä muotoilu kenties on tuottamassa; erityisesti tullin kannalta on tärkeää sen kysymyksen selvittäminen, kykeneekö tulli suoriutumaan niistä velvoitteista, joita ratkaisu sille aiheuttaa. Toisen kysymys koskee Ahvenanmaan pieniä yrityksiä, miten niiden käy tilanteessa, jossa niille tulee tietyllä tavalla merkittävä kilpailuasetus, niiden asema tietyllä tavalla heikentyy kilpailussa laivaliikenteen tiettyjen palveluiden kanssa. Muun muassa näiden seikkojen osalta monia kysymysmerkkejä nostaa mieleen asian erittäin nopeatempoinen lopullinen käsittely.

En kuitenkaan tee mitään poikkeavaa esitystä verojaoston johdon tekemään muutosesitykseen, vaan keskusta on valmis hyväksymään esityksen näillä saatesanoilla.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarinen on siltä osin oikeassa, että pientä epäilyä saattaa jäädä mieleen, mutta itselleni ei eniten tämän asian kohdalla, vaan kokonaisuuden. Olemme verojaostossa tehneet hyvin lyhyellä käsittelyajalla todella suuria lakeja: energiaverot, Ahvenanmaa ja lukemattomat muut. En usko, jos tässä olisi joku oleellinen virhe, että se ainakaan olisi suurimpia, mitä olisi tullut tehtyä.

Ed. J a n s s o n : Arvoisa rouva puhemies! Se, mitä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja ed. Pekkarinen sanoi, pitää paikkansa. Voi kyllä kysyä, onko oikea suhde nyt lainsäädännön pykälien ja ajatellun käytännön välillä. Sitä me emme tiedä.

Kysymys on sen verran vielä aiheellisempi, kun tämän Ahvenanmaan pöytäkirjan perimäinen tarkoitus on, kuten siinä sanotaan, luoda toimiva talous saarille ja samalla alleviivata, miten tärkeätä tämä ratkaisu saattaa olla ja toivotavasti myös on koko maan kuljetustaloudelle ainakin 99 heinäkuun jälkeen, kun verovapaa myynti loppuu muualla EU:ssa.

Minä yhdyin myös siihen, josta puhuin muuten eilen, että valtiovarainvaliokunta ja sen verojaosto on tehnyt merkittävää, tehokasta työtä tässä asiassa. Tämä on jo kolmas kerta, viitaten siihen,

mitä ed. Ihamäki sanoi, kun tämä asia työllistää eduskuntaa. Minäkin toivon, että tämä on viimeinen, mutta pelkään pahoin, ettei olekaan.

Se on sinänsä ihan hyvä asia, että nyt voimaantulo siirtyy maaliskuun 1 päivään, jotta ei nyt muiden kiireiden yhteyteen tämä astuisi voimaan tammikuussa jo. Se olisi liian suuri ja jyrkkä muutos systeemeihin. Mutta nyt, kun on tällainen kahden kuukauden aikalisä, eikös nyt hyvällä yhteistyöllä tämä järjestyisi ottaen vielä huomioon, että valtiovarainministeriö on jo asettanut seurantatyöryhmän, joka seuraa käytännön järjestelyjä, jotta päästään hyvään tulokseen.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan todeta sen, että nämä verosäännökset on toteutettu melkein vaikeimmalla mahdollisella tavalla. Verolainsäädäntö koskee neljää päällekkäistä lakia ja niiden keskinäinen vuorovaikutus on hyvin vaikeasti teknisesti havaittavissa. Täytyy sanoa, että jos ahvenanmaalainen kauppias yrittää lukea näitä säännöksiä, hän ei kyllä varmaan niistä minkäänlaista selvyyttä tule saamaan. Se oli osittain myös ongelmana asian käsittelyn yhteydessä. Mutta uskomme, että pääsääntöisesti säännökset ovat kohdallaan.

Mutta olennaista on se, että vaikutusten ennakkoarviointi on äärimmäisen vaikeata. Täytyy todeta, että paikallisen kaupan ja laivoilla tapahtuvan tax-free-myyntin vuorovaikutussuhdetta täytyy kyllä hyvin tarkkaan seurata ja katsoa, että kummallekaan elinkeinoista ei aiheutuisi erityistä haittaa näistä säännöksistä, koska niiden tulisi olla kummankin elinkeinon kannalta tasapuolisia.

Haluankin korostaa sitä, että näitä vaikutuksia tulisi hyvin tarkkaan seurata, ja tämä seurantatyöryhmä toivottavasti tekee tehokkaasti työtään. Varmasti joudumme palaamaan vielä näihin säännöksiin jossakin vaiheessa ja niitä myös täsmentämään.

Tähän lakiin jäi eräs ongelma, joka merkitsee sitä, että eräissä tapauksissa Ahvenanmaalle tavaraa tuodessa voi joutua arvonlisäveron suorittamiseen kahteen kertaan ja käytännössä jopa suurempi määräinen kuin kaksinkertaisena. Mutta teknisesti sen ongelman poistaminen tässä yhteydessä niin, ettei olisi Suomen lainsäädäntöön olennaisella tavalla puututtu, ei ollut mahdollista. Toivon, että tätä asiaa, jota nyt on melkein vuosi muutenkin selvitetty, vielä jatkossa selvitetäisiin, jotta tästä epäkohdasta voitaisiin jossakin yhteydessä luopua.

Mitä tulee yhteyslaivoilla tapahtuvaan tax-free-myyntiin, niin täytyy todeta, että vaikka tällaisiakin toiveita on esitetty, en pidä sitä kovin realistisena tällä hetkellä. Totean, niin kuin tv-uutisissakin todettiin, etteivät myöskään paikalliset asukkaat olleet tällaisesta mahdollisuudesta innostuneita.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Käyty keskustelu jo osoittaa sitä, että Ahvenanmaan maakuntaan liittyvän poikkeuslain säätäminen sisämarkkinalainsäädännön suhteen niin, että arvonlisäverossa ja valmisteverolaeissa noudetaan ikään kuin kolmannen alueen säännöksiä, on ollut tavattoman vaativa ja monimutkainen lainsäädäntötehtävä. Tässä on ollut hyvin paljon sellaisia ongelmia tai näkökohtia, jotka liittyvät ennen kaikkea toimiviin sisämarkkinoihin, jotka lähtevät yhteisöläinsäädännöstä. Nämäkin ovat olleet niitä tekijöitä, jotka on pitänyt ottaa lainsäädäntövalmistelussa huomioon niin, että myös Euroopan unionia tyydyttää tämä ratkaisu verorajasta.

Tästä asiasta komissiokin on ollut sillä tavalla koko aika kiinnostunut, että he ovat edellyttäneet meiltä ripeitä lainsäädäntötoimia, eivät halunneet, että olisimme jatkaneet poikkeuslainsäädännöllä niin, että vasta vuonna 99 tax-freen sinänsä poistuessa EU:n piiristä olisi tullut tämä verorajakäsittely, vaan meiltä edellytettiin toimia.

Haluankin tässä yhteydessä kiittää valtiovarainvaliokuntaa ja erityisesti verojaostoa siitä, että valtavan vaativa ja monimutkainen lainsäädäntötyö on voitu saada hyvässä yhteistyössä valmiiksi. Mielestäni on ollut ihan perusteltua lykätä lain voimaantuloa siitä syystä, ettei missään hallinnossa voida muutaman viikon ajalla näinkin vaativaa hallinnollista toteutusta aikaansaada.

Minäkin olisin halunnut korostaa sitä, että tässä on olennaista nyt se, että seuranta toimii ja että lainsäätäjät ovat valmiit myös ottamaan palautetta vastaan. Sen lisäksi olisin halunnut korostaa myös sitä, että nythän nämä tax-free-ratkaisut, jotka tässä on tehty, ovat osittain pohjoismaisen muonitus sopimuksen vastaisia, mutta toisaalta taas ovat EU:n yhteisöläinsäädännön mukaisia. Tässä on olemassa ristiriita, jonka kanssa varmasti kuitenkin voidaan elää.

Ed. S o i n i n v a a r a : Arvoisa puhemies! Suhtaudun kyllä aika ristiriitaisesti koko tähän lainsäädäntöön. Eduskunnan sosiaalivaliokunta

käsittelee melkein kerran kuukaudessa toimia, joilla halvan tuontiviinan sosiaalisia ongelmia voitaisiin torjua, ja keinoja, joilla voitaisiin EU:ta vastaan pullikoida, että voisimme säilyttää suomalaisen alkoholiveron tason. Nyt me teemme näin monimutkaisen järjestelmän saadaksemme aikaan halpoja tuontiviinoja. Mitä ihmeen järkeä tässä on? Jos Ahvenanmaan maakuntaa pitää tukea, niin on kai siihen yksinkertaisempiakin tapoja, esimerkiksi valtionapujen kautta, kuin tehdä näin käsittämätön järjestelmä, jolla vielä lyödään korville meidän tavoitettamme suojella omaa alkoholipolitiikkaamme. On aika vaikea EU:hun mennä tämän jälkeen sanomaan, että kyllä noita halpoja tuontiviinoja pitää välttää, jos me itse yritämme saada aikaan tämän kaltaisen tilanteen.

Ed. U o t i l a : Arvoisa rouva puhemies! Eilen käytin vähän pitemmän puheenvuoron lakiesitysten ensimmäisessä käsittelyssä. On tietysti miellyttävä saada verojaoston jäsenenä ministeriltä kiitoksia näin monimutkaisen lakikokonaisuuden käsittelystä valtiovarainvaliokunnassa ja sen verojaostossa.

Mutta ongelmaton tämä asia ei tietenkään ole. Siitä kertoo muun muassa se, että vielä tänään olen saanut paksun nipun faxisivuja ongelmista, joita ahvenanmaalaiset kokevat sen kautta, kohtelee tax-free-myynti, jota me olemme laajentamassa, kaltoin muuta laivaliikennettä Ahvenanmaalla, sitä laivaliikennettä, joka ei ole kansainvälistä. Tämä huoli on perusteltu, koska sillä on varmasti myös seurannaisvaikutuksia palvelujen, nimenomaan turismiin ja matkailuun liittyvien palvelujen sijoittumiseen maakunnan eri osiin.

Se muutos, joka tänään kuitenkin on tehty eilisen käsittelyn pohjalta, on perusteltu, ja tältä osin jaosto ja valiokunta ovat olleet yksimielisiä. Seuranta tarvitaan, ja jos tässä seurannassa näiden voimaantulon jälkeen paljastuu ongelmia, asioita, jotka vaativat muutoksia, eihän tämäkään lopullinen ole. Sitten täytyy asiaan palata ja tehdä tarvittavat korjaukset tähän lainsäädäntöön.

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies! Useassa puheenvuorossa on käynyt ilmi, että tämä on varsin monimutkainen lainsäädäntö. Näin ei kuitenkaan olisi tarvinnut olla, nimittäin ei se ole ainutlaatuista, että EU:n sisällä on niin sanotussa sisämaan liikenteessä tax-free-myyntiä. Kerrotaan, että Ranskalla olisi ollut valmis

malli, ja EU-neuvotteluissa ilmoitettiin, että Suomen ja Ahvenanmaan välinen liikenne ei tule tuottamaan ongelmia, koska on valmis malli ottaa käyttöön. Se on se malli, jota noudatetaan Ranskan ja Dominion välillä. Nyt kuitenkin kukaan ei tiennyt, minkälainen se malli on, mutta tällainen on olemassa. Ihmettelen tietenkin sitä, minkä takia me emme ole lainsäädännön valmisteluvaiheessa siihen tutustuneet.

Käytännössä tämä merkitsee sitä, että sisämaan liikenteeseen tulee tax-free-myyntiä ja se tulee koskemaan alkoholia, tupakkaa, makeisia, kosmeettisia aineita ja vielä muitakin aineita. Riidan kohteena, jos nyt sellaisesta voidaan puhua, ovat muut aineet, kellot, villapaidat, kamearat jne. Niitä voi tämän jälkeen ostaa verovapaasti Ahvenanmaan ja Turun välisestä linjaliiikenteestä.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! EU-liitymissopimusta neuvoteltaessa tehtiin niin Ahvenanmaan maakunnan puolella kuin valtakunnassakin ja erityisesti sen poliittisessa johdossa arvio siitä, että poikkeuksen saaminen sisämarkinasäädöksiin Ahvenanmaan kohdalla on koko valtakunnan etu, ja nimenomaan arvioitiin, että lauttaliikenne Suomen ja Ruotsin välillä mukaan lukien Ahvenanmaa on niin olennainen varustamoelinkeinolle, että tällaista poikkeusta kannattaa hakea. Sitten tämän poikkeuksen aiheuttamat seurannaisvaikutukset ovat realisoituneet ja näkyvät nyt tässä lainsäädäntöehdotuksessa, verorajan tekemisessä. Tässä on noudatettu yhteisön lainsäädännöstä tulevia säädöksiä.

Täytyy todeta vielä sekin, että poikkeuksena joihinkin muihin, esimerkiksi Kanaalin saariin verrattuna, Ahvenanmaa poikkeaa asemaltaan vielä siinä mielessä, että Ahvenanmaallahan ei ole itsenäistä verotusoikeutta vaan se on osa valtakunnan veroaluetta ja siellä pätevät yleiset veromääräykset ja lainsäädäntö mutta vain välillisten verojen osalta on nyt sitten erilainen menettely. Tämä on tehnyt tästä mutkikkaamman ja edellyttää juuri tästä syystä paljon seurantatyötä, jotta tavallisten ahvenanmaalaisien, jotka ovat Suomen kansalaisia, elämä ei tulisi kohtuuttoman mutkikkaaksi näitten järjestelyjen kautta.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Lähinnä ed. Soininvaaran puheenvuoron johdosta haluan korjata, ettei tule väärinkäsityksiä, että nyt tehty muutosesitys ei koske alkoholia, tupakkaa eikä hajusteita, koska ne ovat jo tässä laissa sisällä. Kysymys on siis muusta tavarasta, hammashar-

jasta tai korkeintaan villapaidasta, jonka hankintahinta laivayhtiölle voi olla korkeintaan 385 markkaa, ja he laittavat siihen voiton päälle, 30 prosenttia yleensä. En usko, että tämä tulee hetkauttamaan myöskään sen kummemmin Ahvenanmaan kuin Turunkaan kauppojen myyntiä.

Ed. Kuisma: Arvoisa puhemies! Tuntuu hyvin vaikealta ajatella, että tällainen lainsäädäntö, joka nyt on kysymyksessä, on järkevää. Tällehan ei ole mitään kansantaloudellisia perusteita, päinvastoin tällainen ylimääräinen tulliraja tuottaa lisää vaivaa ja lisäkustannuksia sekä kansalaisille että valtiolle ja varmaan myös Ahvenanmaan maakunnalle. Kun perusteena on vain se, että voidaan myydä verovapaasti tuotteita, tietysti ihan ajatuksellisestikin se hyöty, joka siitä verovapaudesta tulee, on pois valtiolta. Kuitenkin me olemme tällaista lainsäädäntöä tekemässä. En voi nähdä kovin suuria hyötyjä siitä, että viinaa saa halvemmalla, kun menee laivaan, joka menee merelle. Ehkä, jos sitä halutaan suosia, turvallisempaa olisi juoda maissa. Jos lauttaliikenne perustuu pelkästään verovapaaseen myyntiin, on selvää, että olisi parempi, että sellainen lauttaliikenne loppuisi, jos sillä ei ole muuta arvoa. Tietysti asia ei ole ihan näin yksinkertainen, sillä on välillistä merkitystä, mutta sen merkitystä lauttaliikenteen kannattavuuden kannalta voimakkaasti liioitellaan.

Tämä koko ajatus on huonosti harkittu, ja jos ymmärrän, vaikka EU-sopimuksessa tällainen mahdollisuus meille oli varattu, eihän tätä ole pakko käyttää. Voi olla, että Ahvenanmaan kannaltakin tämä ratkaisu tullirajoineen tulee olemaan huono. Jos ahvenanmaalaiset itse tätä haluavat, tietysti on vaikea suoranaisesti tätä vastustaa, vaikka tämä ajatus on kansalaisissa herättänyt melkoisesti ihmetystä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1 a §, 46 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 63 a, 63 b, 67 a, 67 b, 70 a, 72 h, 85, 95 ja 179 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 3, 6, 11, 13, 16, 20, 54 ja 62 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy kolmannen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § ja 1 luvun otsikko, 2 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 3 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 4 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 5—7 § ja 5 §:n edellä oleva alaotsikko sekä 8—11 § hyväksytään keskustelutta.

12 §

Keskustelu:

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälään lisätään uusi näin kuuluva 3 momentti:

”Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, veroa ei suoriteta muiden kuin 2 momentissa mainittujen tuotteiden myynnistä sellaisella Suomen ja toisen valtion välillä liikennöivällä vesialuksella, joka pysähtyy Ahvenanmaan maakunnassa.”

4 momentti kuuluu kuten 3 momentti valtiokunnan mietinnössä.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Puiston ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Puisto ed. Sasin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämänsä ehdotuksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Puiston ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 161 ei-ääntä, 9 tyhjää; poissa 29. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Puiston ehdotuksen.

13—16 § ja 8 §:n edellä oleva alaotsikko, 17 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 18—22 § ja 18 §:n edellä oleva alaotsikko, 23 § ja sen edellä oleva alaotsikko, 24—26 § ja 24 §:n edellä oleva alaotsikko ja 2 luvun otsikko, 27—32 § ja 3 luvun

otsikko sekä 33 ja 34 § ja 4 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta neljännen lakiehdotuksen 1—7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

P u h e m i e s : Koska valtiovarainvaliokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 225/1996 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 44/1996 vp

Lakialoite 69/1996 vp

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Energiavero-keskustelun yhteydessä on esitetty mitä ristiriitaisimpia väitteitä siitä, mitä tämä vero tekee. Minusta tässä tarvitaan suhteellisen yksinkertainen malli siitä, mitä tapahtuu, ja haluan nyt esittää sen eduskunnalle.

Meillähän Pohjoismaissa vallitsee vähitellen markkinatalous niin, että sähkö voi kulkea vapaasti maasta toiseen. Pohjoismaissa energia tehdään sillä tavalla, että Suomessa loppuperussähkö yleensä tehdään hiilivoimalla, samaten Tanskassa. Ruotsi ja Norja taas käyttävät Ruotsi ydinvoimaa ja vesivoimaa ja Norja vesivoimaa. Ruotsin ja Norjan sähkö tulee halvemmaksi tehdä kuin Suomen ja Tanskan.

Silloin, kun on sähköä vapaasti ostettavissa, niin se varasähkö, joka Ruotsissa ja Norjassa normaaleina vesivuotuksina on, voidaan myydä. Jos Suomessa pannaan hiilisähkölle lisää veroa, niin kuin on tehty, Suomessa hiilisähkön hinta nousee ja se on tietenkin silloin kalliimpaa kuin Tanskassa, jossa sitä veroa ei ole. Silloin Ruotsi ja Norja myyvät tietenkin Suomeen sen sähkön, joka heillä on myytävänä, ja hinta on tietenkin sen verran pienempi kuin Suomen verotetulla hiilisähköllä on, että Suomi tai suomalaiset yritykset sen ostavat.

Toisin sanoen tämän veron, joka Suomessa peritään, saavatkin ruotsalaiset energiyhtiöt

taskuunsa. Silloin käy niin, että Tanska ei voi ostaa Ruotsista ja Norjasta sähköä, koska Ruotsi ja Norja saavat paremman hinnan Suomesta. Silloin Tanska pitää omat hiilivoimalansa käytössä.

Lopputuloksena tästä täysin älyttömästä energialaista on se, että työpaikat ja päästöt siirtyvät Tanskaan, siis Tanskassa hiilivoimalat käyvät, Suomessa ne seisovat, rahat menevät Ruotsin energialaitoksille ja lisäksi Ruotsin teollisuus hyötyy, koska siellä metsäteollisuus ei maksa sähköveroja, ainakaan hiiliveroa, koska sitä ei siellä tarvita, ja Suomen metsäteollisuus vastavasti pystyy myymään vähemmän.

Minusta Suomen eduskunnan pitäisi ajatella Suomen etua eikä järjestää rahaa Ruotsin energiyhtiöille tai tanskalaisille töitä. Tällaista energiaveroa siis vain Suomessa halutaan soveltaa ja olla muka jokin etujoukko. Se on todella peräjoukkoa ainakin järjen kannalta.

Tässä tulee mieleen, että silloin kun minä olin pikkupoika, oli semmoinen Avulias Aatu -sarjakuva, jossa Aatulla oli aina erittäin hyviä ajatuksia siitä, miten asioita pitää tehdä, ja sitten kun Aatu kovasti auttoi, niin meni juuri päinvastoin. Tässä on ihan sama tilanne, tällainen Aatun laki tässä pätee: kun liian pienellä tiedolla tehdään muka hyviä päätöksiä, lopputulos on kyllä hyvin kurja. Minä ihmettelen, että täällä vielä vihreistä, jopa Rkp:stä on vaadittu tämän vanhan veron jatkamista ja keskustakin on sortunut siihen. Miten ihmeessä Suomessa työpaikat pysyvät, jos eduskuntakin ehdoin tahdoin tekee lakeja, jotka vähentävät työtä Suomessa ja avustavat vielä ruotsalaisia? No tietenkin Ruotsi on vähän huonommassa taloudellisessa asemassa, että ehkä meidän pitäisi nyt sitä avustaa. Mutta en minä kyllä oikein sitä hyväksy, että Suomen eduskunta sellaiseen sortuu.

Tässä tilanne tietenkin voi muuttua tulevaisuudessa, jos Ruotsi vielä tekee sellaisen omituisen päätöksen, että se alkaa sulkea ydinvoimaloita. Silloinhan me emme pysty sitten enää Ruotsista sähköä ostamaan, ja sitten Suomessa ruvetaan kiireesti rakentamaan lisää hiilivoimaa sen Ruotsista ostettavan korvaukseksi. Ruotsissaan ei tietenkään pystytä sitten myöskään myymään sähköä Tanskaan, joten sielläkin hiilivoima tulee lisäkäyttöön. Eli Ruotsin ydinvoimaloiden sulkeminen merkitsee valtavia hiilidioksidin läpäistäjiä sekä Tanskassa että Suomessa.

Maakaasuakaan ei saada, koska Ruotsissakin lasketaan, että maakaasulla tuotetun sähkön hinta on kaksinkertainen. Vaikka kuinka pantai-

siin veroa, niin maakaasusähköä ei perusteollisuus käytä, koska se on liian kallista, sitä tuotetta ei sitten sen jälkeen enää myydä.

Minusta eduskunnan olisi jo korkea aika, ennen kaikkea vihreiden, ruveta ajamaan asioita niin, että luonto säilyy eikä jatkuvasti härkääpäisesti uskota, että ydinvoima on se luonnon vihollinen. Kaikista energialähteistä, jotka tällä hetkellä ovat käytettävissä laajamittaiseen sähkön tuotantoon, meillä ei ole muuta energialähdettä kuin ydinvoima, joka tällä hetkellä on rakennettavissa ja joka ei aiheuta hiilidioksidipäästöjä eikä happosateita. Vesivoima tietenkin on samanlaista, ja meidän pitäisikin saada Kollajan allas ja Vuotos rakennetuiksi niin, että saataisiin jonkin verran lisää vesisähköä Suomeenkin. Mutta täällä ei enää ole kuitenkaan mitään kovin suuria mahdollisuuksia siihen, joten ydinvoima tässä on ainoa, joka pelastaa luonnon, ja se pelastaa tietenkin ihmisiäkin, koska maakaasu- ja hiilivoimaloiden happosadehiukaspäästöt ovat hengenvaarallisia ihmisille.

Kaiken kaikkiaan tilanne tällä hetkellä on se, että Rion sopimuksen mukainen hiilidioksidipäästöraja, jonka mukaan siis Suomessa pitäisi olla samat päästöt vuonna 2000 kuin vuonna 1990, ylitetään ympäristöministeriönkin varovaisen arvion mukaan noin 10 prosentilla ja vuonna 2005 meidän päästömme ovat jo 20 prosenttia korkeammat kuin Rion sopimus edellyttäisi. No, tämä tietenkin vielä sillä edellytyksellä, että Ruotsi ei sulje ydinvoimaloitaa, jolloin Suomi joutuu vielä enemmän tekemään hiilivoimaa.

Kun kuitenkin samaan aikaan neuvotellaan jo uudesta Rion jatkosopimuksesta, jossa päästöt vuonna 2005 olisivat 10 prosenttia pienemmät kuin vuonna 1990 tai enemmänkin, niin eihän tästä mitään tule. Suomi vain kirjoittelee alle sopimuksia, mutta ei aiokaan niitä pitää. Ympäristöministeriöt ilmeisesti eri maissa kuvittelevat, että noita sopimuksia voidaan toteuttaa. Mutta ainakaan semmoisissa maissa, missä tarvitaan paljon lämpöä, valoa ja sähköä, se ei millään onnistu.

Minä vetoaisin nyt viimeinkin vihreisiin, että he käyttäisivät hieman aivojaankin eikä vain tunteita. Tässä tarvitaan ensin aivoja ja sen jälkeen voi sitten tunteilla. Mutta jos tehdään päinvastoin, niin mennään kyllä toivottomasti hakoteille.

Ed. Luhtanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minulla on kyllä puheenvuorossani vastakommenttikin ed. Tiurin puheeseen, mutta aluksi totean sen, että olen täsmälleen samaa mieltä hänen kanssaan, mitä tulee ydinvoiman kehittelyyn. Meidän on korkea aika lopettaa utopistiset höpötykset ja mennä itse asiaan, tulevaisuuden perusenergian tarpeen tyydyttämiseen.

Mutta ed. Tiuri sanoi, että kun Ruotsissa lähdetään sulkemaan ydinvoimaloita. (Ed. Tiuri: Jos!) Ei siellä suljeta ydinvoimaloita. Niistä on aikanaan tuollaisen tietynlaisen poliittisen hämäyksen muodossa annettu lupauksia ja nyt kun tulee se aika, jolloin niitä pitäisi lunastaa, niin niitä ei tulla lunastamaan. Ruotsin teollisuus ja perusenergian tarve ei salli, että Ruotsissa yhtään ydinvoimalaa otetaan pois käytöstä. Päinvastoin on todennäköistä, että erilaisilla keinoilla pyritään niiden tehoa lisäämään, niin kuin on tietysti suomalaisissakin ydinvoimaloissa tehty.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuosien varrella olen usein keskustellut energiasta ja on ilo kuulla ed. Tiurin johdonmukaista puhetta siitä, millä tavoin Suomen energiapaletti tulisi luoda. Hänen kanssaan meillä on pieni näkemysero ollut kotimaisen energian tärkeydestä mutta koko määrältään se on sen verran pieni, että siitä varmasti aina löydämme yhteisymmärryksen.

Keskustelin kuluvalle viikolla teollisuutemme kanssa siitä, minkä hintaista kotimainen energia tällä hetkellä on. Suomalainen ydinenergia on hinnaltaan nykyisin jo alle vesivoiman, sitä edullisempaa ei juuri ole. Siksi on aivan välttämätöntä, että me täällä pidämme yllä sellaista henkistä valmiutta edustajien keskuudessa, että tähän asiaan pitää vakavasti tulevana vuosina suhtautua ja tehdä myönteinen ratkaisu. Siihen tulee ehkä mahdollisuus silloin, kun keskustelemme jätteiden hävitys- ja sijoituspaikoista. Olisi luontevaa, että silloin myös parlamentti aktiivisesti ottaisi osaa ja myöntäisi myös rakentamisluvan. Kun teollisuus jo tuhlaasi satoja miljoonia markkoja ydinvoimalupahakemuksen valmisteluun, niin on aivan selvää, että he ovat nyt passiivisia ja odottavat asiallista, vastuuntuntoista suhtautumista eduskunnalta.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tiurin analyysi siitä, mikä työllistää ja mikä ei, on väärä. Aivan selvästi esimerkiksi Pohjois-Suomessa työpaikkoja on lisännyt

kotimaisen energian lisäkäyttö, eli turpeen käyttö erityisesti ja myös puun energiakäytön aloittelu. Nyt kun ryhdytään lisäämään kivihiilen polttoa, se heikentää turpeen ja puun asemaa ja uhkaa työpaikkoja erityisesti juuri vaikeimmilla työttömyysalueilla. Näin päin se asia tosiasiaa on.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tiuri edustaa todellista yhden asian liikettä, nimittäin olipa puhe melkein mistä hyvänsä, aina hänen johtopäätöksensä on, että ongelmat ratkeavat ydinvoimalla.

Ed. Tiuri päätteli, että Suomessa tehtävät ratkaisut määräävät sen, paljonko hiilellä tuotetaan sähköä Tanskassa. Aikaisemmin ed. Tiuri on säilyttänyt meille vastuuta siitä, millä tavalla sähkö tuotetaan Venäjällä.

Olen sitä mieltä, että jos Suomi todella kantaisi vastuuta siitä, mitkä maailman energian tuotannon päästöt ovat koko maailmassa, silloin energiapolitiikkamme ehdottomasti tärkein tavoite olisi kannustaa uuden energiatekniikan kehittämiseen, sellaisen tekniikan kehittämiseen, jota myös Intiassa, Kiinassa, Indonesiassa jne. voidaan soveltaa vaarantamatta maapallon ilmastoa ja vaarantamatta ympäristöä myöskään ydinonnettomuuden uhkalla.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotimainen energia on tietenkin suositeltavaa, ainakin hake-energia. Jos nyt energiaveroon sotketaan yhtä aikaa kotimaisen energian tukeminen ja jos Suomessa vielä tulee hiilivero käyttöön, niin silloin joudutaan älyttömiin ristiiriitoihin. Ei kai ed. Tenniläkään voi tarkoittaa sitä, että on hyvä, että Suomessa hiilivoimalatyöntekijät ovat työttömiä ja tanskalaiset sen sijaan ovat työssä. Nämä turvetyöpaikat pitäisi järjestää muulla tavalla eikä aiheuttaa tällaista sotkua. Lisäksihän sitten työpaikkoja häviää metsäteollisuudessa, kun se ei pysty tuottamaan yhtä paljon kuin Ruotsi, jonka kanssa se joutuu kilpailemaan.

Ed. Hassille totean, että vihreisiin ei ilmeisesti kerta kaikkiaan mikään järkipuhe tehoa, siellä puhutaan nyt taas joistakin energialähteistä, joita ei ole olemassa. Tietenkin meillä on tuulimyllyjä ja aurinkoenergiaa, mutta eihän niillä mitään merkitystä maapallon sähkön tuotannon kannalta ole moneen kymmeneen vuoteen, sitä ennen ilmastomuutos on mennyt jo hyvin pitkälle. Meidän pitäisi nyt tosiaan ottaa tosiasiat vähitellen huomioon. Mikä ihme siinä ydinenergiassa

on vikana? En ole vielä kuullut yhtään selvitystä vihreiltä, miten se luontoa uhkasi. Vihreillä ei ole enää kerta kaikkiaan johdonmukaista ajattelua käynnissä.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hassin puheenvuoroon viitatakseni, kun hän totesi, että ed. Tiuri täällä käyttää aina puheenvuoron energia-asioista yhden asian tiimoilta. Kyllä minusta, rouva puhemies, silloin, kun keskustelemme energiaverotuksesta, ed. Tiurin puheenvuoro oli mitä suoremmin paikallaan.

Asianlaita on nimittäin niin, mitä tulee ed. Hassin esittämiin uusien energiamuotojen keksimiseen ja kehittämiseen, että näinhän tietysti pitää olla. Meidän tulee jatkuvasti panostaa uuteen tutkimustoimintaan, teknologiaan ja uusien energiamuotojen keksimiseen, mutta se ei suinkaan ole este sille, että samanaikaisesti, kun me tätä teemme, ottaisimme käyttöön puhtaan, edullisen energiamuodon eli ydinenergian. Mutta sitä tässä salissa on tietysti turha tuoda esiin. Minä myös kyllä kaipaisin vihreiltä, kun te niin kovin aktiivisesti energiaverotusasiassa olette liikkeellä, että teiltä tulisi ympäristöystävällinen ja edullinen energiamuotoesitys.

Ed. S o i n i n v a a r a : Arvoisa puhemies! En puhunut tämän lain toisessa käsittelyssä sen vuoksi, että olen ollut lain sisällöstä hieman eri mieltä kuin ryhmäni enemmistö, enkä halunnut ryhmän enemmistön esityksiä vastaan puhua.

Tässä yhteydessä on hyvin paljon puhuttu siitä, pitäisikö Suomen energiaverojärjestelmän edelleen rakentua hiilidioksidiveron varaan, niin kuin se on tähän asti rakentunut, vai pitäisikö siinä mennä tähän rakenteeseen, joka lakiesityksessä on, eli puhtaaseen sähköveroon ja sitten sitäkin voimakkaampaan hiilidioksidiveroon lämmöntuotannon puolella.

Ehdottomasti on sillä tavalla, että tällainen polttoainesisältöön perustuva hiilidioksidivero tai muu polttoaineeseen perustuva vero on loogisempi ja johdonmukaisempi ja kaikella tavalla parempi, mutta valitettavasti olosuhteet ovat viime aikoina kääntyneet sitä vastaan. Sen soveltaminen vaatisi jonkinlaisen valtion monopolin sähkön ulkomaankaupassa. Tällainen monopoli voisi sinänsä olla muistakin syistä kuin ympäristönäkökohtien suhteen hyvä, koska se helpottaisi myös huoltovarmuuden aikaansaamista. Nykyisessä markkinaehtoisessa energiapolitiikassa on se vika, että johtaa liian lyhytnäköisiin ratkai-

suihin ja sitä kautta monenmoisiin ongelmiin. Joka tapauksessa viimeistään sähkömarkkina-
laki vei kyllä pohjan meidän vanhalta energiavero-
järjestelmältämme. Se on tehty edellisen edus-
kunnan, edellisen hallituksen aikaan, että se siitä.

Nyt, kun kauppa on vapaata, on pakko hyväksyä sen asettamat rajoitukset, vaikka kuinka kiukuttaisi. Jos me olisimme säilyttäneet veron, joka meillä on tällä hetkellä, ilman siihen olen-
naisesti liittyviä tulleja, jotka nyt ovat osoittautuneet aika hankaliksi tai laittomiksi, se merkitsisi valittaessa 500 megawatin kivihiilivoimalan sijoittamista joko Kotkaan tai Viipuriin, sijoittaminen Viipuriin olisi 150 miljoonaa markkaa vuodessa edullisempaa kuin sen sijoittaminen Kotkaan. On selvää, että niin kauan kuin päätökset ovat vapaasti tehtävissä, ei tällaisia verojärjestelmiä voi olla. Sen takia aika on kulkenut siitä valitettavasti ohi.

Toinen tapa pettää itseään on se, että kun suositaan tuontisähköä, niin tällä tavalla vähennetään hiilidioksidipäästöjä. Hyvä, Suomessa kyllä, mutta ei maailmassa. Erityisen petollista on kuvitella, että ostetaan vesisähköä Ruotsista, kun vesisähkön tuottaminen ei tuota hiilidioksidia. Valitettavasti suomalaiset verot eivät vaikuta siihen, kuinka paljon Ruotsissa sataa, jolloin tosiasiaassa, jos Suomeen ostetaan sähköä Ruotsista, jossakin käynnistyy yksi kivihiililaitos.

Entä sitten vähän pienempi hiilidioksidivero, jolla ei olisi näin dramaattisia vaikutuksia kuin tällä nykyisen korkuisella, jollakin sellaisella, jota ed. U. Anttila esitti? Sellainen ei ehkä tuotaisi yhtä suuria taloudellisia haittoja, mutta se olisi toisaalta hyödytön, koska se ei vaikuta eri polttoaineitten edullisuusjärjestykseen. Jos kivihiili joka tapauksessa on edullisempaa kuin maa-
kaasu, on ihan sama kuinka paljon se on edullisempaa, koska jos junasta myöhästyy minuutin tai viisi minuuttia, niin lopputulos on suurinpiirtein sama.

Niinpä jos veron rakenne on taloudelliselta kannalta pötkö, se aiheuttaa aina taloudellista ja muuta harmia. Määrältään pieni vero aiheuttaa pientä harmia ja määrältään suuri vero suurta harmia, ja sen takia rakenteeltaan pötkö vero tulee aina väkisininkin olemaan tasoltaan riittämätön ja liian pieni.

Energiaveroilla on kahdenlaisia tavoitteita: toisaalta ohjata tuotantoa puhtaampiin energiamuotoihin ja toisekseen vähentää kulutusta. Jälkimmäinen tavoite on itse asiassa tärkeämpi, koska hyviä, puhtaita energialähteitä ei kuitenkaan ole riittävästi. Sen takia ennen kaikkea

energiaverotuksen tehtävä on ohjata kulutusta, ja jotta se ohjaisi kulutusta, sen täytyy ohjata myös välillistä kulutusta, siis sitä energian kulutusta, joka tehdään tavaroita ostamalla. Jotta näin kävisi, myös teollisuuden on maksettava veroja, ja jotta teollisuudelle voitaisiin panna veroja, veron täytyy olla ylikansallinen. Juuri sen takia on erityisen tärkeää, että pääsemme jollakin tavalla eteenpäin energiaverotuksen harmonisimisessa EU:n puitteissa. Vain sillä tavalla voimme ulottaa täydellä teholla energiaverotuksen muun muassa teollisuuteen ja vain sillä tavalla saamme aikaan kunnollisen ohjausvaikutuksen.

Mehän yritimme vähän ennakkoida EU:n tulevaa hiilidioksidiveroa, mutta valitettavasti EU on tässä asiassa pyörtänyt kantansa. Ministeri Haavisto järjesti jokin viikko sitten sinänsä merkittävän ja valitettavan vähälle huomiolle jääneen neuvonpidon EU:n ns. vihertävien jäsenmaiden kesken ja näiden ympäristö- ja talousministerien kanssa sekä energia- että ympäristöverojen harmonisoinnista. Vaikka siellä kuinka yritettiin esittää, että meillä on Suomessa hyvä verojärjestelmä, johon teidän muiden pitäisi tulla mukaan, niin vastaus oli aika tyyli. Edes EU:n vihertävät jäsenmaat eivät pitäneet Suomen mallia mitenkään kovin hyvänä ja päinvastoin suosittivat, että Suomen pitäisi enemmän ottaa esimerkkiä Tanskan nykyisestä veromallista. Katsotaanpa siis, miten Tanskan malli toimii.

Siellä on erittäin korkea sähkövero, 45 penniä kilowattitunnilta kotitalouksilla ja teollisuudella vähän toisenlainen. Ennen kuin kukaan saa sydänkohtausta, todettakoon, että näin korkeata veroa ei Suomeen kannata esittää, koska meillä on sähkölämmitystaloja ja ihmisiä on huijattu ottamaan sähkölämmitys, joten siihen ei aivan tuotapikaa voida siirtä.

Kun Tanskassa on näin korkea sähkövero, uusiutuville energialähteille, siis uusiutuville, on EU:nkin puitteissa mahdollisuus antaa periaatteessa koko tuo 45 penniä palautusta verosta, minkä jälkeen uusiutuvat energialähteet ovat verottomia. 45:tä penniä kilowattitunti ei mikään järkevä energialähte tarvitse verotukea. Tuulienergia saa Tanskassa 17 äyriä kilowattitunnilta palautusta ja sillä se onkin tullut aika kannattavaksi.

Teollisuuden helpotukset on siellä sidottu energiansäästötoimiin. Tämä on järjestely, josta jokainen koulutettu ekonomisti saa migreeniä, mutta siirtymäkauden ratkaisuna se näyttää ole-

van ihan hyvä. Sanottakoon: väärin sammutettu, mutta toimii.

Kivihiilivero lämmityksessä on erittäin korkea ja samalla yhdistetty tuotanto on tehty verotuksessa hyvin edulliseksi. Se käytännössä suurin piirtein pakottaa siirtymään sähkön ja lämmön yhteistuotantoon, ja tässä suhteessa kannustin on todella voimakas.

Kaiken kaikkiaan Tanskan veromalli on ympäristöohjaukseltaan selvästi parempi kuin Suomen tämänhetkinen veromalli. Kun vero on korkeampi, se kannustaa selvästi voimakkaammin energian säästöön kuin suomalainen veromalli. Se suosii uusiutuvia energialähteitä huomattavasti voimakkaammin kuin suomalainen veromalli, ja se suosii sähkön ja lämmön yhteistuotantoa paljon voimakkaammin kuin suomalainen veromalli, ja korvamerkinnän takia se vielä suosii säästöinvestointeja ehkä jopa ylimitoitetustikin.

Tanska on kivihiilimaa, koska siellä ei juuri muita omia energialähteitä ole, mutta siellä erittäin voimakkaasti tämän veromallin seurauksena panostetaan sekä tuulienergiaan että biomassaan ja myös energiansäästöinvestointeihin.

Tanskan veromalli on parempi kuin suomalainen sen takia, että siellä verotuksen taso on niin paljon korkeampi, ja verotuksen taso voi olla paljon korkeampi, koska siellä veromalli on tehty taloudellisesti harmittomalla tavalla, ja kun se ei aiheuta taloudellista harmia, sen korottaminen on paljon helpompaa. Tanskassa koko yhteiskunta on lähtenyt mukaan tähän vihreään vero uudistukseen. Siellä kerätäänkin energiaveroina aika paljon ja näin tuetaan myös työn verotuksen alentamista.

Mitä Suomessa tapahtuisi ja toivottavasti tulee tapahtumaan, jos me Tanskan tietä noudattamme vähän pitemmälle?

Ydinvoima ei ole kiinni veroista, joten en puutu sen osalta ohjaukseen lainkaan. Siinähan on kysymys tahdosta, ja sitä tahtoa toivottavasti eduskunnasta ei edelleenkään löydy.

Kivihiilen osalta olisi hyvä saada yleiseurooppalainen rangaistusvero kivihiilelle, mutta se lieenee aivan yhtä vaikeata kuin saada Suomessa rangaistusvero turpeelle. Kivihiili on Saksassa samassa asemassa kuin turve Suomessa, ja jos emme edes kuvittelisi asettavamme turpeelle rangaistusveroa, on aika vaikea vaatia saksalaisia asettamaan se omalle kivihiililleen. (Ed. Pekkari: Sehän tukee sitä!) — Saksa tukee kivihiiltä erittäin voimakkaasti. En tiedä, mikä oli se hallitus, joka ei tullut neuvotelleeksi Suomelle oikeutua tukea turvetta samalla tavalla kuin Saksa tu-

kee kivihiiltä. (Ed. Elo: Saksa vähentää kivihiilen tukea!) — Saksa tukee sitä 30 miljoonalla D-markalla vuodessa, niin että voisi sitä vähän vähentääkin.

Maakaasun osalta itse asiassa käyttö on kiinni putkesta, ei sen marginaalihinnasta, sen takia, että maakaasun tuotantokustannukset marginaalisesti ovat erittäin alhaiset, mutta kiinteät kustannukset ovat korkeita. Jos halutaan tukea maakaasua, pitää tukea tätä infrastruktuuria, suomeksi: uutta, paljon paksumpaa putkea, ei sitä marginaalihintaa, koska sitten joskus, kun meillä toivottavasti on tarpeeksi kapasiteettia, maakaasusta voi suorastaan tulla häirikköenergalähde sen takia, että sen marginaalihinta on niin halpa, että se voi puhalttaa nurin kaikki muut energialähteet täältä.

Tavoitteena on saada pohjoinen kaasuputki Venäjältä Keski-Eurooppaan Suomen kautta, ja sen jälkeen täällä maakaasua kyllä riittää ja toivottavasti kaikki kivihiili maasta poistuu. Tällä hetkellä maakaasun käyttö ei niinkään ole kiinni hinnasta, vaan siitä, kuinka suuria kansallisia riskejä yhden putken varassa ollen uskalletaan ottaa.

Suomen oikeudesta tukea kotimaista turvetta työllisyysyistä tullaan aikanaan päättämään samassa neuvottelupöydässä, jossa käsitellään Saksan oikeutta tukea omaa kivihiiltään, ja tuohon pöytään on tunkemassa myös Viro oman palavan kivensä kanssa. Seuratkaapa tätä palavaa kiveä. Se voi mullistaa Itämeren alueen energihuollon.

Puu on suuri ja järkevä potentiaali Suomessa. Se on myös verotetuin polttoaine sen takia, että sen hinta koostuu työstä, ja tiedämme, että työ on voimakkaasti verotettua. Puun tukemisessa järkevintä on tukea työtä työllisyystoimenpitein, työhön kohdistuvien verohelpotuksien tai jollakin vastaavalla tavalla.

Vaikka ed. Tiuri sanoi, että tuuli on marginaalinen energialähde, todettakoon, että installoitua tehoa Saksassa 1 600 megawattia, Tanskassa 800. Huomattakoon, että se, kuinka paljon tuulienergiaa maassa voi olla, riippuu maan pinta-alasta, ja Suomihan on iso maa, esimerkiksi melkein saman kokoinen kuin Saksa ja paljon isompi kuin Tanska. Noin 6 pennin verotuki kilowattituntia kohden ilmeisesti tuulivoimalle riittäisi, ja minusta siihen teknologiaan kannattaa paneutua ja sitä koko ajan kehittää. Tuulivoimasta on tulossa koko ajan edullisempaa.

Energian säästö on myös eräänlainen energialähde. On erittäin järjetöntä, että meillä on siir-

rytty laajasti talojen lämmityksessä sähkölämmitykseen, sen takia että talvisaikaan meillä aina sähkö tuotetaan lauhde-energialla, jolloin sähkölämmitys on energian haaskausta. Jos me vaihtaisimme 250 000 omakotitaloa pois sähkölämmitykseltä, siinä säästyisi 5 terawattituntia sähköä eli noin 7 prosenttia Suomen sähkön kulutuksesta. Se olisi muuten halvempi investointi kuin nämä voimalaitosinvestoinnit ja jatkossa ehdottoman kannattava. (Ed. Elo: Energiaa nekin käyttävät!) — Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa ed. Elolle todettakoon, että kun tehdään lauhdesähköä, siitä menee 2/3 mereen ja sen takia taloa on paljon järkevämpää lämmittää vaikka öljyllä kuin lauhdesähköllä.

Arvoisa puhemies! Meidän varmaankin tässä energiaverotuksessa todellakin kannattaa ottaa lusikka kauniiseen käteen, lähteä sille Tanskan tielle, koska sitä pitkin pääsee pitemmälle. En ole kaikilta osin tyytyväinen siihen veroratkaisuun, joka nyt tuli, mutta sitä olen lähetekestelussa käsitellyt pitempäänkin. Jotta tällä tiellä voitaisiin päästä turvallisille alueille niin, että myös ympäristöohjaus toimisi riittävällä tehollaan, pitäisi tätä verouudistusta jatkaa ja tulevinakin vuosina siirtää painopistettä verotuksessa energian verottamiseen ja vähentää työn verotusta.

Toivon, että tämänsykyinen häslinki eduskunnassa ei tältä osin ole myrkyttänyt lopullisesti ilmapiriä.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Aatteitten ja ihanteiden sovitaminen realismiin raamiin on usein hyvin kivuliasta, mutta erityisesti energia- ja ympäristöpolitiikassa se on kaiken viisauden alku. On hyvä ja ilahduttavaa, että ed. Soininvaara on energiaverokysymyksessä tiedostanut minusta erinomaisella tavalla tämän tosiasian, mutta se ei riitä. Sama tiedostaminen on meillä kaikilla edessä koko energiapolitiikan tulevaisuutta ja linjaa koskevassa työssä, joka tulee aikanaan, vuoden sisällä, myös eduskunnan käsittelyyn.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Odotin, että ed. Soininvaara olisi selvittänyt, miten vihreiden käsityksen mukaan Suomi täyttäisi Rion sopimuksen ehdot ja miten vuonna 2005 oltaisiin vielä pienemmissä päästöissä. Mutta siitä ei kerrottu mitään, koska ne esitykset, mitä ed. Soininvaara esitti, vain johtavat hiilidioksidipäästöjen nousuun.

Jos maakaasua saataisiin, tuleehan siitä aika-

moiset päästöt myös. Tosin se on niin kallista, että ehkä meillä metsäteollisuus vähitellen häviäisi ja sillä tavalla päästötkin vähenisivät.

Tuulivoiman teholluvut ovat aina harhaanjohtavia, koska ne pitää jakaa 5:llä tai 10:llä, jotta saadaan ilmi todellinen teho. 1 600 megawattia tarkoittaa siis 200—300:aa megawattia todellisuudessa, koska tuulihan on hyvin vaihteleva; ei sieltä energiaa jatkuvasti saa, parhaimmissa paikoissa viidesosan. Jos Suomeen rakennetaan sisämaahan tuulivoimaloita, ne toimivat vain puolella teholla verrattuna rannikolle rakennettaviin, niin ettei tuulivoima oikeastaan ole järkevää missään muualla kuin rannikolla ja siellä se on aika tehokas muuttolintujen estäjä, joten siitä vain.

Tämä kulutusvero Tanskassa on niin korkea, että jos Suomessa pantaisiin vastaavat verot pystyyn, pitäisi maksaa toimeentulotukea vastavasti niille, jotka joutuvat näitä suuria veroja maksamaan, eli edes se veroperiaate ei toimi siinä.

Minusta tässä ei kerta kaikkiaan ole ajateltu loppuun asti. Kaikki laskelmat osoittavat, että Euroopan ja maailman mittakaavassa energiaveroilla, jotka ovat sitä luokkaa, mitä pahimmillaan voisivat olla, ei vielä pystytty kovin paljon vaikuttamaan päästöihin.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee ed. Soininvaaran aivan asiantuntevaa puheenvuoroa, niin kuin aina, ei voi välttyä siitä toteamuksesta, että hänen analyysinsä kuitenkin aika monelta kohdalta, ei vain rivien välistä vaan jopa riveiltäkin lukien mielestäni kyllä sotii sen esityksen peruslogiikkaa vastaan, jota esitystä nyt tässä kolmannessa käsittelyssä eduskunnan enemmistö on hyväksymässä. Eli olisi toivonut, kun ed. Soininvaara sanoi, että on otettava lusikka kauniiseen käteen, että ed. Soininvaarakin sen ottaisi sillä tavalla kuin hänen tekstinsä pohjavire minun kuulemanani ainakin edellyttää.

Tämä esitys on kerta kaikkiaan ympäristöohjaavuuden kannalta huono. Viitaan siihen, mitä ed. Tiuri sanoi Rion sopimuksesta. Tämä johtaa keskittymiseen, kotimaisten energiavaihtoehtojen suhteellisen kilpailukyyn heikkenemiseen, työllisyyden heikkenemiseen alueilla, missä nyt jos koskaan tarvittaisiin lisää työtä. Näiden kaikkien seikkojen perusteella keskusta tulee esittämään tämän esityksen hylkäämistä. Olimme valmiita siihen, että tämä veronkiristys, jolla 1,1 miljardia saadaan kasaan, suoritetaan, mutta

nykymallilla, joka malli on parempi kuin tämä nyt käsittelyssä oleva.

Puhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 16.

Täysistunto keskeytetään kello 14.00.

Täysistuntoa jatketaan

kello 16

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

2) Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Kolmas käsittely

Keskustelu jatkuu:

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä todellakin pyysin tämän vastauspuheenvuoron edustajien Soininvaara ja Tiuri käyttämien puheenvuorojen johdosta.

Ed. Tiurin esille nostama ydinvoima oli siinä käsitykseni mukaan työllisyyden hoidon, teollisuuden ja kotitalouksien kannalta edullisin energiamuoto. Se olisi lisäksi kotimainen ja puhtain. Itsepetoksesta tässä asiassa todella on kysymys, kuten ed. Soininvaara toisessa yhteydessä viittasi. Kotimainen, edullisin lisäenergia, erityisesti lisäydinvoima ja lisävesivoima kuten Vuotoksen allas on jätetty tietoisesti käyttämättä. Tästä on nyt seurauksena se, että joudutaan jatkuvasti rokkottamaan kansalaisia uusilla veronkorotuksilla, nyt energiaveron korotuksella. Tällä korotetulla energiaverolla syödään pääosa niistä verohelpotuksista, jotka kotitalouksille saatiin aikaan tuloveron kevennyksellä. Tällaisella energiapolitiikalla kotitalouksille ja veronmaksajille on näkyvissä vain yksi tie: jatkuvasti nousevat sähkölaskut ja -maksut. Minä en usko, että eduskunta on veronmaksajien enemmistön toivomalla energiapolitiittisella linjalla.

Ed. Ello (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuunteli ed. Soininvaaran puheenvuoroa, niin tuli kyllä vakuuttuneeksi siitä,

että ed. Soininvaara omaa hyvin laajat tiedot energiapolitiikasta, mutta sitten kun miettii niitä johtopäätöksiä, sitä analyysiä, minkä hän teki, niin siinä suhteessa kyllä tuntui aika erikoiselta se, mitä tuli ilmi ed. Soininvaaran puheenvuorosta. Kun hän käytti sanaa energiahäslinki, niin minusta tuntuu, että tämä energiahäslinki on täällä synnytetty vuonna 1993 silloisessa ydinvoimaaänestyksessä. Me elämme nyt niitä vaikeita aikoja, jolloin pitäisi eduskunnan pystyä kerta kaikkiaan katsomaan tosiasioita silmiin ja tekemään ratkaisut siitä, miten Suomessa energiapolitiikkaa tulevaisuudessa rakennetaan.

Tuntuu kyllä aika erikoiselta, kun nyt ilmeisesti ensimmäistä kertaa Euroopassa vihreät ovat hallituksessa, että se hallitus esittää ratkaisua, jossa kivihiihi on nyt edistyksellisyyden huippu. Minusta tämä ratkaisu on kerta kaikkiaan käsittämätön tältä osin. Tulen puuttumaan tähän energiaverohommaan omassa puheenvuorossani vähän tarkemmin. Ei tämä selviä millään pään pensaaseen pistämisellä, ed. Soininvaara, eikä kaikenlaisella selittelyllä. Tämä asia selkeytyy vain sillä, että otetaan reilusti kantaa eri vaihtoehtojen välillä, jolloin ydinvoima on mukana siinä.

Mitä vielä tulee vihreiden näkökantoihin esimerkiksi maakaasusta, johon ed. Soininvaara myös täällä puuttui, niin tuntuu kyllä aika merkikiltä, että Norjassa ja Ruotsissa kukaan vihreä ihminen ei samana päivänä edes puhu maakaasusta jonain puhtaana energiamuotona. Meillä vain Suomessa jatkuvasti tuodaan esille, että maakaasu on todella puhdas muoto. Onhan se nyt hieman puhtaampi kuin kivihiihi, mutta ei kovinkaan suurta eroa loppujen lopuksi ole näitten välillä.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maakaasu on yli puolet puhtaampi energialähde kuin kivihiihi. Sen päästöt tuotettua sähköenergiaa kohti ovat puolet siitä, mitä kivihiihen, ja rikkipäästöjä ja hiukkaspäästöjä se ei synnytä lainkaan.

Varsinaisesti vastauksena ed. Soininvaaran puheenvuoroon toteaisin, että ed. Soininvaara esitti puheenvuorossaan liudan oikein hyviä ja kauniita tavoitteita, mutta valitettavasti se veromalli, jota hän kannattaa, toimii näitä tavoitteita vastaan. Hän esitti tavoitteeksi Tanskan tyyllisen veromallin ja luetteli sen hyvinä puolina muun muassa voimakkaan tuen uusiutuvalle energialle ja yhdistetylle sähkön ja lämmön tuotannolle, joka, kuten kaikki tiedämme, on erittäin hyvä

polttoaineen säästökeino. Mutta miksi hän tukee sellaista veromallia, joka syrjii yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa ja joka heikentää nykyiseen verrattuna uusiutuvan energian suostamista?

Ed. S o i n i n v a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin ed. M. Pohjolalle haluan sanoa, että vihreä verouudistus ei todellakaan ole mikään taikatemppu, josta syntyisi rahaa, vaan se vero maksetaan toisella tavalla, ja luulisi niiden, jotka haluavat työllisyyttä edistää, ymmärtävän, että kun työtä verotetaan vähemmän, niin työ silloin käy yhteiskunnassa paremmin kaupaksi.

Se ajatus, että me työllisyyttä hoitaisimme panemalla ensin miljarditolkulla rahaa ydinvoimaan ja sen päälle miljarditolkulla rahaa perusteellisuuteen, joka sitä ydinvoimaa tarvitsisi, on kyllä erittäin tehoton tapa lisätä työllisyyttä. Juuri äsken tuli muuten uutisista tieto, että palvelualat ovat tällä hetkellä voimakkaasti lisäämässä työpaikkoja. Sieltä se työllisyys löytyy ja aivan toisenlaisella sekä energia- että veropolitiikalla.

Ed. Hassille haluan sanoa, että en todellakaan pidä tätä ratkaisua, joka nyt tulee, mitenkään ihanteellisena, mutta halusin esittää, että tästä eteenpäin kannattaisi ehkä pyrkiä Tanskan tietä, koska se on näissä oloissa realistisempi. Ei kannata pyrkiä sellaisiin tavoitteisiin, jotka ovat osoittautuneet olosuhteitten muututtua epärealistisiksi. Sen takia olisin esimerkiksi toivonut, että se henki, joka eduskunnassa oli ja joka halusi tätä esitystä parantaa, olisi pyrkinyt toimimaan siihen suuntaan, mikä on mahdollista, eikä siihen suuntaan, mikä ei ole mahdollista.

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Eduskunta on ollut tämän energiaverolain käsittelyssä hyvin aktiivinen, mutta ei saanut kuitenkaan aikaan mitään merkittävää, toisin kuin esimerkiksi pienten lasten hoitopakettien yhteydessä, jossa eduskunta käänsi koko esityksen pääläelleen ja korjasi hallituksen hengettömän ja huonon esityksen suorastaan erinomaiseksi kokonaisuudeksi. Energiaverotuksessa tällainen laatuluokan parannus epäonnistui surkeasti, vaikka ed. Hassin rinnakkaisaloite ja sitä hyödyntänyt vastalause olivat hyviä yrityksiä siihen suuntaan.

Jo energiapolitiittisen selonteon käsittelyssä arvostelin hallituksen linjausta, joka ei ole määrätietoista energiapolitiikkaa, mutta ei myöskään vastuullista ympäristöpolitiikkaa. Tämä älyllinen umpikuja näkyy selvästi hallituksen esityk-

sessä energiaverotuksen uudistukseksi. Valiokunnassa sille tehty hienosäätö ei muuta tilannetta. Se päinvastoin vahvistaa, että ympäristöpolitiikka on kokonaan irrotettu energiapolitiikasta. Nyt säädettävä energiaveron on pelkkä fiskaalivero, mutta meillä ei missään tilanteessa ole varaa käsitellä hiilen polttamista pelkästään fiskaaliky-symyksenä.

Energiaverolaki osoittaa hallituksen näköalattomuutta, jonka se jyrää armottomasti läpi. Nyt siis joudumme kädet ristissä katselemaan vierestä, miten hiilidioksidipäästöt riistäytyvät hallinnasta. Olemme jo nyky näkymien perusteella Euroopan suurimpia syntisiä Rion sopimuksen velvoitteiden suhteen eikä tämä laki anna viitteitäkään siitä, että muutosta edes yritettäisiin.

Laki ei periaatteessakaan pyri ohjaamaan energiatuotannon raaka-ainepohjaa suuntaan, joka olisi välttämätön Rion sopimusvelvoitteiden takia. Se olisi ollut hyvin tärkeä signaali, sillä ainoa ympäristöön ja energiahuoltoomme todella vaikuttava vaihtoehto on edelleen mahdoton eduskunnan ydinvoimapäättöksen takia. Tämän veropäättöksen sisäinen ristiriitaisuus kärjistää muutenkin vakavaa energiapolitiikkamme perusongelmaa.

Niin tärkeä kysymys kuin energiaverotus onkin, se on samalla vielä paljon suuremman ongelmavyyhdin varsin pieni johdannainen. Vuosituhannen vaihteen aikoihin poistuu käytettävissä olevasta sähkökapasiteetista noin 1 500 megawattia pääasiassa tuontisopimusten katkeamisen takia. Vaikka näitä sopimuksia pystyttäisiinkin jatkamaan, lähimmän vuosikymmenen aikana tarvitaan tuhatkunta megawattia lisää omaa tuotantokapasiteettia. Jos Venäjän toimituskyky heikkenee ja loppuu kokonaan, olemme vielä suuremmassa vaikeudessa, ja vaikka tuonti Venäjältä jatkuisi, se olisi teknisesti ja ympäristöllisesti yhä huonomman toimintavarmuuden varassa.

Oikein harmittaa, mutta en todellakaan pysty keksimään muuta ulospääsyä tästä umpikujasta kuin ydinvoiman. Ydinvoima on raskas ja vaikea ja hankala tuotantotapa, mutta se on ympäristöpolitiittisesti ihanteellinen siksi, kunnes parempi vaihtoehto kehitetään käyttökuntoon. Ei ole sellaista veropolitiittista eikä muutakaan taikatemppua, jolla yhtäkkiä olisi tuotettavissa perusvoiman lisätarvetta vastaava määrä kotimaisiin raaka-aineisiin perustuvaa kilpailukykyistä ja ympäristöystävällistä perusvoimaa. Turve, puu ja tuuli ovat energiapolitiikkaa monipuolistavia li-

sätekijöitä, mutta perusongelmaa ei ratkaista niillä.

Nyt on syntymässä energiaveromalli, joka on todella huono, ja siksi se olisi korjattava nopeasti, mutta saman tien joudumme paneutumaan energiakysymyksen pääasiaan, joka on kysymys siitä, millä varmistetaan, että meillä on riittävästi energiaa. Ministeri Kalliomäki totesi toisessa käsittelyssä, että sitten veri vasta punnitaan, kun olemme tämän perimmäisen kysymyksen äärellä, sillä silloin joudumme ottamaan kantaa energiapolitiikan arkirealismiin Euroopassa, Pohjoismaissa ja Suomessa, ja se on hänen silloin käyttämiensä sanojen mukaan aika karua keskustelua, jos sen kävijät haluavat olla rehellisiä itselleen ja muille.

Tänään energiaverotuksesta syntyvän huonon lopputuloksen jälkeen meillä on hyvin pian edessämme vielä suurempi päätös, jossa ei ole varaa uuteen, helppoon, mukavaan ja huonoon ratkaisuun.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tarkka on osaltaan tehnyt aivan oikeita johtopäätöksiä tämän verouudistuksen periaatteellisesta merkityksestä lähinnä perusvoiman tuottamiseen. Vaihtoehdot käyvät kovin vähiin, jos tällainen ns. vihreä verouudistus menee läpi. Siinä tuotannon verotuksesta siirrytään kulutuksen verotukseen, mutta samanaikaisesti suurteollisuus irrotettiin kulutuksen verottamisen sekä tuotannon verottamisen osalta. Kun vaihtoehdot käyvät kovin vähäisiksi, pitää alkaa vakavissaan miettiä niitä vaihtoehtoja, mitä on jäljellä, onko tulevaisuus hiilenmusta vai onko siinä säteilevää vihreää ydinvoimaa. Ne ovat ne reaali vaihtoehdot tästä eteenpäin, ja eduskunta varmaan joutuu jossakin vaiheessa tekemään johtopäätöksiä siitä, mikä on energiapolitiittisesti oikea ja kestävä ratkaisu. Itse olin toivonut, että toisenlaiseen ratkaisumalliin tässä paketissa päästäisiin, mutta ikävä kyllä se ei ollut mahdollista, joten vaihtoehdot tästä eteenpäin käyvät kovin vähäisiksi.

Ed. J u h a n t a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tarkka on aivan oikeassa puheenvuorossaan. Hallitus teki sellaisen virheen, että se niin keskeisen asian kuin energiapolitiikan sotki lyhytnäköiseen veropolitiikkaan. Jos veroja halutaan kerätä lisää, niitä ei pidä sotkea tämän laatuiseen ajatteluun, että ne otetaan energiasta ja sotketaan energiapolitiikkaan. Esimerkiksi valtionyhtiömme IVO ostaa nyt

vuosittain noin 1,5 miljardin markan edestä sähköenergiaa Ruotsista. Se ostaa sitä sillä nettorahalla, joka suomalaisten täytyy tienata täällä Suomessa ja muuttaa nettorahaksi tai tuotteiden viennin kautta muuttaa suomalaiseksi rahaksi. Tämä on aivan typerää ja mahdotonta, koska me itse kykenemme tämän energian tuottamaan, kun me toimimme johdonmukaisesti.

Suomen teollisuus ostaa aivan avoimesti, niin kuin lehdistä ja julkisuudessa voimme nähdä, joka hetki energia-sähköoptioita turvataksaan oman tulevaisuutensa. Miksi Suomen teollisuus voi olla näin paljon viisaampi kuin me kansanedustajat ja eduskunta? Tulee mieleen vuoden alusta Matomäen viisas lausahdus, kun hän on lausunut, että ennen eduskunnasta valot sammuvat kuin UPM - Kymmenestä sähkö loppuu ja rattaat lakkaavat pyörimästä. He kykenevät katsomaan realistisesti eteenpäin, turvaamaan tulevaisuutensa, mutta me kansanedustajat vain pyöritämme tällaista pientä fiskaalista puhetta ja tuhoamme Suomen hyvän energialinjan.

Ed. E l o : Arvoisa puhemies! Keskustelu energiaverolaista antaa tilaisuuden laajemminkin keskustella Suomen energiapolitiikan linjauksesta, ja voidaan sanoa epäilemättä, että Suomen energiapolitiikka viimeisen parin vuosikymmenen aikana on ollut varsin lyhytjänteistä ja tempoilevaa. Perustelen sitä muutamalla näkökohdalla.

Mehän olemme lähes vaalikausittain tehneet merkittäviä päätöksiä siitä, miten energiapolitiikkaa hoidetaan, ja päätöksiä, jotka ovat melkein kauttaaltaan aina muuttaneet energiapolitiikan linjausta.

Jos me vertaamme itseämme esimerkiksi läntiseen naapuriimme Ruotsiin, niin minusta ruotsalaiset ovat aina ja kaikessa meitä paljon edellä, muun muassa energiapolitiikan päätöksenteossa. Siellähän järjestettiin vuonna 79 kansanäänestys ydinvoimaloiden käytöstä. Vuonna 80 Ruotsin eduskunta teki laajan kompromissin, jossa päädyttiin siihen, että Ruotsi purkaisi ydinenergian vuoteen 2010 mennessä.

Ruotsalaiset saivat näin 15 vuoden rauhan energiapolitiittiselle keskustelulle, kunnes viime vuonna sitten ruotsalaiset asiantuntijat toivat julkisuuteen energiapolitiittisen mietinnön, jossa oli satoja sivuja perusteltua tekstiä. Myös sitä mietintöä ollaan parasta aikaa nyt hiomassa käytäntöön. Kuitenkin tämä vain pohjaksi sille, että ruotsalaiset ovat ottaneet aikaa. He ovat rauhasa keskustelleet ja käsitelleet asioita ja nyt ruotsa-

laiset ovat tulossa siihen tilanteeseen, jonka heidän energiaministerinsä Anders Sundström ilmoitti tiistaina, ettei Ruotsin hallitus esitä purettavaksi yhtä ainoata ydinvoimalaitosta.

Kun energiapolitiittinen toimikunta Ruotsissa jätti raporttinsa, siinä onnasteltiin, että Ruotsin hallitus tulee esittämään yhden, vanhimman ydinvoimalaitoksen sulkemista parin vuoden sisällä. Nyt tosiaan tämän viikon tiistaina Anders Sundström, Ruotsin energiaministeri, ilmoitti, ettei Ruotsin hallitus tule esittämään yhdenkään ydinvoimalan sulkemista, ja Ruotsissa niitä on sentään 12.

Rouva puhemies! Kuten totesin, meillä Suomessa päätöksiä tehdään vaalikausittain, ja viimeksi täällä eduskunta on käsitellyt hyvin laajasti energiapolitiikkaa vuonna 93, jolloin tehtiin tämä surullisen kuuluisa ydinvoimaponsi, jolla sitten kiellettiin ydinvoiman lisärakentaminen. Minusta tuntuisi siltä, kun kansanedustajat tulevat tietysti erilaisista taustoista, että aika harvalla kansanedustajalla esimerkiksi energiakysymykset ovat olleet kovin merkittävä osuus, kun ollaan poliittista roolia luotu. Mutta esimerkiksi me Satakunnasta tulemme energiamaakunnasta, jossa on kaksi ydinvoimalayksikköä, jossa on myös suurhiilivoimala, joka valmistui kolme, neljä vuotta sitten Poriin. Minä luulen, että me kaikki olemme joutuneet kuitenkin väkisinikin seuraamaan energiapolitiikkaa ehkä vähän lähempää kuin monet muut.

Rouva puhemies! Jos sitten vertaa myös, miten Suomi, Ruotsi ja Norja ovat eri tavalla hoitaneet energia-asioitaan ja miten energiaa tuotetaan, niin kannattaa muistaa pohjaksi se, että Norjassa 100 prosenttia tuotetaan vesivoimalla, Ruotsissa noin puoleksi ydinvoimalla ja vesivoimalla. Ja me suomalaiset raukat tuotamme kymmenellä eri muodolla tällä hetkellä sähköä tähän maahan, koska meillä ei ole vesivoimaa samalla tavalla käytettävissä kuin Norjassa ja Ruotsissa. Se, mitä meillä olisi jäljellä, on nyt koskiensuojelulailla kuitenkin kiinni, enkä ole missään vaiheessa ainakaan henkilökohtaisesti esittänyt, että sitä lakia avattaisiin. Mutta sen sijaan minun mielestäni meidän kannattaisi muistaa, että kun me nyt tuotamme ydinvoimalla, kivihiihellä, vedellä, puulla, turpeella jne., tämä on aikamoinen cocktail, jossa pitää miettiä, mikä on ympäristölle edullisinta ja mikä on taloudellisin.

Jo äsken vastauspuheenvuorossani ihmettelin, että maakaasusta todella esimerkiksi vihreät aivan vakavissaan sanovat, että se on puhdasta,

melkein luonnontuote. Se onkin tosiaan ruotsiksi "naturgas", joten ehkä siitä saadaan sitten se käsitys, että maakaasu on luonnontuote. Sehän on hyvin saastuttava aine, jota kukaan itseään kunnioittava ympäristöihminen ei Ruotsissa ja Norjassa esitä erääksi vaihtoehdoksi sähköenergiatuotannossa.

Kun tämä hallitus muodostettiin ja kun vihreät tulivat hallitukseen, ainakin henkilökohtaisesti uskoin siihen, että hallituksesta tulee ympäristöystävällinen hallitus, joka pyrkii kaikin keinoin edistämään Suomen ympäristön tilan parantamista. Mutta kun sitten katsoo sitä, mihin ollaan tultu, eli kun ei katsota tosiasioita silmiin ydinvoiman osalta, niin me olemme tässä mielettömässä tilanteessa. Pää on pantu pensaseen. Me nyt annamme kivihiihellä entistä paremmat kilpailumahdollisuudet ja tässä suhteessa minä olen sitä mieltä, että niin kauan kuin päättää pannaan pensaseen, tämä hallituksen esitys on tältä osin parempi kuin nykyinen tilanne. Me kuitenkin tuomme Tanskassa kivihiihellä tuotettua sähköä tänne Suomeen. Miksi me annamme tanskalaisille sen oikeuden, mutta emme sitä itse kuitenkaan sitten käytä? Minusta tämä on parempi, kerran vielä, tämä nykyinen hallituksen esitys kuin tilanne tänään. Mutta toivon, että energiatietoisuus ja energian merkitys selviäisi kansanedustajille vähän paremmin tulevina viikkoina ja tulevina kuukausina.

Mitä tulee, rouva puhemies, siihen, kun usein väitetään, että ydinvoimalat ovat vanhanaikainen muoto ratkaista sähköenergiaongelmat, niin kerran vielä korostan Suomen ainutlaatuisuutta ainakin täällä Pohjois-Euroopassa ja sitä, että me tuotamme hyvin eri muodoilla tätä sähköä. Ydinvoima pitää ehdottomasti pitää yhtenä muotona esillä. Minä uskoisin, että vuonna 2050 voidaan ruveta ajattelemaan, että ydinvoima on vanhanaikaista; silloin meillä on fuusioenergiaa toivottavasti käytössä. Mutta mikään ei tänä päivänä viittaa siihen, että meillä olisi todella kaupallisesti käytettävissä olevaa fuusioenergiaa lähivuosikymmenien aikana. Ei semmoisia tietoja kenelläkään ole, emmekä me voi sellaiseen epä-tietoisuuteen myöskään rakentaa tulevaa energiapolitiikkaamme.

Suomihan on, niin kuin tiedetään, hallituksen toimesta rakentelemassa energiastrategiaa, jonka ministeri Kalliomäki on luvannut meille ensi vuoden syksyllä, olen nyt ymmärtänyt viimeisten tietojen mukaan. Silloin eduskunta saa sitten hyvin laajan selvityksen siitä, miten hallitus aikoo energiapolitiikkaa hoitaa.

Sitä ennen kuitenkin eduskunta tulee käsittelemään varmasti maaliskuuhuhtikuussa elinkeinopoliittisen selonteon, joka on tällä hetkellä talousvaliokunnassa, ja siinä yhteydessä, rouva puhemies, minun mielestäni eduskunnan pitää sitten miettiä, pitäisikö silloin ottaa kantaa siihen, miten hallituksen energiastategia rakennetaan sillä tavalla, että siinä on myös ydinvoima mukana. En ole esittämässä mitään selvää kantaa tänä päivänä, pitäisikö eduskunnan jo maaliskuuhuhtikuussa ottaa kantaa vai jätetäänkö se siihen asti, kun hallitus tulee oman esityksensä kanssa. Toisaalta saattaisi olla parempi, että esimerkiksi ministeri Kalliomäki valmistellessaan energiastategiaa olisi paljon vapaampi esittämään ydinvoimaa, jos se olisi täällä eduskunnassa sitä ennen avattu tai jos se olisi sitten suljettu äänestyksellä pois. Mutta tämä on asia, johon me ensi vuoden aikana aivan varmasti joudumme ottamaan kantaa. Siinä mielessä tietysti on valitettavaa, että tässä tilanteessa me joudumme tekemään ympäristön kannalta ikäviä päätöksiä, kun parempia vaihtoehtoja ei eduskunnan toimesta olla valmiita avaamaan.

Mitä sitten tulee täällä käytyyn keskusteluun uusista energialähteistä, niin itse suhtaudun hyvin myönteisesti myös niiden kehittämiseen. Kun esimerkiksi tanskalaiset ovat asettaneet tavoitteekseen tuulivoiman kehittämisen niin, että se olisi lähivuosien aikana jopa 10 prosenttia koko Tanskan sähkön tuotannosta, pidän sitä erittäin hyvänä tavoitteena. Meillähan se ei vastaa edes 1 prosenttia energiatuotannosta, ja se ei ilmeisesti kuitenkaan ole kaupallisesti kilpailukykyistä ilman aika laajaa tukea.

Kyllä kai tosiasia on, että Suomen tällä hetkellä parhaat energian lähteet ovat ydinvoima, vesivoima ja kivihiili, ja tältä pohjalta meidän pitää asioita ratkaista. Kun hallitus energiastategiaa valmistelee, henkilökohtaisesti toivoisin, että ensimmäiselle sijalle strategiassa asetettaisiin ympäristö, toiselle yhtä tärkeälle sijalle ehkä taloudellisuus erityisesti ottaen huomioon Suomen teollisuuden energiaintensiivisyyden metallin ja paperin osalta ja kolmanneksi sitten kotimaisuus. Minusta hallituksen pitää määritellä ja meidän eduskunnassa ottaa kantaa siihen, kuinka tärkeänä me pidämme kotimaista energian tuotantoa. Yhdyn ed. Juhantalon näkemykseen täysin siltä osin, että meillä on erittäin suuri valmius tuottaa energiaa Suomessa. Meillä on sähkön tuotannon osaamista huomattavassa määrin, kunhan me osaamme nämä rakentavalla tavalla käyttää hyväksemme.

Rouva puhemies! Ihan lopuksi vielä haluan todeta sen, että tämä hallituksen esitys on tässä tilanteessa energiapolitiikan näkökulmasta askel parempaan suuntaan eli me voimme tuottaa Suomessa sen kivihiilisähkön, jota me nyt ostamme Tanskasta, mutta kuluttajien kannalta tämä on tietysti huono ratkaisu.

Yhdyn myös ed. M. Pohjolan näkemykseen siitä, että kun ydinvoima on nyt suljettu pois, niin kannattaa suoraan sanoa, että tämä on yksi syy, minkä takia nyt sähkön hinta nousee. Nimittäin eivät kuluttajat, jotka saavat ensi vuonna korkeampia laskuja, erityisesti ne puoli miljoonaa sähkölämmitystaloa, tule olemaan kovin iloisia, kun yhä suuremmat laskut tulevat postilaatikosta sisään. Monien talojen kohdalla ilmeisesti korotus tulee vuodessa olemaan 300—500 markkaa. Kun sitten me olemme täällä todenneet, että veronalennus korvaa monille moninkertaisesti tämän energiaveron nousemisen, niin toisaalta tietysti kannattaa muistaa, että monien, erityisesti työttömien ja eläkeläisten kohdalla kuitenkin veronalennus on olematon tai jopa veron kiristystä tapahtuu, joten energiavero vie edelleen heiltä pois heidän kuluksykyään.

Vielä ihan lopuksi totean sen, että eduskunnalla on hyvin tärkeä rooli, meille suomalaisille kansanedustajille on jätetty avaimet käteen siinä suhteessa, millä eri muodoilla Suomessa energiaa tuotetaan.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo sanoi pariinkin otteeseen, että Suomeen tuotaisiin kivihiilisähköä Tanskasta. Ei tuoda. Tässä suhteessa ed. Tiuri esitti pohjoismaiset sähkömarkkinat paljon tarkemmin. Sekä Tanska että Suomi normaalivuosina tuovat vesisähköä Ruotsista ja sitten on kysymys siitä, kumpi sitä tuo, mutta Tanskasta ei kyllä tule tänne kivihiilisähköä kuin joitakin marginaalieriä.

Sitten ed. Elo myös valitti siitä, että veronalennukset eivät tule eläkeläisille. Voin lohduttaa ed. Eloa, että eläkkeet ovat Suomessa ainoana sosiaaliturvamuotona sidotut elinkustannusindeksiin. Tämä energiaveron korotus nostaa elinkustannusindeksiä, kun se tulee elinkustannuksiin asumiskustannusten kautta. Sen takia eläkeläiset saavat siitä täyden korvauksen tätä kautta ja sitten pienituloisimmat eläkeläiset toisen kerran vielä sitä kautta, että kun korotus tulee asumismenojen kautta, se vaikuttaa eläkeläisten asumistukeen, eli pienituloisimmat eläkeläiset saa-

vat korotuksen enemmän kuin kertaalleen takaisin. Sama koskee tietysti kaikkia pienituloisia asumistuen osalta.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tiedän ed. Elon asiantuntijaksi myös energiapolitiikassa ja varmasti pystytte vaikuttamaan sosialidemokraattien energiapolitiiseen linjaan, joka on häilyvä ja epämääräinen, kuten teidänkin esityksenne kävi ilmi. Ensinnäkin mitä tulee vesivoimaan, tuntui siltä, että se olisi teidän mielestänne hyvä, kun kehuitte kovasti Norjan vesivoimapolitiikkaa. Mutta kuitenkin SDP nimenomaan aikanaan sulki vesivoiman lisärakentamisen Suomessa, ja olen samaa mieltä, että tähän ei kannata enää palata, koska se taistelu kymmenisen vuotta sitten täällä käytiin.

Myös maakaasu on kivihiileen nähden huomattavan paljon järkevämpi vaihtoehto. Sen suljitte äsken pois, niinikään puun, turpeen ja kotimaisten energialähteiden käytön. Samalla perusteella millä äsken mainitsemani energialähteet suljitte pois, olisitte voinut käsitellä myös ydinvoimaa, vaikka tiedän, että olette ydinvoiman harras kannattaja, koska ydinvoiman käyttöönkin liittyy ympäristövaikutuksia. (Ed. Tiuri: Vaatimattomia!)

Nyt kuitenkin tämä hallituksen esitys päättyi kivihiilen käyttöön, joka, jos, niin kuin ed. Elo totesi, katsottaisiin ympäristönäkökulmasta, on erittäin järjetön ratkaisu, ja jos katsotaan työllisyyden näkökulmasta, on yhtä huono ratkaisu.

Toivoisi kovasti, että SDP:nkin energiapolitiikassa olisi järkevyyttä ja järkevyyttä. Jos tässä järkevästi ajattelis, olisi parasta, että hallituksen energiaveroesitys tässä kolmannessa käsittelyssä hylättäisiin.

Ed. Hassi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärrä ed. Elon logiikkaa, kun hän mainostaa maakaasua äärimmäisen vaarallisen aineena mutta sen sijaan ei pidä minään ongelmana veromuutosta, joka tekee kivihiilen käytön kannattavammaksi kuin nyt. Kivihiilellähän hiilidioksidipäästöt ovat tuotettua sähköenergiayksikköä kohti kaksinkertaiset maakaasuun verrattuna ja hiukaspäästöt ja rikkipäästöt vielä siihen lisäksi.

Mitä tulee ydinvoiman erinomaisuuteen, niin ydinvoimasähkön halpa hinta perustuu yhteen yksinkertaiseen vippaskonstiin, ja se on se, että ydinvoimayhtiöiden ei tarvitse ottaa vakuutusta, joka kattaisi täysimääräisesti mahdollisesti ta-

pahtuvan onnettomuuden kustannukset. Jos tällainen vakuutus jouduttaisiin ottamaan, ydinvoiman kannattavuus joutuisi aivan toiseen valoon. Tällä hetkellä voimassa olevan lain ja kansainvälisen sopimusjärjestelyn mukaan suurin mahdollinen korvaus, mitä ydinvoimaonnettomuudesta voidaan maksaa, on pieni osa suurimman mahdollisen onnettomuuden todellisista kustannuksista.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elon käyttämä puheenvuoro oli monessa kohdin linjakas ja todella hyvä. Mutta kun hän luotasi tulevaisuuden marsijärjestystä, eli tuonemmissa ratkaisuissa tulisi ottaa huomioon ympäristö, taloudellisuus, kotimaisuus, tässä järjestyksessä, jääkö siihen mahdollisuutta, jos nyt hyväksytään käsittelyssä oleva energiaveroratkaisu? Tämä on kaikkea muuta kuin ympäristöystävällinen. Kotimaista energiaa, nimenomaan turvetta ja puuta, tämä kohtelee erittäin kaltoin. Siis minkä asteisesti me pysytymme jatkossa käyttämään kotimaista energiaa, jos sen käytön kehittäminen katkaistaan tällä ratkaisulla?

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Soininvaaralle haluan todeta, mitä pienituloisiin eläkeläisiin tulee, että olisi ed. Soininvaarankin hyvä tietää, että kaikkein pienituloisimmat eläkeläiset eivät saa minkäänlaista helpotusta verotukseen. Koska eivät he maksa valtionveroaakaan, niin miten heidän veronsa voi alentua.

Toisekseen, mitä indeksiin tulee, suosittelen ed. Soininvaaralle keskustelua eläkeläisten kanssa. Heiltä tulee kyllä vastaus siihen, mitä mieltä varsinkin yli 65-vuotiaat ovat tästä indeksistä tänä päivänä.

Mitä sitten tulee ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuoroon, kun hän toteaa, että hallituksen energiapolitiikka on häilyvää ja epämääräistä, toteaisin, että kyllä se oli sitä ehkä vielä suuremmassa määrin viime kaudella. Uskon, että ed. Juhantalo, jonka tunnen erittäin hyvänä energiapolitiikan asiantuntijana, itki täällä suorastaan, niin kuin minä tein, lähes itkin kotona, kun seurasin eduskunnan sitä istuntoa, missä tämä päätös tehtiin, koska olihan se aivan järjetön näytelmä, minkä eduskunta silloin näytteli. Jotenkin tuntui siltä, että Suomen kansa ja sen edustajat olivat menettäneet täysin järkensä. Siitä iloittiin, täällä suorastaan tanssittiin, kun saatiin tällainen päätös aikaan. Kyllä minä luulen, että se baletti

olisi kannattanut jättää vähän myöhäisempään vaiheeseen.

Mitä sitten tulee vesivoimaan, ed. Isohookana-Asunmaa, te olitte myös eduskunnassa ja SDP ja keskusta olivat samassa hallituksessa koskiensuojelulakia säädettäessä. Ed. Isohookana-Asunmaa on hyvin taitava kyllä, kun hän sanoo, että ei nyt halutakaan sitä uudelleen avata. Ei sitä kukaan Suomessa tosissaan uskalla esittää.

Mitä tulee keskustan todellisiin vaihtoehtoihin, niin eräitä hyviä poikkeuksia lukuun ottamatta keskustan ryhmästä, suuri keskustan linja on se, että puulle ja turpeelle pitää antaa yhteiskunnan tukea. Mutta emme me voi energiapolitiikkaa rakentaa tuen varaan.

Mitä, ed. Hassi, tulee maakaasuun, olen vain todennut, etten ole missään muualla koskaan nähnyt kenenkään vihreän esittävän maakaasua yhtenä ympäristöystävällisenä vaihtoehtona.

Mitä tulee ydinvoiman vakuutuksiin, niin, ed. Hassi, 3 miljardia on ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut, ed. Elo!

Ed. T i u s a n e n: Arvoisa puhemies! Tänään tunnetusti on perjantai ja 13. päivä. Luonnehtisin tätä päivää myös mustaksi perjantaisiksi sikäli, että tämä hallituksen esitys, jos se tulee nyt enemmistön käsitykseksi, on hiilenmusta ja kivihiilen musta. Se on ympäristön ja myös ihmisten terveyden kannalta väärä ratkaisu. Pieneltä, mutta hyvin merkittävältä osaltaan se vaikuttaa meidän kaikkien terveyteen kielteisesti hengittämämme ilman kautta. Ympäristön happamoitumiseen se vaikuttaa kielteisesti. Se sulkee pois nimenomaan positiivisempia ratkaisuja, ed. Elon esille nostaman laajan spektrin, monivalintaisen energiatuotannon mahdollisuuden, ja se on, ed. Elo, minun mielestäni kielteinen ratkaisu, minkä tämä energiaveroesitys pitää sisällään.

Kuitenkin tässä on varsin loogisesti edetty. Tämän vuoden alkupuolelta alkaen itsensä sähköverotyöryhmäksi nimittämä työryhmä, jota johti valtiovarainministeriö ja siellä ennen muuta finanssineuvos Teir, toimitti mietinnön, joka alkulauseessaan toteaa, että hiilen polttaminen tehdään maakaasua ja kotimaisia polttoaineita edullisemmaksi ja hiilidioksidiverosta luovutaan. Tämä periaate on pitänyt läpi valtioneuvoston eri käsittelyvaiheiden, myös tämän talon eri käsittelyvaiheet.

Esitystä on toki hieman enemmän kuin vain

meikkauksen osalta parannettu. Asiallistakin edistymistä on, mutta hyvin vähän, tapahtunut lakiesityksessä. Ympäristövaliokunta yksimielisesti kiinnitti hyvin monessa kohdin vakavaa huomiota lain ympäristön kannalta kielteisiin vaikutuksiin ja sitten äänestyksen jälkeen muutama erityiskohtaan, muun muassa siihen, että se lopettaa erillisen sähkön tuotannon ympäristölähtöisen verotuksen. Tässä ympäristövaliokunnan enemmistö äänestyksen jälkeen, ja taisi siinä arpakin ratkaista, oli mukana. (Ed. Kautto: Tasapeli, jonka arpa ratkaisi!) — Näin oli, ed. Kautto. Kuitenkin, kun katsomme tähän asiaan liittyviä eriäviä mielipiteitä, huomaamme, että kuitenkin silloin oli läsnä enemmistö, joka oli sen kannan mukana, minkä arpa ratkaisi.

Arvoisa puhemies! Myös valtiovarainvaliokunta on mietinnössään ottanut varsin monta näistä asioista esiin, myös sen, että ei ole oikeaa eikä hyväksyttävää poliittista menettelyä se, että eduskunta saa niin vähän aikaa niin tärkeän asian käsittelyyn. Ne mielipiteet, jotka toteavat, että ympäristölaki, mitä voimakkaimmin ympäristöön vaikuttava laki on viety finanssilakina läpi tässä säätämis- ja valmistelujärjestelmässä, ovat ehdottomasti oikeita.

Valtioneuvoston istuntohan tunnetusti myös antoi oman kannanottonsa, lausumansa, jossa hallitus katsoi, että Rion sopimus velvoittaa allekirjoittajamaita vähentämään hiilidioksidipäästöjään. ”Verotus on keskeinen ympäristöpoliittinen ohjauskeino”, toteaa valtioneuvosto. ”Hallitus katsoo, että kotimaisten polttoaineiden, erityisesti puun, käyttöä energialähteenä edistetään keinoilla, jotka ottavat huomioon työllisyys- ja ympäristönäkökohdat. Hallitus selvittää, miten hiilidioksidipäästötä voitaisiin edelleen vähentää myös verotuksen keinoin.” Hallituksen, samaan aikaan kun se tällaisen toteaa, oma esitys toimii nimenomaan valtioneuvoston lausuman ajatuksen vastaisesti.

Esimerkiksi ympäristövaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden huomattava enemmistö totesi, että esitys nostaa hiilidioksidipäästöjä. Valiokunta itse totesi yksimielisesti, että nimenomaan syntyy tilanne, jossa ”esitys saattaa merkitä sitä, että hiilidioksidipäästöt lisääntyvät”. Oli myös mielenkiintoista nähdä, että jopa ympäristöministeriössä ministerin kanta poikkesi siitä, mitä johtavat asiantuntijat sanoivat. Se oli yllättävää.

Joka tapauksessa kysymyksessä on siis, arvoisa puhemies, musta perjantai. Kivihiili, joka kaikkien mielestä on ympäristöllisesti ehdotto-

masti kielteisien energiaratkaisu, asetetaan eturiin. Sopii kysyä, miksi. Mikä tässä on takana, miksi näin halutaan tehdä? Onko kysymys vain suurien kivihiilimyllyjen omistajien, niin kuin IVOn, tilaustyöstä, jota tässä täytetään, vai onko muusta kysymys?

Kun tätäkin debattia kuuntelee, niin tulee käsitkseen, että on myös ja ennen muuta muusta kysymys. Ja se muu on ydinvoima. Ydinvoimalle halutaan tällä kertaa tehdä tietä, rakentaa tietä hiilen polttamisen helpottamisella, kivihiilen tekemisellä edulliseksi raaka-aineeksi, jolloin katsotaan, että koska tilanne on näin hankala, niin eiköhän löytyisi pelastavaa enkeliä ydinvoiman puolelta. Kuitenkaan myöskään ydinvoima ei ole ympäristöllisesti sellainen ratkaisu, jota voimme lähteä puolustamaan, eikä se ole ratkaisu, jonka eduskunta voisi tehdä ympäristönäkökulma ja energian säästö huomioiden. Näin ollen ydinvoimalobby, joka ilmeisesti nyt on varsin voimakkaasti aktivoitunut, ei voi perustella omaa kantaansa ympäristönäkökulmasta.

Kun esimerkiksi Ekonolla on teetetty tutkimuksia näiden ratkaisujen ympäristövaikutuksista, on sille etukäteen jo annettu tietty sapluuna, tietty malli, jonka mukaan sen sitten tulee omat hiilidioksidipäästönsä laskea. Nämä etukäteiskehikot on rakennettu 400—500 megawatin hiilivoimalan varaan. Kun toinen taho, Neste Oy:n Gasum, teettää omat tutkimuksensa, niin nykyverotuskäytännöllä se tutkimus toteaa, että olisi mahdollisuus tuottaa 1 000 megawattia maakaasulla. Ne näkökulmat, joita täälläkin on esitetty, että maakaasu jollakin tavalla ei olisi ympäristöllisesti kestävä ratkaisu, eivät ole oikeassa silloin, kun vertaamme maakaasua kivihiileen. Ehdottomasti myös pienhiukkasten kannalta, ed. Tiuri, maakaasun asema on huomattavasti myönteisempi kuin kivihiilen. Kukaan täällä olevista, jos lähtee pienhiukkasvaikutuksista, ei voi olla painamassa vihreää nappia hallituksen esityksen ja kivihiiliratkaisun puolesta, jos he puhuvat pienhiukkasten terveysvaikutuksista ja siitä ongelmasta, joka niillä mitä ilmeisimmin todellakin on. Myöskään he eivät voi olla lisääntyvän liikenteen tukijoita, koska liikenne ja siellä tapahtuva polttaminen saa polttomoottoreiden kautta aikaan yhä enemmän pienhiukkasia.

Lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin todeta, että hallitusohjelmassa puhutaan varsin yksiselitteisesti myös ympäristöveroista. Hallitusohjelman mukaan Paavo Lipposen hallitus ryhtyy ”työhön kohdistuvien verojen alentamiseen ja niitä kompensoidaan merkittävässä määrin ym-

päristöveroilla. Veromalli laaditaan sellaiseksi, että verotus kannustaa energian säästöön ja ympäristölle haitallisten päästöjen vähentämiseen sekä tukee työvaltaisten ja uuden teknologian alojen kehittymistä eikä vaikeuta Suomen vientiä.”

Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta, että hyväksytty energiamalli suosii kivihiiltä maakaasun ja kotimaisten polttoaineiden kuten puun kustannuksella. Hiilen käytön saattaminen huomattavasti entistä edullisemmaksi ei kannusta energian säästöön eikä vähennä vaan päinvastoin lisää hiilidioksidia-, rikki- ja pienhiukkas-päästöjä. Energiaveroesitys ei tue työvoimavaltaista energian tuotantoa vaan jälleen päinvastoin. Esimerkiksi puuhakkeen käyttö suhteessa hiileen vähenee, jolloin on todettava, että energiaveroesityksen sisältö ei vastaa hallitusohjelmaa vaan on hallitusohjelman vastainen.

Vielä lopuksi, sosiaalisesti se on epäoikeudenmukainen, kuten ed. Elokien totesi. Laki ei ole kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta myöskään hyväksyttävä. Eläkeläiset ja työttömät maksavat entistä suurempia sähkölaskuja, joita heille ei korvata kunnallisverotukseen tehtyjen verohelpotusten muodossa, kuten työtuloja saavien kohdalla tapahtuu. Mehän tiedämme, että työtulovähennystä on kunnallisverotuksessa lisätty nimenomaan ajatellen sitä, että se kompensoi lisääntyviä energia- ja sähkölaskuja. Näin ei tapahdu eläkeläisillä. Heidän eläketulovähennyksensä ei lisäännä ja työttömiltä on kannustin-vähennys poistettu, jolloin heidän verotuksensa kiristyy.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, miten tiedon saisi perille, kun jatkuvasti tulee harhaanjohtavia väitteitä. Tämä veromuutos ei millään lailla vaikuta hiilidioksidipäästöihin maapallolla muuta kuin korkeintaan hieman vähentää niitä, kun muutetaan tähän uuteen järjestelmään, koska turvetta turveihmisten väitteiden mukaan tullaan käyttämään vähemmän. Se tietenkin sen verran vähentää hiilidioksidipäästöjä. Mutta Pohjoismaissa pyörii hiilivoimala joko Suomessa tai Tanskassa. Jos Suomi nostaa verolla hiilisähkön hintaa, se pyörii Tanskassa, koska ruotsalaiset ja norjalaiset myyvät halpaa vesisähköä joko Suomeen tai Tanskaan. Jos Suomi nostaa oman sähkön hintansa, Ruotsi ja Norja tietenkin myyvät sen Suomeen, saavat täältä paremman hinnan ja tanskalaiset panevat hiilivoimalan käyntiin. Tämän nyt pitäisi olla niin yksinkertainen juttu, että sen jo ymmärtäisi.

Vero, joka säädettiin, joka tällä hetkellä on voimassa, on siis kerta kaikkiaan älytön Suomen kannalta. Hiilivoimalan työpaikat siirtyvät Tanskaan, rahaa siirtyy Ruotsin energialaitoksille ja metsäteollisuuskin kärsii. Eihän tässä ole mitään mieltä kerta kaikkiaan. Onneksi luonto tänä vuonna pelasti Suomen eduskunnan tästä älyttömyydestä. Kun Ruotsissa ja Norjassa ei ollutkaan vettä, ne eivät saaneetkaan sitä vesisähköä, jonka ne olivat myyneet Suomeen. Päinvastoin niitten oli pakko ottaa jopa Suomesta Tanskaan verrattuna kallista hiilivoimaa, kun Tanska ei pystynyt riittävästi toimittamaan.

Toivon, että ympäristöihmiset jo vähitellen lakkaavat puhumasta siitä, että laki huonontaa ympäristöasioita.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Aivan, ed. Tiusanen, tämä saattaa olla hiilenmusta perjantai, mutta mikä energiapolitiikassa nyt sitten on ratkaisu, kun on olemassa vaatimus perusenergian tuottamisesta ja siihen sopivat vain tietyt tuotantomuodot: ydinvoima, kivihiili tai kaasu.

Kaasun osalta en minä tiedä sellaista suuntaa, mistä varmuudella saataisiin suurtuotantoon kaasua sillä tavalla, että siihen voitaisiin kansallisesti luottaa pitkässä juoksussa. En minä ainkaan vielä tiedä sitä asiaa eikä minulle ole sitä selvitetty.

Ydinvoima on tyrmätty. Ei jää mitään muuta kuin kivihiili. Tämä on aivan selvä ratkaisu. Se voi olla, että kivihiilen suosimisella ja tämän keskustelun nostamisella nyt tietyllä tavalla kivihiilivoimaa ajetaan ydinvoiman edestä pois, nähdään tämä mahdollisuus ja viimein eräänä päivänä huomataan, että ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin ydinvoima perusenergian tuotantoon. Turpeella, puulla, tuulella, auringolla, vedelläkään ei pystytty Suomessa tuottamaan perusenergiaa. Se on kolmen kauppa: kivihiili, ydinvoima, kaasu. Näistä loppujen lopuksi jää vain ydinvoima, mutta sitähan me vastustamme. Näin ollen on ainoa mahdollisuus kivihiili, on se sitten niin mustaa. Mustataan itsemme nyt kunolla, niin nähdään, että jossakin vaiheessa täytyy mennä pesullekin, ja ainoa pesupaikka on silloin ydinvoima.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tiusanen arveli puheenvuorossaan, että tämä vero ei kannustaisi energian säästöihin. Haluan todeta hänelle, että ei teollisuus teekään mitään muuta kuin miettii,

miten voidaan säästää energiaa. Energia on niin merkittävä kustannuserä teollisuudessa, että siellä koko ajan viisaat naiset ja miehet tekevät uusia ratkaisuja sen eteen, että voidaan tuottaa pienemmällä energiamäärällä entistä enemmän. Veroratkaisuilla ei ole niin suurta merkitystä näille ratkaisuille kuin yleensä energiakustannuksilla.

Jos ed. Tiusanen katsoo, mitä tuotettiin energiayksikköä kohti viisi vuotta sitten teollisuudessa ja mitä nyt, näette siitä, miten suuria tehokkuuksien nostoja ja tätä kautta säästöjä on aikaansaatte teollisuudessa. Sen sijaan lievä hintojen nousu kotitalouksille saattaa aiheuttaa sitä, että kotitalouksissa voidaan harkita energian säästöjä, joilla ei ole niin suurta merkitystä energian tuottamiselle mutta on ehkä symbolinen merkitys.

Mitä tulee maakaasun erinomaisuuteen ja puhtauteen, on todettava, että maakaasua poltettaessa syntyy typen oksideja, jotka veteen liuotessaan muodostavat typpihappoa, joka alas sataessaan on hyvin vaarallinen ympäristömyrky, joten ei saa unohtaa maakaasun ympäristökäyttöä, kun sen erinomaisuutta kehitetään.

Ed. Tiusanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Joenpalo on aivan oikeassa. Tietysti maakaasuun liittyy ympäristöpäästöjä mutta paljon vähemmän kuin kivihiileen. Kaakkois-Suomessa, joka on merkittävä teollisuusalue, tehtaat toimivat pitkälti oman prosessin tuottaman biomassan, jota nyt muuten aletaan verottaa, sekä maakaasun avulla. Meillä ei ole mitään epäselvyyttä siitä, ettei sitä maakaasua tule myös vuonna 97.

Edelleenkin totean, että myös Vattenfallet, joka on tehnyt kahden kaasua käyttävän, 400 megawattia perusvoimaa tuottavan voimalan suunnitelman, pohjaisi ne tosiaan maakaasun käyttöön ja nämä voimalat sijaitsisivat Kaakkois-Suomessa Suomen puolella. (Ed. Tiuri: Rion sopimus!) — Arvoisa ed. Tiuri! Edelleenkin tulee 53 grammaa hiilidioksidia megajoulea kohti maakaasulla tuotettaessa, vastaavasti kivihiilellä 96 grammaa hiilidioksidia ja paljon vähemmän hiukkaspäästöjä. Tietysti typpi palaa mutta rikkiä jälleen vastaavasti. Myös kivihiiltä poltettaessa syntyy typpioksideja. Tämä positiivisuus tältä kulmalta tulevaisuutta ajatellen on myös nähtävissä, minne suuntaan me lähdemme, minne kaikkien energiamaalleja toteutamme.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kallio -mäki: Puhemies! Se itsevarmuus ja vimma, jol-

la ed. Tiusanen tuo näkökantansa esiin, on minusta hiukan pelottavaa muutenkin. Energiapoliittisessa keskustelussa on liian paljon tässä salissa sitä ilmettä. Puhutaan enemmän kuin tiedetään. Voi olla, että se koskee meitä itse kutakin. Tässäkin keskustelussa — kuuntelin sitä huoneessani — on aivan hämmästyttävällä tavalla niitä piirteitä. Joku sanoo, että puuenergian käyttöä tyrmätään, joku puhuu, että turve tyrmätään. Puun osalta tilanne paranee ilman muuta. Lämpökeskuksissa puu on ainoa, joka saa verohelpotuksen, ja se tulee pärjäämään paremmin kuin tähän saakka siellä. Myös teollisuuden yhdistetyssä tuotannossa hiilen kilpailukyky heikkenee turpeeseen nähden.

Maakaasusta on sanottava se, että siltä osin kuin meillä on maakaasua saatavissa, jokainen pisara lähtee liikkeelle ilman muuta. Nyt ovat jo suunnitelmat ja päätökset olemassa. Kysymys on siitä, että meidän pitää saada maakaasua. Ei voida julistaa, että perustetaan energian tuotantomme selkäranka maakaasulle, jos meillä ei ole saatavissa maakaasua. Ja jos ainoa mahdollisuus saada on yksi suunta, kuka vastaa huoltovarmuudesta silloin? Tähän saakka on siitä pidetty kiinni, että sellaista riskiä ei kuitenkaan oteta, että valtaosa kansakunnan energian tai sähkön tuotannosta perustuisi sellaiseen lähteeseen, jossa hana käännetään kolmessa sekunnissa kiinni. Silloin otetaan isoja vastuuta, jos toisin päätetään. Jos haluamme maakaasua merkittävässä määrin, silloin on kyse — ja sanon sen taas sadannen kerran varmaan — siitä, että olemme mukana eurooppalaisessa verkossa, johon kaikin voimin pyrimme, mutta se on 10:n tai 15 vuoden projekti.

Ed. H a s s i : Arvoisa puhemies! Kommentti ministeri Kalliomäelle: Kuinkahan monta kokemusta Suomella on siitä, että maakaasuhanat on käännetty kiinni, kun maakaasua on kuitenkin tähän maahan tuotu aika pitkä aika? (Ed. Tiuri: Hämmästyttävä onni!)

Täydennyksenä siihen, mitä ed. Tiusanen totesi maakaasun ja kivihiilen hiilidioksidipäästöistä, tämäkin vertailu vähättelee maakaasun paremmuutta kivihiileen nähden, koska kivihiilivoimaloiden hyötysuhde on huonompi kuin maakaasuvoimaloiden. Kivihiilivoimaloiden hyötysuhde on korkeintaan pikkuisen päälle 40 prosenttia, kun maakaasulla päästään jo yli 50 prosentin hyötysuhteeseen. Mutta nyt varsinaiseen puheenvuorooni.

Itse aloin opiskella energiatekniikkaa ja -ta-

loutta Teknillisessä korkeakoulussa 70-luvun puolessavälissä. Suurin piirtein siihen asti energiapolitiikka lähes kaikissa maissa oli yksinomaan niin sanotusti asiantuntijoiden käsissä. Siihen asti myös ympäristökysymykset olivat energiapolitiikassa täysin marginaalisia. Niin sanottu suuri energiakriisi vuoden 1973 lopulta alkaen muutti tilanteen ratkaisevasti. Mielestäni on erittäin hyvä asia, että energia on tällä hetkellä tärkeä poliittisen debatin aihe, koska energiaratkaisut todellakin vaikuttavat hyvin keskeisesti meidän tulevaisuuteemme.

Mutta tämä verouudistus, jota nyt käsittelemme, jota on mainostettu vihreänä verouudistuksena, ei valitettavasti ole mikään vihreä verouudistus, vaan se on likaisen harmaa. Mielestäni se, että vihreä ympäristöministeri Pekka Haavisto ja häntä neuvotteluissa ennen hallituksen esityksen eduskunnalle antamista edustanut ed. Osmo Soininvaara ovat toimineet tämän veromallin puolesta, on suurin vihreän liikkeen tähän mennessä tekemä ympäristöpoliittinen virhe. Se on niin suuri virhe, että yhtä suuren virheen tekoon tuskin tulee kovin pian mahdollisuutta.

Oma osuutensa tähän virheeseen on myös edellisellä hallituksella, jonka tuotos nykyinen veromalli on. Nämä asiat on jo todettu asian ensimmäisen ja toisen käsittelyn yhteydessä ja lähetekeskustelussa, mutta totean nyt vielä kerran, että edellinen hallitus, joka rakensi sinänsä ympäristön kannalta varsin hyvän energiaveromallin, myös ajoi läpi sähkömarkkinalain, joka vapautti sähkökaupan, ja ajoi läpi Suomen EU-jäsenyyden ja unohti EU-jäsenyydestä käytyjen neuvottelujen yhteydessä varmistaa sen, että tämä energiaveromalli kestää myös EU-jäsenyyden oloissa. Tästä virheestä valitettavasti kärsimme nyt.

Hallituksen esityksessä on yksi hyvä puoli ja toinen huono puoli. Hyvä puoli on se, että energiaverotuksen taso nousee ja näillä rahoilla alennetaan vastaavasti työhön kohdistuvaa verotusta. Tätä puolta vastaan en halua äänestää. Mutta huono puoli on energiaveromallin ympäristöohjaavuuden heikkeneminen, ja sen puolesta vastaavasti en halua äänestää. Niinpä minun suoreksi harmikseni on äänestettävä tyhjää. Koska edellisen eduskunnan aikana vihreä verouudistus on ollut yksi keskeisimmistä asioista, joiden puolesta olen toiminut, ja myös hallitusneuvotteluissa se oli yksi keskeisimmistä asioista, joiden puolesta toimin, olen tästä tilanteesta erittäin pahoillani.

Vihreiden neuvottelijana toiminut ed. Soinin-

vaara on erittäin taitava numeronmurskaaja käyttääkseni tietokoneihmisten termiä, ja tämän tiedämme kaikki myös hänen sosiaalipoliittisista malleistaan. Mutta valitettavasti hänellä ei tunnu olevan kunnollista kuvaa energiatekniikan kehitysmahdollisuuksista ja niistä kannusteista, joita tarvittaisiin puhtaamman energiatekniikan kehittämiseen.

Mainitsen vain sellaisen asian, että energiatekniikkaan liittyvä vienti jo tällä hetkellä Suomessa on noin 9 miljardin markan vuositaso, ja se on erittäin voimakkaasti kasvava viennin ala. Suomen energiatekniikkaviennissä hyvin keskeinen ala on esimerkiksi biopolttoaineen käyttötekniikkaan liittyvä vienti ja ylipäättänsä uusiutuvan energian käyttöön liittyvä tekniikka. Se on myös kasvava osa. Mielestäni on Suomen tulevaisuuden mahdollisuuksien nakertamista, että me nyt tällä veromallin muutoksella viemme pohjaa kotimaan markkinoilla bioenergian ja muun uusiutuvan energian käyttötekniikalta ja samalla jarrutamme näiden alojen kehittymistä myös vientialoina.

Muutama sana vielä myös maakaasusta, josta tässä on sanailtu jo varsin paljon. Hallituksen esityksen perusteluihin sisältyy yksi kohta, jota suuresti kummastelen. Siellä väitetään, että josakin olisi tehty poliittinen päätös siitä, että maakaasun huomattava lisäkäyttö on suljettu pois Suomen energiavaihtoehtona. Kun nyt kauppa- ja teollisuusministeri on paikalla, lienee paikallaan kysyä, missä tämä poliittinen päätös on tehty. Minä en ainakaan missään yhteydessä ole nähnyt enkä kuullut tällaista poliittista päätöstä, mutta tämä energiaveromalli kyllä vaikutuksiltaan toimii ikään kuin tällainen poliittinen periaatepäätös siitä, että maakaasun huomattavaa lisäkäyttöä ei tavoitella, olisi olemassa.

Muistuttaisin arvoisia edustajia siitä, että maakaasu kuitenkin, vaikkei se ole mikään pysyvästi kestävä energiatalouden energian lähde, on tällä hetkellä laajamittaisessa käytössä olevista perinteisistä energiatekniikoista puhtain ja paras ja se on perinteisistä energiatekniikoista paras silta kestävään energiatalouteen. Juuri siitä syystä maapallon mitassa maakaasu on perinteisistä energiamuodoista kaikkein voimakkaimmin kasvussa. Myös tähän sisältyy se mahdollisuus, että Suomessa kehitettäisiin maakaasun lisäkäyttöä ja samalla maakaasun käyttöön liittyvää tekniikkaa ja valmiuksia tämän tekniikan vientiin. Myös tämän mahdollisuuden todennäköisyyttä hallituksen esitys heikentää.

Edelleen muistuttaisin arvoisia edustajia siitä,

että pari vuotta sitten julkisuuteen tuli öljy-yhtiö Shellin ympäristöliiketoimintaosastolla valmistunut raportti, jossa arvioitiin, että jo peräti vuonna 2030 olisi tällainen läpimurtohetki, josta eteenpäin uusista energiainvestoinneista enemmistö perustuisi uusiin, uusiutuviin energialähteisiin kuten aurinkoon ja tuuleen. Tämä on tietenkin vain arvio, mutta saman suuntaisia arvioita on olemassa muitakin. Se, miten me täällä kotimaisessa politiikassa suosimme ja sorsimme erilaisia energialähteitä, vaikuttaa siihen, miten nopeasti tällaiset kaavailut toteutuvat.

Arvoisa puhemies! Vaikka pidänkin tässä lakiesityksessä olevaa energiaveromallia huonona ja huononnuksena nykytilanteeseen ja olen erittäin pahoillani siitä, että nimenomaan vihreän ympäristöministerin aikana suoritetaan tällainen huononnus, valtiovarainvaliokunnan mietintöön sisältyy kuitenkin myös myönteisiä asioita. Yhtenä tällaisena myönteisenä asiana haluan nostaa esille valiokunnan kannanoton, jonka mukaan Suomen ei Euroopan unionin energiaveroneuvotteluissa pidä hyväksyä sellaista mallia, jossa sähköön tuotantopäätöksen verottaminen kiellettäisiin, vaan pitää pyrkiä sellaiseen ympäristöveroon, joka olisi myös ympäristön kannalta ohjaava. Pidän tärkeänä valiokunnan esittämää pontta, jonka mukaan hallituksen pitää välittömästi ottaa käsiteltäväkseen linjauksensa EU:n ympäristöverotuksen kehittämisessä ja asettaa tavoitteekseen sellaisen yhdenmukaisen ympäristöverojärjestelmän aikaansaaminen, jonka ensisijainen tavoite on päästöiltään edullisempien polttoaineiden suosiminen.

Haluaisin vielä kommentoida tässä istunnossa käytyä keskustelua työllisyyden ja energian kuluksen suhteesta. Minulla on tekniikan tohtori Peter Lundin tekemä laskelma. Tohtori Lund on Suomen johtava asiantuntija uusien energialähteiden tekniikan alalla. Hän on suorittanut vertailulaskelman siitä, millaisin investoinnein ja millaisin energian kulutuksin Suomessa voidaan työllistää 50 000 ihmistä toisaalta perinteiseen, energiavaltaiseen ja pääomavaltaiseen teollisuuteen ja toisaalta uudenaikaiseen osaamisteollisuuteen.

Jos käytetään vertailukohtana Suomessa uusia näiden alojen teollisuusinvestointeja, niin jotta me perinteisessä teollisuudessa voisimme työllistää 50 000 ihmistä, niin tarvittavan investoinnin suuruus olisi 250—750 miljardia markkaa eli puoli-puolitoista kertaa Suomen vuotuisen kansantuote. Tästä jo näkee, että tämä ratkaisu, tämä tie tällaisena perusmallina suoma-

laisten työllistämiseen on aivan mahdoton. Jos tällaiset investoinnit tehtäisiin, niiden energian tarve vastaisi 20—40 perusvoimalaa. Jos vastavat 50 000 työpaikkaa sen sijaan luotaisiin osamisteollisuudessa, niin tarvittava investointi olisi noin 50—30 kertaa pienempi, eli noin 5—25 miljardia markkaa ja tarvittava energian kulutus olisi suurin piirtein 1/400 perinteisestä vaihtoehdosta eli perusvoimaloiden sähkön tuotantoon suhteutettuna se olisi 1/20—1/5 perusvoimalan sähkön tuotannosta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean sen, että jo kesällä, kun ns. Teirin työryhmä esitti energiaveromalliehdotuksensa, oma arvioni oli se, että veromalli on osa ydinvoimakampanjaa ja mikäli tällainen veromalli hyväksytään, se tulee olemaan lähtölaukaus ydinvoimakampanjalle. Tässä täysistunnossa käyty keskustelu osoittaa mielestäni tämän aavistuksen todeksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Aura merkitään läsnä olevaksi.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Kuten edellisessä puheenvuorossani totesin, Suomen tulee käyttää jokainen pisara saatavissa olevasta maakaasusta, mutta ei niin, että varaisimme yhden suunnan kaasun tuotannolle, sen oikeuden, että se olisi meidän energiatuotantomme selkeäranka.

Toki sitten on syytä muistaa, että kaasulle tätä selkeärankaa ei pelkästään kyetä rakentamaan. Olemme alustavia tietokoneajoja tehneet energiastrategiatyössä kauppa- ja teollisuusministeriössä lähtien niistä reunaehdoista, että talouskasvu on tuolla 2,5 prosentin bkt-tasolla vuosittain 20 vuoden aikavälillä. Se on VVM:n arvio. Sitten toisena reunaehtona, että jossain tuolla vuonna 2010 voisimme saavuttaa ehkä vuoden 2000 tason hiilidioksidipäästöissä, siis ei aivan Rion sopimustasojä. Jos tämä tie halutaan kulkea maakaasun varassa, niin se kaasun kasvukäyrä menee lähes pystyyn. Miljardit kuutiot ovat todella valtavia.

Jos halutaan täydentää sitä konseptia sitten puulla, niin tulee nopeasti se raja vastaan, että emme kerää enää roskapuuta metsistä poltettavaksi, vaan menemme todelliseen raakapuuhun ja aiheutamme sitä kautta myös suuria ongelmia maan metsäteollisuudelle.

Toisin sanoen me tarvitsemme hyvin laajan konseptin joka tapauksessa jatkossa, ja ympäristöpoliittiset ehdot ovat sellaisia, että en usko maakaasuperusratkaisulla yksin niitä milloinkaan kyettävän toteuttamaan.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin kuulin nuo apulaisprofessori Lundin luvut ja osoittautui, ettei hän ollut ollenkaan perillä siitä, mitä Suomessa on tapahtunut. Meillä on jo sähköelektroniikkateollisuus tehnyt tuon, ja viime vuonnakin tuli 10 000 uutta työpaikkaa eikä kovin paljon investointeja tarvittu. Se puoli on kunnossa, mutta meillä on perusteollisuus, joka tarvitsee sähköä ja se tuottaa paljon rahaa ulkomailta. Kyllä se on myös välttämätöntä.

Minä en viitsi enää toistaa sitä, mitä ed. Tiusasen vastauksen kohdalla esitin, koska siinä selvitetty lain korjaus parantaa asioita ympäristön kannalta. Keskustelu täällä näyttää olevan niin yksipuolista, että ne, joitten olisi syytä sitä kuulla, eivät sitä kuule. Mutta haluaisin kuitenkin tässä todeta, että maakaasun hiilidioksidipäästöihin on pakko ottaa mukaan ne päästöt, jotka tulevat maakaasukentällä. Esimerkiksi Norjan maakaasussa on 10 prosenttia hiilidioksidia joukossa ja se on pakko päästää sieltä taivaalle ennen kuin kaasu voidaan lähettää eteenpäin. Putkien pumppaaminen vie monta prosenttia energiasta.

Nyt voitaisiin, jos halutaan, ottaa mallia Yhdysvalloista. Siellä on jo hiilivoimaloita, jotka toimivat kaasutusjärjestelmillä. Hiilestä voidaan tehdä kaasua, jolloin se on aivan maakaasuun verrattavissa ja enää vain jonkun verran ovat hiilidioksidipäästöt suuremmat, mutta ei ole enää mitään muuta kuin typpipäästöjä. Silti se on halvempaa silläkin lailla tehtynä vielä kuin maakaasu. Ei maakaasusta voi tulla mitään Suomen perusenergiaa, se on liian kallista. Eikä sen avulla voida millään toteuttaa Rion sopimusta.

Ed. Juhantalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Oikeastaan aivan samaan asiaan halusin vastata. On itsestään selvää, että jos meillä olisi teoriassa Suomessa valtavia läjii kivihiiltä ja maakaasua rinnakkain, niin tottahan me hyödyntäisimme maakaasua. On suuri ilo kuulla ministeri Kalliomäen kannanotto, koska olen aivan samaa mieltä ja taisin kymmeniä kertoja suunnilleen samaa yhtälöä siinä kolmen vuoden takaisessa kaasuinnostuksessa täällä puhua.

Meillä ei ole mitään reaalista mahdollisuutta

lisätä niin valtavasti täällä maakaasun käyttöä. Se ei johda ympäristön puhdistumiseen, vaan päinvastoin, kuten ministeri lausui, vaikka täällä on sellainen henki ja on edelleenkin, että Suomen eduskunta omistaa kaasua jossakin mahdolltomasti ja Suomen eduskunta omistaa kaasuputkia. Laskimme, että Norjasta kaasuputken veto Suomeen olisi maksanut 7 miljardia markkaa. Meidän pienillä markkinoillamme, jossa on maksimissaan 1,5 miljoonaa kuluttajaa, se yhtälö tuo sellaisen kuutiometrihinnan tuolle kaasulle, että sitä kehtaa kukaan katsoakaan. Tällä tavalla aiottiin ratkaista meidän energiavaihtoehtomme.

On selvää, että silloin, kun Pohjoiselta Jäämereltä Venäjä kykenee tuomaan kaasua Eurooppaan, on helppo ottaa siitä johtoja siitä meille lisää. Yhden letkun varassa me emme voi tätä asiaa rakentaa ja Norja ei ole niin typerä, että se yrittäisi rakentaa tänne 7 miljardin putken, jota myöten se ei saisi myytyä liian kallista kaasua, vaan tottakai se myy sen 350 miljoonan kuluttajan markkinoille Eurooppaan. Kyllä meidän täytyy tässä olla aivan realisteja ja olen iloinen, että ministeri juuri puhui aivan samaan realistiseen tyyliin tässä asiassa. Kyllä me joudumme katsomaan lähivuosina parlamentin itseaktiivisuudesta lähtien ydinvoiman käyttöä Suomessa.

Ed. H a s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kalliomäki on väärässä, jos hän kuvittelee minun ja muiden, jotka puhumme maakaasun hyvistä puolista, pitävän maakaasua ainoana ratkaisuna Suomen energiaongelmiin.

Energiakeskustelussa yksi tällainen epäsuhta on se, että ne, jotka haluavat lisäydinvoimaa, näkevät sen yhtenä suurena ratkaisuna kaikkiin ongelmiin ja kuvittelevat sitten, että energiavaihtoehtolinjaa edustavat ihmiset myös esittävät vain yhtä ratkaisua. Viime eduskunnan energiakeskusteluissa, joissa läsnä olivat niin edustajat Tiuri, Juhantalo kuin Kalliomäkikin, moneen kertaan totesin, että kestävästi energiätulevaisuuden tie ei koostu yhdestä patenttiratkaisusta, vaan se koostuu useista osaratkaisuksista ja maakaasu on yksi niistä. Kuten totesin, ei se ole mikään lopullinen ja ainoa kestävästi energiatalouden ratkaisu. Mutta mielestäni on todella ikävää, että tällä veromallilla, joka nyt tänään todennäköisesti tullaan hyväksymään, viedään mahdollisuudet maakaasun lisäkäytöltä erillisessä sähköön tuotannossa ja samalla heikennetään mahdollisuuksia uusille putki-investoinneille eli Venäjä — Suomi — Keski-Eurooppa-putkelle ja

myös lännestä Suomeen tulevan putkivaihtoehdon todennäköisyyttä ja kannattavuutta samalla heikennetään.

Gasumin arvion mukaan tämä hallituksen esittämä energiaveromalli tulee vuoteen 2010 mennessä pienentämään sitä maakaasun vuotuista kulutusta, joka muuten voisi tapahtua, 1,5—2 miljardilla kuutiometrillä.

Ed. M. K o s k i: Arvoisa herra puhemies! Oikeastaan aloitan puheenvuoroni siitä, mihin ed. Hassi lopetti, kun hän totesi, että Suomessa energiapolitiikkaa ja energian tuotantoa hoidetaan useamman vaihtoehdon pohjalta. Näinhän on. Meillä on laaja paletti, josta me pyrimme löytämään eri mahdollisuudet. Viittaan myös ed. Elon puheenvuoroon, jossa hän tätä aluetta käsittelee ja vertasi lähinnä Norjaan ja Ruotsiin ja siihen, että siellä tuotetaan lähinnä vesivoimalla sähköä. Ed. Elo totesi, että me raukat tuotamme Suomessa kymmenellä eri muodolla esimerkiksi sähköä ja yleensä energiaa.

Minä hiukan ihmettelen sanaa ”raukat”. Meillä on aika laaja osaaminen. Me osaamme tuottaa todella monella eri tavalla energiaa tässä maassa, ja minä väitän, että se on meille eräs mahdollisuus ja vahvuus. On hyvä, että meillä on teknologiaa, joka laajasti voi energia-aluetta palvella sillä tavalla, että me voimme teknologiaa myös myydä maailmalle ja ulospäin ja samalla pyrkiä tuottamaan kotimaassa tarvitsemaamme energiaa näillä vaihtoehdoilla.

Vaikuttaa siltä, että tämä sähköverokeskustelu kääntyy hiukan energiastrategiakeskustelun suuntaan. Se on oikeastaan hyvä, mutta minä toivoisin, että se voisi jatkua ensi keväänä, koska arvoisa ministeri ja hallitus ovat käynnistäneet tavallaan työn sen osalta, että energiastrategiaa ruvetaan Suomessa luomaan, ja silloin nämä keskustelut ja puheenvuorot ovat erittäin tärkeitä, ja silloin pitäisi ajatella kyllä hyvin vakavasti sitä, millä tavalla tämä homma voidaan hoitaa laajan paletin pohjalta, siis korostan laajan energiapaletin pohjalta.

Me emme voi tukeutua yhteen vaihtoehtoon. Me emme voi ainoastaan tukeutua ydinvoimaan, ainoastaan hiileen, ainoastaan veteen tai ainoastaan kotimaisiin polttoaineisiin. Nämä kaikki ovat se mahdollisuus, mistä meidän täytyy löytää se energia, mitä me tulevaisuudessa tarvitsemme. (Ed. Tiuri: Miksi ydinvoima on poissa?) — Minä totesin ydinvoimasta, että se kuuluu joka tapauksessa meidän energiastrategiaamme. Meillä on rakennettuja ydinvoimaloita, jotka toimivat.

Niitä ei ole päätetty lakkauttaa. Päinvastoin on päätetty niitä peruskorjata, nostaa niiden tuotannon tasoa. Sitä kautta myös ydinvoima on lisääntyvä energiantuotantomuoto Suomessa myös tulevaisuudessa. Siellä tulee kapasiteettia lisää korjausten kautta.

Mutta täytyy muistaa myös se, että tässä salissa on tehty määrätty periaatepäätös, joka on voimassa, ja jos me harjoitamme tällaista yhden energiamuodon politiikkaa, voimme ajautua tilanteeseen, jossa se muodostuu täysin mahdottomaksi. Eli täällä on päätetty, että ydinvoimaa ei rakenneta. Sitten me päätämmekin yhtäkkiä painostuksen alla, että myöskään hiiltä ei rakenneta. Sitten olemme vieneet maakaasulta kannattavuuden, jolloin sitäkään ei rakenneta. Kotimainen on mennyt siinä mukana. Silläkään ei ole kannattavuutta tai sen käytöllä lisääntymismahdollisuuksia. Missä me silloin olemme? Silloinhan me olemme hakanneet kyllä päästä seinään joka ainoan vaihtoehdon osalta ja tehneet tilanteen vielä entistä mahdottomammaksi tässä maassa.

Minun mielestäni tämä veromalli ja muutos, joka nyt on tulossa, on aiheuttamassa tällaisen vaaratilanteen, että me aika tavalla laajasti tyrmäämme eri mahdollisuuksien toteutumisen. Tällä väitteelle löytyy perusteita, jos vähänkään järjen kanssa kuunteli asiantuntijoita, joita esimerkiksi ympäristövaliokunnassa kuuntelimme ja joita myös olen kuullut verojaostossa kuunnellun. Heidän käsityksensä olivat aika laajasti sen suuntaisia, että tämä veromalli pysäyttää investoinnit, suunnitelmat. Ne siirtyvät hiilen suuntaan, ja olemme silloin aika tavalla pattitilanteessa, jonka vaikutukset näkyvät tulevina vuosina, ja ratkaisut näkyvät sillä tavalla, että ei tule niitä investointipäätöksiä, mitä me tässä maassa tarvitsimme.

Hiukan käsittelen, vaikka en aio pitempää puheenvuoroa pitää, eri vaihtoehtoja, millä me voimme energiaa tuottaa. Hiilen ja ydinvoiman osalta voin edelleen tuoda esille sen, mitä aikaisemmin toin, että ydinvoiman osalta sitä rakennetaan sillä tavalla, että olemassa olevia laitoksia saneerataan ja siellä tehoa nostetaan. Eli se on siis mukana tässä tulevaisuuden energiapaletissa myös lisääntyvän sähkön tuotannon osalta. (Ed. Elo: Siis olemassa olevia? — Ed. Tiuri: Miksi ei uusia?) — Olemassa olevia laitoksia. Niiden tasohan nostetaan, ja se tuo kapasiteettia lisää. (Ed. Elo: Mikä on edustajan kanta?) — Uuden osalta me tiedämme, mikä päätös tässä salissa on tehty, eli se on voimassa oleva päätös, joka estää

viidennen ydinvoimalan tulemisen. Siihen asiaan joudumme palaamaan uudestaan, jos siihen aiotaan mennä, eli sen osalta ei kannata hakata päästä seinään tässä vaiheessa.

Hiilen osalta on mielestäni myös mahdollisuuksia lisätä sen hyötysuhdetta käyttämällä lisän maakaasua, eli maakaasun ja hiilen yhteiskäytöllä voidaan polttoa parantaa ja sitä kautta tehoa lisätä. Tämä tuo mahdollisuuden myös maakaasun lisäkäytölle osittain. Eli sitä voisi hiilen kanssa yhteiskäytössä myös ympäristön kannalta käyttää ja se olisi ympäristön kannalta ihan positiivinen asia.

Maakaasukysymyksen osalta edustan sellaista näkemystä, että meidän tulisi ja tulee olla aktiivisia Euroopan suuntaan maakaasuputken rakentamiseksi Pohjois-Venäjältä Eurooppaan saakka. Mielenkiintoa Euroopassa on, ja se antaisi meille yhden mahdollisuuden, mutta se on todella siellä kymmenen vuoden päässä. Mutta energiapolitiikkaa täytyy ajatella pitkällä tähtäimellä. Varmasti 10—20 vuotta vähintään pitää katsoa eteenpäin. Tälläkin hetkellä maakaasuasiantuntijoiden mielestä on ihan selvää, että rannikkoseuduilla on mahdollisuus lisätä maakaasun käyttöä, rakentaa vastapainelaitoksia, jotka toimisivat lähinnä nykyisten putkien läheisyydessä tai niiden varrella. Sieltä löytyy lisää kapasiteettia, mutta se edellyttää sitä, että niille investoinneille löytyy laskennallinen kate, jota ei löydy tämän veromuutoksen jälkeen.

Turpeesta ja puusta, ja tähän liittäisin myös ruokohelpin ym. biokasvit, joita voidaan soilla tai pelloilla viljellä, totean, että turpeen käytön pitäisi säilyä sillä tasolla, millä se tällä hetkellä on, 20—30 vuotta. Tähän turvevarat antavat mahdollisuuden. Puun käyttöä tulee kehittää puun ja turpeen yhteiskäyttönä ja pyrkiä rakentamaan sitä pitkällä aikavälillä korkeammalle tasolle kuin millä se tällä hetkellä on.

Mutta sellaista mahdollisuutta ei ole, että päätämme ajaa turpeen alas ja ottaa sievästi puuta tilalle. Se ei ole mahdollista yksinkertaiseksi sen vuoksi, että puu ei ole vielä kannattavaa. Siinä ei ole yhtä tehokkaita ketjuja kuin turpeessa, ja se estää puun käytön huomattavan lisäämisen. Tästä on ihan selviä tuloksia sitä kautta, että Vapo on aika pitkään selvittänyt sitä mahdollisuutta ja myöskin käyttää yhä lisääntyvässä määrin puuta turpeen seassa polton yhteydessä, mikä on ympäristöllisesti ihan hyvä ratkaisu. Turvesoita Suomen suoalasta on käytössä vajaa prosentti ja varauksessa 1,7 prosenttia, joka ei ole mikään valtavan huomattava osa suomalaisista soista.

Siis kaikkia soita ei missään nimessä olla Suomessa polttamassa.

Tuulivoimakin on tulevaisuudessa ihan hyvä mahdollisuus. Siellä on teknologia mennyt eteenpäin ja menee edelleen. On sarjatuulimyllyjä, joita on useampia rinnan ja jotka tuovat tehoa sellaiselta alueelta, missä tuulta on.

Vielä veden käytöstä täytyy todeta, että siellä on mahdollisuuksia lisäykseen: Vuotos ym. Olemassa olevissa voimaloissa tehoja voidaan nostaa ja sitä kautta lisätä tuottoa.

Energiansäästötoimista on todettu myös viime aikoina, että siellä on mahdollisuuksia siitäkin huolimatta, että niitä mahdollisuuksia on selvitetty ja tutkittu ja luultu, että kaikki on löydetty, mutta lisää sieltä tuntuu aika huomattavia määriä löytyvän.

Tämä veromuutos aiheuttaa nyt sen tilanteen, että me valitsemme energiapoliittinen linjan, joka suuntautuu investointien osalta hiilen suuntaan ja hiljentää muut sektorit, enkä sen vuoksi voi tätä valintaa hyväksyä. Perustelen sitä myös sillä, että jos me nyt teemme tällaisen radikaalin linjavallinnan, joka on myös ympäristön kannalta huono vaihtoehto, mitä järkeä meillä silloin on enää käydä energiastrategista keskustelua. Ei tällaisen veroratkaisun yhteydessä voida linjavallintaa tehdä, vaan se pitää tehdä erikseen ja nimenomaan paneutuen siihen kysymykseen, ei tällaisen veromallin kautta.

Sen vuoksi ehdotan, että lakiehdotukset hylätäisiin. Vanha malli on toimivampi, sitä on mahdollista muuttaa, tarkastella. Sähkömarkkinat tulevaisuudessa vaativat varmasti sen muuttamista, mutta se on kelpo malli, kun siihen pieniä tarkennuksia tehdään.

Kauppa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Ed. M. Koski ei ilmeisesti ole huomannut, että Suomessa on todella muun muassa sähkömarkkinalaki uusittu ja sen mukana siirretty Pohjoismaisille sähkömarkkinoille avoimesti. Se on aivan keskeinen syy siihen, että teemme tämän muutoksen. Toinen keskeinen syy on Euroopan unionin lainsäädännön kehitys, joka etenee toiseen suuntaan, kulutuksen verotukseen, sen sijaan että se etenisi siihen suuntaan, johon uskoimme sen etenevän silloin, kun edellinen laki vuonna 1994, siis nyt voimassa oleva laki, säädettiin.

Se on vain niin, että tässä on se lusikka otettava kauniiseen käteen. Jos menemme nykyisen mallin mukaan, olemme kyllä erittäin suuressa liemessä. Kotimainen tuotanto, jonka pitäisi kil-

pailla pohjoismaisilla markkinoilla, menettää kilpailuasemaansa. Tuojat nostavat hinnat, ja Suomen hintataso nousee sen verran. Hiilidioksidivero, jota me maksamme, menee suoraan muiden pohjoismaisten tuottajien taskuun; sille ei mitään voi.

Sen sijaan minusta ed. M. Koskella oli hyvä havainto siinä, että energiateknologia voi meille olla erinomainen vientiartikkeli ja on tällä hetkelläkin jo. Toki ratkaisuja ei voi rakentaa sillä tavalla, että kotimaahan pitäisi merkittävää tuotantoa monivalikossa rakentaa, että näin kehittyisi teknologia. Se maksaa silloin liian paljon, mutta jos sen siivellä, että järkevästi rakennetaan kotimaahan, syntyy teknologista osaamista, hyvä on. Minusta pitää kuitenkin teknologian vientiin panostaa siitä huolimatta, että kotimaahan ei rakenneta.

Tanskan tuulivoima on pitkälti tällä tavalla suunniteltu. Tanska vie tuulivoimateknologiaa voimakkaasti tällä hetkellä ja saa merkittäviä vientituloja siitä. Totta kai he esiintyvät julkisuudessa niin, että he ovat tuulivoimamaa. Mutta tuulivoiman osuus Tanskassa on 3 prosenttia sähkön tuotannosta ja hiilen 87 prosenttia, ja se toki jotakin selittää todellisuudesta. Mutta vien- nin kannalta, totta kai, tällä tavalla pitää toimia.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Koski ihmetteli, miten minä totesin, että Suomi on "raukka" energiapolitiikassa verrattuna Ruotsiin ja Norjaan. Kyllä tiedän, että ed. M. Koski on hyvin perehtynyt energiapolitiikkaan ja hyvin ymmärtää, kuinka edullista esimerkiksi vesivoiman tuottaminen on. Jos me suomalaiset tuottaisimme 100 prosenttia sähköstämme vesivoimalla, meidän ei tarvitsisi, ed. M. Koski, käydä näitä keskusteluja eduskunnassa. Kyllä se olisi helppoa, se olisi halpaa ja ympäristöystävällistä jne.

Mutta asia nyt vain on niin, että meillä ilmeisesti vesivoima, ainakin näillä näkymin, on suurin piirtein loppuun rakennettu. Ruotsissa, niin kuin tiedämme, on vesivoiman lisäksi ydinvoima, joka on taloudellista ja siinä mielessä erittäin kilpailukykyistä.

Kun katsotaan näitä vaihtoehtoja, mitä meillä Suomessa on, päävaihtoehdot ovat vesivoima, ydinvoima, kivihiihi ja maakaasu. Ed. M. Koski, kaikki se, mitä tulee sen lisäksi, on marginaalista. Puhutaan korkeintaan 5 prosentin osuudesta. Minä olen aina puhunut, että tarvitsemme energiacocktailin, se on aivan välttämätöntä. Me emme voi rakentaa pelkästään esimerkiksi ydin-

voiman varaan eikä se edes ole käytännössä mahdollista.

Puhemies! Vielä täällä aikaisemmin on viitattu ympäristökysymykseen. Totean kyllä sen, että ydinvoima on ylivoimaisesti ympäristöystävällisin. Monet, jotka haluavat kauhukuvia maalata, kysyvät, miten onnistuu jätteen sijoittaminen jne. Jätteen loppusijoitus on ihan ratkaisuvaiheessa ja kaikki tekniikka on suomalaisten hallinnassa. Me suomalaiset olemme aika hyviä tässäkin suhteessa.

Mitä tulee ed. M. Kosken loppusanoihin, en oikein ymmärtänyt niitä. Olen puhunut siitä ja ministeri Kalliomäki on luvannut ajat sitten energiastrategian eduskunnan keskusteluun ja myös päätöksentekoon, eli energiastrategiahan on tulossa.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen kauheasti, jos keskustapuolue tosiaan haluaa kumota tämän lain ja sillä lailla avustaa Ruotsin ja Norjan energialaitoksia sadoilla miljoonilla markoilla ja tanskalaisista työtä tanskalaisissa hiilivoimaloissa pitää pystyssä. Kyllä se on aika kummallista Suomen eduskunnan kannalta.

Tämä tilanne Suomessa, että meillä joudutaan monimutkaisiin asioihin energiaveron kanssa, johtuu juuri siitä, että ydinvoimaa ei ole saanut rakentaa lisää. Jos ydinvoimaa olisi saanut rakentaa lisää, voisimme vapaasti veroja määrätä kivihiilelle, koska sitä ei silloin Suomessa tarvittaisi, niin kuin ei Ruotsissakaan sitä käytetä sähkön tuotantoon, vaan ainoastaan lämmitykseen. Silloin verot olisivat helppoja, voitaisiin helposti saada lisää puuta käyttöön jnp, eli lisäydinvoima aiheuttaa sen, että saadaan lisää puutakin käyttöön, saadaan sekä metsäteollisuudessa että energiatuotannossa. Nämä pitäisi minusta jo viimeinkin tajuta eikä kuvitella, että toinen on toisen vihollinen. Lisäydinvoima lisää myös puun käyttöä Suomessa.

Ed. M. Koski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ministeri Kalliomäelle sähkömarkkina- ja markkinatilanteesta. Me olemme Suomessa siirtyneet vapaisiin sähkömarkkinoihin ja olemme opiskelemassa pohjoismaisia sähkömarkkinoita, joilla liikkuu sähköä noin yhden prosentin verran, eli vielä tilanne ei ole avautunut pohjoismaisesti. Totesin omassa puheenvuorossani, että nykyistä voimassa olevaa veromallia voitaisiin tarkastella siltä osin, että sitä hiukan muokattaisiin sähkömarkkinoi-

den osalta. Totesin tämän jo viime kaudella, että se muodostuu ongelmaksi ja siihen täytyy palata, ja näin on.

Ed. Elolle vesivoima-asiasta: Kun hän totesi, että me raukat rakennamme kymmentä eri sorttia energiantuotantomahdollisuuksia tässä maassa, niin ei meillä tule varmasti koskaan sellaista tilannetta, että löydetäisiin vaihtoehto, joka voisi pärjätä vesivoimalle, joka tulee Ruotsista ja joka on erittäin halpaa. Sama vastaus pätee myös ed. Tiurin ainaiseen vuodatuokseen Ruotsin rahoittamisesta, että ostamme sieltä sähköä. Se on todella niin halpaa, että vaikka rakennamme minkäläistä tuotantoa tai minkälaiset veromallit tahansa tähän maahan, niin siitä huolimatta halpaa vesisähköä kannattaa silloin ostaa, kun siitä on ylitarjontaa Ruotsin puolella olemassa. Toivon, että ed. Tiuri tämän muistaisi myös jatkossa.

Ed. Tennilä: Herra puhemies! Energiaverosityksen perusteluista päätellen hallitus on lopultakin löytänyt yhteiskunnan todelliset huonosisaset, joiden asemaa ei saa missään tapauksessa heikentää, eli vientiteollisuuden suuryritykset.

Energiaverosityksen lähtökohtanaan on se, että teollisuuden energiaverorasitus ei saa nousta. Verojärjestelmän muutoksella tähdätään siihen, että myöhemmässä vaiheessa teollisuuden energiaverotusta voidaan nykyisestään keventää. Kun sähkön tuotannon verotuksesta luovutaan ja siirrytään sähkön kulutuksen verottamiseen, verokanta voidaan määritellä erilaiseksi eri kuluttajaryhmille. Jo ensi vuonna sähköverokannat eriytetään teollisuuden eduksi. Lisää veroa joutuvat maksamaan toisaalta kotitaloudet ja toisaalta muut talouden alat, kuten tärkeä palvelu- ja kotimarkkinasektori.

Hellää suhtautumista teollisuuteen perustellaan taas kerran kilpailukyvyllä ja väitteellä, että teollisuuden energiaverotus on Suomessa kiireämpää kuin muissa Oecd-maissa. Kilpailukykyä tarkastellaan taas kerran vain yhdellä silmällä ja yhdeltä näkökannalta. Täällä oli äskettäin hallituksen elinkeinopoliittinen selonteko, jossa taas toisaalta todettiin, että yhtiöverokanta on Suomessa EU-maiden alhaisin. Kyllähän näitä pitäisi joskus ynnäillä yhteenkin, mitä kustannukset kaikkienensa ovat, ja sitten vasta tehdä ratkaisuja, jotta kilpailukykykeskustelu olisi kestävällä pohjalla.

Hallituksen energiaverositys säilyttää kotitalouksien maksettavaksi, tai itse asiassa valiokunnan esityksen jälkeen säilytys on 550 miljoonaa

markkaa lisälaskua. Välillisesti, kun otetaan huomioon arvonlisäverotus sekä muun muassa palveluihin kohdistuvat verotus, lisälasku on vielä suurempi. Lisälasku tulee näkymään erityisesti asumiskustannuksissa. Tämä on minusta täysin kohtuutonta, erityisesti niille pienituloisille ja sosiaaliturvan varassa eläville, joiden tuloja hallitus on leikannut ja joille ei ole luvassa edes indeksitarkistuksia pieniin tuloihinsa, koska ne on jäädytetty. Kaiken lisäksi verojärjestely kokonaisuudessaan sortaa selvästi kaikkein pienituloisimpia. Isotuloiset saavat tuloveroon helpotuksia, mutta pienituloisille tulee energiaveron kautta lisää maksettavaa.

Hallituksen lakiesitys on siten sosiaalisesti täysin epäoikeudenmukainen ja yksipuolinen. Toinen suuri periaatteellinen epäkohta on energiaverotuksen ympäristöohjaavuuden heikentyminen. Ympäristöverotusta kehittämällä on pyritty ohjaamaan energian tuotantoa siten, että päästöt vähenisivät ja että energiaa säästetään. Nyt mennään taaksepäin siitä, mihin ympäristöveroja vuonna 1990 säädettäessä päästiin.

Kun sähkön tuotannon verottamisesta luovutaan, ohjaavuus heikkenee olennaisesti. Uusi veromalli ei erottele sähkön tuotannon hiilidioksidipäästöjä. Teollisuutta ei siis kannusteta sellaisiin ratkaisuihin, joissa päästöt vähenevät tai säästäminen lisääntyy. Sähkön ja lämmön yhteistuotanto, joka on energian säästämisen kannalta suotavaa, joutuu uudessa järjestelmässä epäedulliseen asemaan. Myös maakaasun asema heikkenee siirtymäkauden jälkeen. Selvä ongelma on myös uuden energiaverojärjestelmän vaatima byrokratia ja sen monimutkaisuus nykyiseen järjestelmään verrattuna. Verovalitusten lukumäärä kasvaa ja kahden erilaisen sähköverokannan soveltaminen vaatii paljon lisätyötä verottajalta.

Hallituksen lähtökohtana on se, että EU:ssa ei ole päästy eteenpäin hiilidioksid- ja energiaveron kehittämisessä. Tämä on tietty näyttö siitä, mitä se EU sitten kaikinensa on, ettei se ainaakaan ympäristöpolitiikan osalta tuokaan sitä edistystä, jota niin laajasti ja yleisesti EU:n myötä meille luvattiin.

Toisaalta on kuitenkin kyse aina myös siitä, mitä Suomi itse tekee. Onko Suomi esimerkin antaja ympäristöverotuksen kehittämisessä vai näyttääkö Suomi kielteistä esimerkkiä muille maille takaperoisilla päätöksillään, jollainen nyt on tulossa, jos hallituksen esitys hyväksytään?

Energiaveroesitys suosii selvästi kivihiltä ja heikentää kotimaisten polttoaineiden, turpeen ja

puun asemaa. Arvio on se, että kotimaisen polttoaineen käyttö laskee hyvin huomattavasti ja vie tuhat työpaikkaa. Näinkö hallitus todella työttömyyttä puolittaa? Tämä on hyvin iso kysymys etenkin niillä alueilla, joilla turpeen varaan on rakennettu paljonkin energian tuotantoa ja joilla myös hakepuun mahdollisuudet ovat suuret.

Aivan lopuksi totean, että vihreiden profiili hallituksessa on ylipäättään ollut aika matala. Tätä energiaveromallia rakennettaessa vihreiden rooli oli hyvin korostunut ja nyt he ovat olleet todellakin rakentelemassa alusta lähtien yksimielisyyden vallitessa työryhmässä ja hallituksessa sellaista mallia, jossa kivihillen käyttö lisääntyy. Kyllä minusta asiat alkavat olla kerta kaikkiaan pääläellaan, sillä eihän vihreällä kuorutettu noki ole yhtään sen vähemmän saastuttavaa kuin minkään muunkaanlainen noki.

Minä kannatan hylkäysehdotusta.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun tämä veromuutos tehtiin, huomautin siitä, että ympäristöverot ovat sosiaalisesti epäoikeudenmukaisia, ja ihmettelen, kun vasemmistoliitto ja vasemmiston edustajat silloin innolla olivat mukana siinä systeemissä. Ympäristöveroilla ei tosiaankaan päästä oikeudenmukaisuuteen millään, koska lämpöä, sähköä ja valoa tarvitsevat kaikki ja vähätuloisilla tietenkin energian osuus rahankäytössä on huomattavasti suurempi kuin muilla. Kun he eivät maksa veroja, niin ei heiltä voi verojakaan vähentää niin, että tämä on se ongelma, joka tällä ympäristöverolla on. Ei se auta myöskään, että he saavat vastaavasti toimeentulotukea. Se taas merkitsee sitä, ettei tule niitä verotulojakaan, jotka kuviteltiin ympäristöverosta saatavan. Tätä kannattaisi miettiä. Loppujen lopuksi vielä se vero ei edes vaikuta sitä eikä tätä.

Toteaisin, että ed. Tenniläkin taas selitti, että tämä huonontaa ympäristöasioita. Minä en viitsi sitä täällä enää uudestaan ja uudestaan selittää, mutta voin henkilökohtaisesti selittää, jos on tarpeen. Mutta uskon, että ed. Tenniläkin tietää, että se ei pidä paikkansa.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Tästä lakiesityksestä keskusteltiin jo varsin pitkään sen ensimmäisen käsittelyn yhteydessä maanantai-ilta. Tuolloin esittelin mallin, jonka olin ed. Malmin kanssa jättänyt valtiovarainvaliokunnassa vastalauseeksi tähän hallituksen esitykseen. Tuo malli olisi säilyttänyt sähkön tuotannossa rajallisesti ympäristöohjaavan verotuksen

eli kivihiileen kohdistettuna kolmanneksen nykyisestäään. Malliin sisältyi myös pykälämuutos, jolla olisi vaikutettu myönteisesti siihen, että sähkön ja lämmön yhteistuotanto kannattaa.

Tein tämän muutosehdotuksen, luonnostelin sitä osittain ed. Hassin lakialoitteen pohjalta toisaalta tietoisena siitä kritiikistä, jota oli tullut muun muassa siitä, että ed. Hassin aloitteessa oli sisällä sähkön tuontivero, jonka asema EU-säännösten kannalta on kiistanalainen.

Se, että Suomi kansallisesti pitäisi yllä sähkön tuotannon erillisveroja ympäristöohjausta sisälleen pitäen, on saanut kritiikkiä. Tässäkin keskustelussa on kaivettu esiin Pietarin ja Tanskan kivihiilivoimalat ja tuotu esiin närkästys. Haluatteko, että se sama sähkö tuotetaan noissa voimalaitoksissa?

En halua enkä usko, että muutkaan, jotka tätä esitystäni kannattivat, sitä haluavat. Kuitenkin rehellisyyden nimissä meidän on myönnettävä, että voimme tässä maassa säätää ainoastaan omia lakejamme. Emme säädä Venäjän lakeja emmekä säädä Tanskan lakeja. Meidän on otettava huomioon se, mitä maamme ulkopuolella tapahtuu, mikä on kehitys EU:n puolella. Mutta meidän on myös nähtävä se, että omalla lainsäädännöllämme voimme suunnata tuotantoa, tässä tapauksessa sähkön tuotantoa, järkevämpiin ja ympäristön kannalta parempiin uomiin. Voimme vaikuttaa esimerkiksi siihen, missä määrin sähkö tuotetaan kivihiilellä, missä määrin maakaasulla.

Esimerkiksi valiokuntakäsittelyn yhteydessä saimme ympäristöministeriön laatiman laskelman, jonka mukaan tämän sähkön tuotannon ympäristöohjaavuuden vähentäminen selkeästi vähentää maakaasun käyttöä kivihiilen rinnalla. Mielestäni tämä on erittäin vakava argumentti tässä käytävässä keskustelussa.

Nyt siis käsittelyssä on toisessa käsittelyssä hyväksytty malli, jossa on mielestäni kyseenalaisia puolia. Toisaalta vain sillä, että keräämme riittävän määrän energiaveroja, voimme taata sen, että budjetti tulee katetuksi. Onhan tämä sali päättänyt jo tuloverotuksen kevennyksestä yli miljardilla markalla. Budjettiin ei siis voi päästää syntymään näin suurta vajetta.

Vihreiden periaatteiden mukaista on se, että energian kulutusta verotetaan. Tosin tuo tuloveron kehitys ei ollut aivan meidän linjaamaamme. Olisimme pikemminkin pyrkineet sellaiseen malliin, jossa verohelpotukset olisivat olleet suurempia pieni- ja keskituloisille. Tällöin myös ne ongelmat, mitä ed. Tiuri tässä äskeisessä puheen-

vuorossaan otti esiin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kannalta, olisivat tulleet korjatuiksi.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän lopuksi huomiotani eräisiin valiokunnan kannanottoihin, jotka sisältyvät mietintöön. Mietinnössä todetaan, että Suomen hallituksen edelleen pitää pyrkiä ympäristöverotuksen kehittämiseen ja yhdenmukaisen ympäristöverojärjestelmän rakentamiseen. Näin ollen tämä koskee myös energiaverotusta. Tässä ponnassa, joka tämän käsittelyn jälkeen tulee hyväksytyksi, mainitaan, että ensisijainen tavoite on päästöiltään edullisimpien polttoaineiden suosiminen. Edelleen todetaan, että hallituksen pitää selvittää pohjoismaisen ympäristöverojärjestelmän laatimista.

Nämä näkökannat mielestäni puoltavat sitä, että Suomen ei tulevaisuudessa pidä siirtyä kannattamaan yksinomaan sähkön kulutuksen verotusta. Mielestäni olisi parasta, että EU:n yhtäläinen ympäristöverojärjestelmä muodostuisi sekä tuotantokomponentteihin liittyvistä veroista että osaltaan myös kulutusverosta. Vain tällä lailla voidaan saada aikaan tasapaino niiden eri maiden välillä, joilla on erilaiset intressit riippuen siitä, miten niiden sähkön tuotanto on rakentunut.

Valiokunnan mietinnössä edelleen korostetaan, että uudistuksen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia on seurattava, ja myös sitä, että tätä ehdotusta on edelleen kehitettävä. Ei siis ole kyse ratkaisusta, joka jämhähtäisi nyt tähän, vaan epäkohtiin on tartuttava ja nopeita toimia kehitettävä jo seuraavan vuoden budjettiin. Itse näen, että ympäristöohjausta voidaan saada aikaan myös antamalla tukea investoinneille, jotka liittyvät uusiutuvaan energiatuotantoon, myös sillä tavoin, että näitä tukimuotoja, joita tässä hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä on viilailtu, viedään edelleen eteenpäin. Tässäkään siis ei saa jäädä pysähtyneeseen tilanteeseen.

Valiokunnan mietintö korostaa myös nopeaa toimenpideohjelmaa puun energiakäytön kannattavuuden parantamiseksi, ja korostetaan edelleen, että tämän toimenpideohjelman pitää olla kattava kaiken kaikkiaan. Nuo ehdotukset pitää saada siis viimeistään ensi vuoden talousarvioehdotukseen.

Myös monet muut kannanotot ovat erittäin järkeviä, ja olen näiltä osin tyytyväinen siihen työhön, mitä valiokunta on tehnyt. Toivon, että hallitus ottaa nämä näkökohdat vakavasti ja ne ohjaavat tulevaa energiapolitiikkaa. Silti, arvoisa puhemies, en voi olla kiinnittämättä huomiota

edelleen siihen ristiriitaan, jonka olen eri vaiheissa neuvotteluissa ottanut esiin tässäkin salissa keskusteltaessa. Valtioneuvoston tehdessä päätöstä tästä hallituksen esityksestä se sisällytti pöytäkirjaan lausuman. Lausumassa viitataan Rion sopimukseen, siihen, että Suomi on velvolinen vähentämään hiilidioksidipäästöjään. Viitataan myös siihen, että verotus on tässä keskeinen ympäristöpoliittinen ohjauskeino.

Valiokunta sai tämän hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä kauppa- ja teollisuusministeriön Ekonolla teettämät laskelmat käyttöönsä. Noiden laskelmien mukaan hiilidioksidipäästöt tämän hallituksen esityksen myötä joko pysyvät ennallaan tai, jos tuontisähkön määrä vähenee, edelleen kasvavat. Näin ollen hallituksen esitykseen ja tähän lausumaan sisältyy tietty sisäinen ristiriita, jonka suhteen mielestäni on oltava erittäin rehellinen. Tämä oli siis keskeinen syy siihen, miksi halusin laatia vaihtoehtoisen esityksen tälle hallituksen mallille.

Mielestäni Rion sopimuksen periaatteesta ei pidä luopua, ja se edellyttää, että myös energia-politiikkaa arvioidaan pitkällä jäniteellä. Tämä edellyttää myös tehokkaita energiansäästötoimia. Kaikki tämä kuuluu energiastrategiatyöhön, jota paraikaa valmistellaan ja tehdään eteenpäin.

Toivon, että tämä energian säästön näkökulma korostuu myös tuossa tulevassa työskentelyssä ja tulevissa budjettiesityksissä.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan lausunnossa oli tosiaan mainittu tai ainakin ympäristövaliokunnalle oli annettu Gasumin selvitys siitä, mitä tämä energiavero aiheuttaa maakaasun käyttöön. Siitä voi päätellä, että jos nykyinen vero olisi voimassa, niin Suomen hiilidioksidipäästöt olisivat vuonna 2010 — se on siinä Gasumin kuvassa — noin 80 miljoonaa tonnia.

Jos siis tämä uusi verokäytäntö otetaan, ne olisivat noin 80 miljoonaa. Jos sen sijaan käytetään sitä, mikä tällä hetkellä on voimassa, ne olisivatkin vain 77 miljoonaa tonnia. Mutta tämä 77 miljoonaa tonnia on mahdollottoman kaukana siitä, mitä pitäisi olla, koska Rion jatkosopimuksen mukaan päästöjen pitäisi olla noin 45 miljoonaa tonnia. Mitä tämä 2—3 miljoonaa tonnia nyt sitten merkitsee? Ei yhtään mitään. Tämä pitäisi vihdoinkin vihreidenkin tajuta. Miksi ei olla johdonmukaisia? Miksi maakaasulla pitää olla vain puolet siitä verosta, mikä sille hiilidioksidipäästösuuden perusteella kuuluisi?

Kauppa- ja teollisuusministeri Kallio-mäki: Puhemies! Tämä Ekonolla teetetty tutkimus tuntuu olevan monen mielestä hyvin kiinnostava. Minusta sen taustasta on annettu myös kauppa- ja teollisuusministeriön kannalta aivan väärää tietoa. On sanottu, että kauppa- ja teollisuusministeriö määräsi, että siinä pitää huomioida hiilellä rakennettuna tietty lisäkapasiteetti. Se ei ollut mikään määräys vaan ainoa mahdollisuus toimia, koska meillä oli olemassa ainoastaan yksi hyvin selkeästi ja jo viime vuoden puolella tehty skenaariotyö siitä, minkälaista tuotantoa nykylainsäädännön ja muiden liikeläoudelisten perusteiden voimassa ollessa syntyisi. Ekono teki tältä pohjalta tuon oman tutkimuksensa.

Gasum on käyttänyt sitä pohjaa hyväkseen mutta sillä tavalla, että se on vain olettanut tekemättä mitään tutkimusta, skenaariotyötä, että hiilen sijaan se tulisivatkin kaasulla tuotettua. Silloin päätyy tietysti erilaiseen tulokseen sillä tavalla kuin äsken ed. Tiuri viittasi. Mutta energiaa ei rakenneta sillä pohjalla, että joku olettaa, että näin tapahtuu, vaan se tapahtuu ennen kaikkea olemassa olevilla reunaehdoilla, ja yritykset toimivat liikeläoudesperiaateilla myös energian tuotannossa. Ja korostan sitä, että tämä skenaariotyö oli tehty nykylain voimassaolon pohjalta. Siinä tilanteessakin olisi ennen kaikkea liikeläouden perusteella syntynyt sähköni tuotantoon enemmän hiilipohjaista, siis puhdasta lauhdesähköä, kuin kaasupohjaista tuotantoa.

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttila piti valtavana saavutuksena sitä, että valiokunta on pannut mietintöön, että hallitus seuraa uudistuksen ympäristö- ja työllisyysvaikutuksia. Mitä seuraamista niissä on? Nehän tiedetään. Työllisyys heikkenee kotimaisen polttoaineen tuotannon osalta ja ympäristövaikutukset ovat kielteisiä. Eihän niitä tarvitse seurata, nehän tiedetään. Hän piti myös valtavana saavutuksena sitä, että hallituksen pitää selvitysten avulla tähdätä uudistuksiin, jotka lisäävät energiaverotuksen ympäristöohjaavuutta ja työllisyyden edistämistä. Tämähän on aivan erikoinen kannanotto, kun juuri tällä lainsäädännöllä, jota nyt ollaan hyväksymässä, luovutaan tästä ohjelmasta.

Tämähän on aivan huuhaa-homma, vain itsensä pettämistä tai mitä lieneekään, jossa vain koetetaan koristella ja kaunistella sitä, mitä ollaan tekemässä. Kyllä vihreiden aate on nyt niin haalistunut, että he taitavat aika hyvin tällaisen nokisen politiikan mannekiineiksi todella sopia.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, milloin ed. Tennilä on pessyt korvansa, koska hän ei kuule, mitä minä puhun. Minä viittasin siihen, että tässä miehtinnössä on ihan hyviä aineksia, mutta en ole ollut samaa mieltä eräistä johtopäätöksistä, vaan olen ollut valmis muuttamaan hallituksen esitystä juuri tämän ympäristöohjaavuuden aikaansaamiseksi.

Mitä tulee ministeri Kalliomäen puheenvuoroon, niin itse en tässä yhteydessä käynyt läpi mitenkään perusteellisesti Ekonon selvityksen taustatekijöitä. Totesin vain, että Rio-lausuman ja Ekonon selvityksen välillä on ihan selkeä risti-riita, ihan selkeä energiapolitiittinen kiulu. Tästä pääsenkin siihen, mitä ed. Tiuri sanoi. Eihän tietenkään energiaverotus ole ainoa keino, jolla vaikutetaan energiapolitiikkaan. Tätä eivät vihtreätkään kuvittele. Se on yksi keino. Se, että Suomen energiapolitiikasta saataisiin ekologisesti kestävämpi, edellyttää hyvin monisista ja monipolkuista reittiä, jossa uusiutuva energia-tuotanto saa sijansa. Tämä edellyttää myös teknologian kehittämistä, ja tavoitteiden pitää olla pitkäjänteisiä. Energian säästö on myös keskeinen osa kestävää energiastategiaa.

Ed. Kuisma: Arvoisa puhemies! Energiakysymys on tärkeä, sen tämän keskustelu on osoittanut, mutta ehkä se ei ole ihan niin tärkeä kuin voisi ajatella. Mutta ymmärrän hyvin, että tässä on voimakkaita sidoksia ja päätöksiä ja tunnetta takana, mutta harvoin kuulee oikeastaan niin hyvin perusteltuja mielipiteitä, jotka ovat kuitenkin niin erilaisia. Ne ovat vastakkaisia ja menevät toisesta sivuun. En tiedä, mistä se johtuu. Ovatko kaikki jo sitoutuneet niin kovasti omiin kantoihinsa, että on vain se oma totuus eikä pystyt enää samalla tasolla keskustelemaankaan. Tästä keskustelusta jää, niin kuin aikaisemminkin tämän lain yhteydessä, minulle se kuva. Tietysti voi olla, että oman puheenvuoroni jälkeen olette samaa mieltä, että minäkin kuulun niihin, jotka eivät ymmärrä toisten asiaperusteita vaan puhuu sivuun.

Mutta tietysti asia on noussut näin tärkeäksi, koska tässä on työllisyyskysymys mukana. Energiakysymys on toinen, johon heijastetaan kaikkia yhteiskunnan ongelmia, ympäristöongelmia, työllisyysongelmia, verotusta, kaikkea, jolloin tietysti tulee monta ristikkäistä näkökulmaa. Jokainen meistä keskustelijoista painottaa omaansa, jolloin tavallaan nämä näkökohdat eivät koh-
taa toisiaan. Tämä tietysti johtaa myös sitten

siihen, että tämäkin lakiesitys, jota nyt käsitellään, on varmasti monen näkökohdan yhteensovittamista ja tavallaan kompromissien kompromissi. Sitähän korostaa tietysti tämä hallitusohjaja, joka on poikkeuksellisen laaja ja erityisesti ehkä tässä asiassa pitää sisällään melkein äärlaidat näissä energiavaihtoehtoissa ja ehkä energiaverotuksenkin malleissa.

Itse en ole näistä syistä vakuuttunut tämän lain järjestyksestä, vaikka ymmärrän, että poliittisesti ei ole ehkä ollut mahdollista saada parempaa esitystä. Mutta itse aina olen ollut sitä mieltä, että jos ei saada kunnon uudistusta, se vanha laki, vaikka huonompikin, on parempi. Tietysti voidaan olla perustellusti toistakin mieltä. (Min. Kalliomäki: Lain ympäristö muuttuu, ei se toimi enää uudessa ympäristössä!) — No, näinhän tämä tietysti on, että maailma on muuttunut: sähkömarkkinalait ja kilpailuedellytykset jne., niin kuin ministeri tässä huomauttaa välihuudossaan.

Itse en ehkä muuten olisi tätä puheenvuoroa käyttänyt, jos en olisi omasta ainoasta asiastani eli työllisyydestä huolissani. Työllisyys on sellainen asia, jonka ympärille kietoutuvat lähes kaikki mahdolliset tämän hetken yhteiskunnan ongelmat.

Joku sana lain sisällöstä. Kun ydinenergiakysymyksen tuli keskusteluun, ja tietysti se kuuluu tähän, niin itse en ole ydinvoiman vastustaja, en ole kyllä kannattajakaan. Olen sanonut, että jos pitää valita "kyllä" tai "ei", niin todennäköisesti valitsen "kyllä". Riippuu tietysti tilanteesta. Mutta haluan tuoda esiin sen näkökulman, että minusta ydinvoima ja ydinenergia on taloudellinen kysymys ja se on erittäin vaikea taloudellinen kysymys. Jos ydinenergialle pannaan kaikki ne maksut, mitä esimerkiksi USA:ssa laitetaan, se on taloudellisesti kannattamatonta. Sen takia USA:ssa ei ole 15 viime vuoden aikana aloitettu yhtään uutta ydinenergiահanketta. Siellä ovat vakuutusmaksut ja jälkisiäilytysmaksut niin suuret, että se energian tuotanto tulee niin kalliiksi, että se ei ole kilpailukykyistä. Poliittisia esteitähän ei siihen siellä ole.

No, tietysti siihen vaikuttaa myös, että siellä ovat kilpailevat energialähteet halvempia kuin meillä. Kivihiiltä on paljon ja maakaasua ja öljyäkin merkittävästi. Eli tietysti Suomessa saat-
taa olla ydinenergian kannalta parempi kilpailutilanne. Mutta miten suuret vakuutusmaksut tai säilyttämismaksut ovat, sehän riippuu siitä, onko se 100, 150, 200 vai 300 vuotta, kun ajatellaan, että toimintansa lopettaneesta ydinenergi-

voimalaitoksesta tulee maksuja tai sitä pitää säilyttää. Nämä on eri maissa arvioitu eri tavalla. Meillä ne on arvioitu sillä tavalla, että meillä ydinenergia, niin kuin tiedetään, näillä lainsäädännöillä olisi kilpailukykyistä, jos poliittinen lupa tulisi.

Mutta minusta tätä asiaa pitäisi ehkä enemmän lähestyä taloudelliselta näkökulmalta ja miettiä, mitkä maksut, joita ydinenergian tuottoon liitetään, ovat oikeita. Ymmärrän hyvin, että ne asiat ovat monesti sellaisia, että niissä ei välttämättä yhtä oikeata lopputulosta tule. Mutta en myöskään kannata sitä, että tätä ydinvoimakysymystä sinänsä millään tavalla vältetään. Vaikka edellinen eduskunta määrätyn päätöksen teki, niin eihän se estä ottamasta asiaa uudelleen esille. Vaikka ymmärrän sen tunnekysymyksen, mikä ydinvoimaan sisältyy, niin kyllä sekin tietysti pitää ylittää ja pystyä asiasta keskustelemaan. Se on sitten jokaisen edustajan ja jokaisen kansalaisen oma asia, jos haluaa tunneperustalla päätökset tehdä. Ei sitäkään perustetta tietenkään voi väheksyä.

Ed. Hassihan minusta monessa mielessä, vaiken ole hänen lopputuloksestaan ehkä ihan samaa mieltä moneltakaan osin, erittäin asiantuntevasti valotti tätä tilannetta, muun muassa ydinenergian taloudellista puolta.

Itse asiassa, jos menee sen verran poliittiseen puoleen, en halua nyt erityisesti vihreitä moittia, mutta suurta ihmetystä on herättänyt se, että vihreät tuntuvat olevan tällainen osto- ja myyntiliike, jolla ei ole oikeastaan mitään periaatteita. Minusta tässä asiassa se on käynyt ilmi. Toinen asia, missä se kävi yhtä järkyttävästi ilmi, oli jäteverolaki. No, sehän on heidän asiansa eikä minun kannata sitä surra. Mutta tietysti, kun ajatellaan, että nyt on hallitus, jossa on vihreä liitto mukana, voisi kuvitella, että jos tänne tulee joku energiaveroesitys, niin ei siinä olisi puutteita ehkä ympäristönäkökulman kannalta. Voisi olettaa näin. Mutta minusta tässä on huomattavia puutteita. Tämän olisi voinut järjestää paremminkin tämän näkökulman mukaan. (Ed. Joenpalo: Esimerkiksi!) — Esimerkiksi täällä, mistä oli ed. Hassin esitys, ja vastalauseissa. (Välihuuto) — No, kyllä niissä varmaan parempaa on.

Olen minäkin tähän asiaan 15—20 vuotta perehtynyt entisessä ammatissani ay-johtajana ja ollut kaikenlaisen lobbauksen kohteena ja vierailut kaikki voimalaitokset ydinvoimalaitoksista alkaen, että jonkun verran on asiantuntemusta. Mutta eihän näissä ehdottomia totuuksia ole.

Sehän riippuu paljon siitä, että kun verotusta muutetaan ja laitetaan veroja, miten sitten tuotantoelämä ja reaali maailma niihin suhtautuvat. Eihän näissä asioissa ehdottomia totuuksia monta kertaa ole. Ne ovat joitain arvioita, jotka voivat olla myös vääriä. Mutta kyllä minua aika pitkälle ovat vakuuttaneet vastalauseessa ja ed. Hassin aloitteessa esitetyt näkökohdat, vaikken sinänsä niidenkään takana ole muuten kuin ymmärrän hyvin, että niissä on paremmin otettu ympäristönäkökohdat huomioon. Mutta minusta ympäristönäkökohta ei ole ainut, mikä tässä asia täytyy ottaa huomioon.

Itse pidän työllisyysnäkökohtaa raskaimpana, ja kiistattahan tämä vähentää työllisyyttä. Erityisen valitettavaa on se, että kotimainen energiatuotantohan tulee tässä tosiasiaassa moninkertaisen veron kohteeksi, koska siihen sisältyy paljon työpanosta. Ja kun työtä verotetaan, niin itse asiassa sehän tekee esimerkiksi puun kilpailukyvyttömäksi, koska puunkorjuu on palkkatyönä niin kallista ja palkkatyö on niin kallista, kun siitä suurin osa on veroa. Siinä mielessä eihän tämä energiaverotus ole ainut, joka pitäisi ottaa huomioon.

Voin vakuuttaa, kun täällä puhuttiin, ettei ole puuta, mitä polttaa, että minä asun Pornaisissa, 50 kilometriä tästä paikasta ja jos menen metsään, niin mitään muuta siellä ei niin paljon näe kuin lahoavaa puuta. Kyllä puuta siellä paljon on. Sitä ei vain kannata näillä työvoimakustannuksilla korjata pois eikä polttaa. Jos työvoimakustannukset olisivat nolla, niin kuin tässä työttömyystilanteessa kansantaloudellisessa mielessä työvoimakustannukset voitaisiin laskea nolaksi, niin kyllähän kotimainen energia ja puukin olisi aika kilpailukykyistä.

Turpeessakin on tietysti työpanos ja työn verotuksen osuus suuri mutta ei niin suuri, ja turpeessa on tietysti niitä ... (Min. Kalliomäki: Puunkorjaajien ammattikunta on aika pieni!) — No, meillä 700 000 ihmistä on pantu nyt naftaliiniin, kyllä sieltä moni lähtisi metsään korjaamaan puitakin, jos saisi palkkaa, vaikka pienempäkin, ei tämä Suomen kansa nyt ihan vielä ole niin rappeutunut. Siitä ei ole aikaa kuin 25 vuotta, kun itsekin korjasin puita metsästä työllisyytteinä, ja ei minusta siinä ollut mitään hävettävää, enkä minä usko, että tässä suhteessa tilanne kokonaan on vielä muuttunut. Sehän nähtäisiin, jos tällainen mahdollisuus ihmisille annettaisiin, mitä sitten tapahtuisi. En väitä, että sillä meidän energiaongelmiamme ratkaistaan, en siihen usko. Kyllähän perinteiset energian tuotannon

muodot tietenkin aika pitkään ovat ne, joista me energian saamme.

Sitten toinen asia on verotus. Periaatteessa tässä laissa, niin kuin kaikissa tämän tyyppisissä laeissa, minun on mahdoton hyväksyä tällaisessa maassa, jossa on ryöstöverotus kokonaisveroasteen kannalta, tällaisia veronkorotuksia. Itse näen, että työttömyystilanne ja valtiontalouden huono tilanne johtuu siitä, että meillä on liian korkea verotuksen taso. Siitä seuraa niitä ilmiöitä ja se, että meidän yhteiskuntamme tavallaan toimii vain niin, että poliitikot ottavat rahaa ja jakavat sitä suuressa armelaisuudessaan. Kun kansalaiset ovat huomanneet, että työnteolla ei pärjää mutta sen sijaan kyllä, jos sieltä yhteisestä kassasta saa oman osansa, siihen kannattaa kaikki tarmo keskittää, niin on selvää, että työpanos ja työntensiteetti on huomattavasti laskenut. Siinä mielessä ei voi mitään veronkorotuksia kannattaa.

Tiedän hyvin, että näennäisestihän tässä on kysymys siitä, että tehtiin tuloverotukseen pienet kevennykset ja nyt otetaan se takaisin. Mutta kokonaisveroastehan ei siinä muutu ja toisaalta, jotta tuloverotuksen kevennyksillä olisi joku merkitys työllisyyden kannalta, niiden tietysti pitäisi olla suuruusluokaltaan kymmenkertaisia. Niitä tulisi sitten korvata välillisillä veroilla, ja miksei energiaverotuskin saata olla yksi keino, vaikkei paras keino. Esimerkiksi omaisuus-, kiinteistö- ja monet muut verot olisivat paljon parempia muotoja, joilla voitaisiin korvata sitä, että tuloverotusta ja erityisesti palkkatulojen verotusta on pakko laskea, että selvittää näistä ongelmista.

Itse en siis usko siihen hyvään tarkoitukseen, kun tässä aika epäloogisesti osaa veronmaksajia suositaan eli suurteollisuutta, että sitä kautta työllisyys paranisi. En jaksakaan siihen uskoa. Sillä politiikallahan me olemme koko 90-luvun yrittäneet ratkaista yhteiskunnan suuria ongelmia, ja kyllä ne ovat ihan yhtä ratkaisematta tänä vuonna kuin vuonna 91. Minun mielestäni pitäisi ajatella toisenlaisiakin ratkaisumalleja.

Ed. Tiuri (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, jos ed. Kuisma on sitä mieltä, että vanha veromalli on parempi, koska sehän käytännössä johtaa siihen, että kun Suomi aina on ostanut Ruotsista sähköä 5—10 prosenttia sähköön kulutuksesta, Ruotsin energialaitokset pistävät Ruotsin sähköön juuri sen veron verran lisää hintaa, koska Suomessa sitä ei pystytä halvemmalla tekemään. Eihän siinä mitään

järkeä ole tarjota rahaa Ruotsiin suoraan. Ympäristövaikutuksista on ollut jo puhetta, että ei tämä ympäristövaikutuksia missään tapauksessa huononna. Jonkin verran tämä lainkorjaus parantaa ympäristövaikuttavuutta.

Haluaisin myös korjata sen käsityksen, että Yhdysvalloissa ydinenergiamaksut olisivat kalliimmat. Kyllä siellä vakuutusmaksut ja vastaavat ovat samaa suuruusluokkaa kuin Suomessa. Mutta se, mikä siellä tekee ydinenergian kalliiksi, on se, että siellä on liian paljon lakimiehiä. Siellä pystytään ydinvoimalan rakennusaika venyttämään jopa 15 vuoteen, ja kun se sitoo valtavan paljon pääomia, niin sehän tulee kannattamattomaksi jo siinä vaiheessa. Se pitäisi saada käyttöön jo joskus 6—7 vuoden kuluessa edes. Tällä konstilla Yhdysvalloissa on saatu ydinvoima aika hankalaksi.

Toinen asia on tietenkin se, että siellä on ollut niin valtavasti ylikapasiteettia sähkön tuotannossa, kun on ruvettu vähän järkevämmiin sähköä käyttämään, ettei ole tarvittu uusia voimalaita pitkään aikaan.

Eiköhän Rion ilmastositomuksen toteuttaminen ala Yhdysvalloissakin uudestaan ydinvoimaa tuottaa.

Ed. Kuisma (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En aio käydä ydinvoimasta ed. Tiurin kanssa väittelemään. Uskon, että hän on erinomainen asiantuntija tässä. En kuitenkaan allekirjoita sitä, että se, että USA:ssa ei taloudellisista syistä rakenneta ydinvoimaa, johtuisi pelkästään siitä, että siellä on niin paljon lakimiehiä; ei se nyt ihan näin yksinkertainen asia ole. Itse asiassa olen siihen kysymykseen perehtynyt, luenut artikkeleita ja kävinkin viime keväänä muissa asioissa siellä ja tätäkin asiaa kyselin ja seurasin. Eiväthän tietysti asiat ole yksinkertaisia.

Mitä sitten tulee Ruotsiin, tunnen kyllä tämän ongelman, mutta emme me pelkästään tällä yhdellä syyllä voi tätäkään lakia perustella. Nykysysteemillä Ruotsi, jos heillä on sähkön ylitarjontaa, on kiistatta haitallisen paljon paremmin kilpailukykyinen, mutta tietysti muitakin näkökohtia pitää ottaa huomioon.

Kaappa- ja teollisuusministeri Kalliomäki: Puhemies! Ehkä ydinvoimasta nyt sen verran on syytä sanoa, että ehkä liian heppoisin perustein on sellainen tunnelma, että jos eduskunta antaa luvan, Suomeen putkahtaa tuosta vain ydinvoimalaitoksia. Tilanne on osittain

siirtymässä meillä samaan suuntaan kuin Yhdysvalloissa. Kyseessä on erittäin suuri investointi, jonka rakentaminen kestää kauan, ja pelkästään nämä seikat, miljardi-investointi useaksi vuodeksi, merkitsevät sitä, että riskit myös lisääntyvät. Kun ollaan uudenlaisessa markkinatilanteessa, jossa myös energian tuottajat haluavat vähän useampia kuin yhden munan koriin asettaa, uskon, että Suomessakin, vaikka lupa olisikin, se ei ole mikään automaatio, että ydinvoimaa rakentuisi tähän maahan. Se voi siis olla hyvin paljon eduskunnasta riippumaton asia.

Ed. M y l l y n i e m i : Herra puhemies! Aluksi en voi olla mainitsematta ed. U. Anttilan puheenvuorosta. Valitettavasti paikalla ei ole vihreitä, uusia kansanedustajia kylläkin, mutta se olisi jo aika kamalaa, jos olisi vielä vihreä ja ihan uusi — kaikki kunnia kaikille puolueille! Joka tapauksessa ed. Anttilalla on aika hyvä usko ihmiseen ja hallitukseen siinä mielessä, että hallitus nyt tällä kertaa olisi nimenomaan kivihiileen hirttäytymässä. Kivihiilipäätöstä ollaan tekemässä nyt vain juuri sen vuoksi, että siihen saataisiin mahdollisimman suuri vastustus ja sen jälkeen voisi tulla kannatusta ydinvoiman rakentamiseen. Mutta sehän on oikeastaan aika hyvän suuntainen ajatuksenjuoksu.

Vihreitä vedetään nyt kaksi kertaa ja oikein nopeasti kolin alitse, voisi sanoa, että kivihiilikasan alitse. Ensin heidät pakotetaan hyväksymään kivihiili tässä yhteydessä, ja sitten he tulevat vielä hyväksymään ydinvoiman lähitulevaisuudessa. No, sen jälkeen vihreätkin ovat ihan tavallinen puolue eikä tarvitse enää sanoa, että se on jollakin tavalla etuasemassa luonnon suhteen. (Ed. Tiuri: Hyvä ennuste!)

Suomessa ei voi eikä saa enää olla kalliimpaa energiaa kuin muualla, eikä kalleus saa johtua ainakaan verotuksellisista syistä. Ed. Juhantalo taisi varoittaa sotkemasta energiaa ja veroja toisiinsa, ja se on varmasti aivan oikein. Meidän pitää siten saada hiilen hinta hyvin lähelle samaa kuin muuallakin Euroopassa, ja siihen päästään muun muassa verotusta laskemalla.

Siinä mielessä hallituksen esitys on oikean suuntainen, mutta voisi sanoa monta muttaa. Kun tällä samalla kertaa rangaistaan kotimaista energiaa ja erityisesti turvetta ja puuta, niin silloin koko esityksen sietäisikin kaatua. (Eduskunnasta: Ei puuta!) — No, ehkei puuta, kun sitä on korjattu ihan viimeksi. Turvetta rangaistaan sitä enemmän.

Ei ole väliä, vaikka kivihiilessä ei olisi lainkaan veroa, kunhan tukitoimin pidetään turve ja puu kilpailukykyisinä. On valitettava tosiasia, että missään tapauksessa turve ja puu eivät pärjää, jos niitä ei tueta. Nämä tukirahat tulee ottaa niiltä, jotka hyötyvät kivihiileen veroalennuksesta. Turve ja puu ovat kuitenkin muun muassa työllisyyden ja muiden syiden vuoksi kokonaistaloudellisuuden kannalta niitä alueita, joita tulisi jossakin määrin vielä lisätä, ei missään tapauksessa laskea.

Paras ja ainut ratkaisu olisi se, että rakennetaan vielä pari ydinvoimalaa. Ministeri lähtee juuri pois, mutta on todella sillä tavalla, että hän aivan oikein kuuli, kun hän sanoi, että eduskunta kohta kallistuu ydinvoiman kannalle. Siis paras ta on rakentaa kaksi uutta ydinvoimalaa, ja sen päätöksen yhteyteen liitetään kotimaisen energian käytön turvaaminen, ehkä jossakin määrin jopa lisääminen. Kiihdytän nyt tätä puhetta sillä mielellä, kun ministeri oli paikan päällä, mutta kai se täytyy kertoa, mitä olen aikonut.

Ministeri moitti moneen kertaan sitä, kuinka edellisen hallituksen aikana tehty sähkölaki on huono ja sen vuoksi joudutaan tekemään näin huono ratkaisu tässä asiassa. Eiköhän täällä viikossa korjata sähkölaki niin hyväksi, ettei tarvitse tehdä toista uutta? Olen joskus kuullut sanottavan, ettei sillä tavalla saa pahuutta harrastaa, jos toinen tekee. Jos naapuri lyö vaimoaan, en minä sillä perusteella vielä saa menetellä samalla tavalla. Tämä olisi myös huomattava lakien muutoksissa.

Tämä ei ole minun itseni kuulemaa, mutta olen antanut sen itselleni kertoa, että ministeri Kalliomäki on kuitenkin ihan takuulla ja varmasti sanonut sillä tavalla esimerkiksi Oulun aivan uudesta turvevoimalasta, että ei muuta, rupeatte vain sitä korjaamaan kiireesti kivihiilivoimalaksi. Se maksoi 500 miljoonaa ja juuri valmistui. Muutama vuosi sitten sille annettiin valtion tukea ja kehoitettiin, että koettakaa vain saada soita kuntoon, että voitte polttaa turvetta niin paljon kuin ehditte. Aika hämmästyttävää! Kuitenkin kivihiilivoimalaksi muuttaminen tulisi maksamaan noin 200—230 miljoonaa markkaa. Menisikö tuossa 10—15 vuotta, kun se investointi saataisiin kuoletettua? Lisäksi turvevoimala rakennettiin ihan kaupunkirakenteen sisään, koska ei nyt kukaan voinut uskoa, että Suomessa sentään kivihiiltä ryhdytään polttamaan ihan tietten tahtoen tahallaan. Ei sitä koskaan saada tehtyä sillä tavalla, ettei siitä olisi haittaa. Siitä taitaa Oulun kaupungin keskustaan olla linnuntietä 2

kilometriä, ei varmaankaan paljon enempää. (Ed. Tiuri: Turve on vielä pahempi!) — Turve on niin mahdollittoman hyvä, nykyisin siitä pystyy kutomaan muun muassa hyviä villapaitojakin. Nekin lämmittävät, mutta ehkä se ei liity tähän asiaan ihan välttämättä. En ryhdy siitä väittelemään, arvoisa edustaja.

Yksi hämmästyttävä asia on Iijoki, jos nyt oikeassa joessa olen sinänsä. Siellä kuitenkin väitetään olevan voimalaitoksia, ja olen käynyt sellaisessa sisälläkin. Siellä on tyhjiä turbiinihuoneita, ollut ainakin jo 20 vuotta. Sitä ne odottavat, että jos tulisi vähän enemmän vettä, niitä voitaisiin pyörittää ja asentaa uudet lisäturbiinit. Mutta yhtä allasta lisää ei saa rakentaa. Ihmettelen, miksi tällaisia päätöksiä on voitu tehdä. Toki Iijoen sähkön tuotanto ei varmasti ratkaise mitään Suomen energia-asiaa mutta olisi lisänä siellä, jos Iijoen tuotto kaksinkertaistuisi tämän voimalaitoksen kautta.

Arvoisa puhemies! Kuten sotaväessä tavataan sanoa, huonoa asentoa ei kannata korjata vaan parempi on tehdä kokonaan uusi. Sen vuoksi kannatan sitä hylkäysesitystä, minkä ed. M. Koski teki.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Muutama sana, kun jatkuvasti on tullut esille viime eduskunnan vuonna 93 tekemä ydinvoimalapäätös, että se jotenkin sitoisi jatkossa järkevän energiapoliittikan harjoittamisen Suomessa.

Viime eduskunta teki silloisten tietojen ja arviointinsa mukaisesti päätöksen, mutta se ei estä tietenkään nykyistä eduskuntaa harkitsemasta asiaa uudelleen. (Eduskunnasta: Ei ole hakemusta!) Usein on tuotu hallituksen taholta esille juuri tämä, että koska edellinen eduskunta päätöksen teki, sen tähden hallitus ei lähde liikkeelle tässä asiassa. Minä arvaan, arvoisa ministeri, mistä tämä johtuu. Se johtuu hallitusohjelmasta, johon vihreitten vaatimuksesta pantiin lausuma, että ydinvoimaa ei rakenneta. Nyt kuitenkin toinen lausuma, että nimenomaan ympäristötekijät ovat keskeiset, ei paina yhtään mitään vaan vihreät ovat kiepauttaneet täydellisesti 180 astetta näkemystään, jossa he vähät välittävät ympäristövaikutuksista. No, he vastaavat myös omille kannattajilleen tulevaisuudessa tästä päätöksestään.

Arvoisa puhemies! Nähdäkseni Suomi kaipaava ehdottomasti kestävä energiapolitiikan pitkäaikaista ratkaisua niin, että perusteellisuutemme ja elinkeinoelämämme voi kaikkia investointejaan suunnitellessaan tietää tarkasti, että kohtuuhin-

taisen energian saaminen on kaikissa olosuhteissa turvattu.

Tästä johtuen suomalainen energiapolitiikka täytyy rakentaa muutamille tärkeille paaluille. Mielestäni nämä paalut ovat kotimaisuus, taloudellisuus, talouselämän tarpeet, työllisyysnäkemykset ja ympäristönäkemykset. Kun itse olen käynyt lävitse eri vaihtoehtoja, olen päätenyt ydinvoiman lisärakentamisen kannalle, koska sen varaan voidaan rakentaa yhtä sun toista. Edustajat Hassi ja Soininvaara toivat esille, että uusia työpaikkoja ei voi synnyttää ydinvoimalaratkaisulla. Käsitykseni mukaan tämä on täysin väärin. Asia on toisin päin.

Kauppakorkeakoulun edustaja Heikki Urmas esitti TV2:ssa hiljattain oman mallinsa, johon kuului ainakin tämä, että Suomeen tulisi rakentaa kaksi ydinvoimalaa, kaksi sellutehdasta, viisi paperikonetta ja eri puolille lukuisia pieniä hakevoimaloita. Tällä ohjelmalla Urmas oli laskenut, että saataisiin noin 200 000, jopa 250 000 uutta työpaikkaa eri puolille maata eri prosesseihin.

Metsän kasvu on meillä tällä hetkellä yli 30 miljoonaa kiintokuutiometriä suurempi kuin vuosittainen hakkuu, ja nyt jo tiedetään, että esimerkiksi monet metsät ensiharvennusten puutteessa tahtovat viidakoitua niin, että kunnon tukkipuuta vastaisuudessa ei niistä tulla saamaan.

Meillä ei ole Suomessa muita omia voimalähteitä, mutta jos me nimenomaan rakennamme ydinvoimaloitten varaan, saamme aikaan sellaisen taloudellisen investointivyyryyn, että monet asiat todellakin lähtevät liikkeelle. Ainoastaan tällä tavalla saadaan työllisyystavoite, jota hallituskin ajaa, toteutettua.

Energian tarpeesta ja raaka-aineitten saamisesta huolehtiminen on kaiken pitkäjänteisen teollisen investoinnin lähtökohta. Silloin, kun 93 eduskunta kaatoi silloisen hallituksen esityksen, tehtiin suuri virhe, ja silloin jäi tällainen liipasinvaikutus taloudelliselle toiminnalle käyttämättä.

Urmaksen ohjelma on helppo myös rahoittaa. Siinä oli laskettu, että 10 vuoden aikana tarvittaisiin noin 2 miljardia vuodessa budjettirahoitusta ja loppu tulisi Kekkosen perinnöstä eli valtion omaisuuden myynnistä.

Päätös, jota nyt ollaan tekemässä kivihiilen käytön lisäämisestä, on todellakin huono. Se on huono myös kansainvälisesti. Suomi on pyrkinyt kaikin tavoin noudattamaan kansainvälisiä suosituksia ja Rion sopimusta. Erityisesti vihreät ovat tätä aina olleet vaatimassa, ja nyt he toimi-

vat täsmälleen toisin päin. Kun ministeri Haavisto on tätä hallituksessa kannattanut, hallitus on siis ollut yksimielinen tässä kysymyksessä, herääkin kysymys, mikä on vihreitten eduskuntaryhmän enemmistön näkemys jatkossa, kun te näin tärkeässä periaatteellisessa kysymyksessä olette ministerinne kanssa eri mieltä. Vaihtuuko nyt mustapekka, vai teettekö jotakin muuta?

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Ehkä on aluksi syytä todeta, että hyvä ystäväni ed. Myllyniemi välitti toiveen, että energiaa ja verotusta ei pitäisi sotkea keskenään. Tuo toivomus on kohtuuton, kun meillä on energiaveroesitys käsittelyssä.

Keskustelussa on todettu esityksen yhteys budjettiin liittyvään veroratkaisuun. Tämän hetken haasteiden kannalta epäonnistuneen kesäisen budjettiveroratkaisun osana se rahankeräys-toimena ja epäsosiaalisena sellaisena korostaa tuota kokonaisuuden epäonnistumista.

Minä ymmärrän esityksen kohtalonyhteyden sähkömarkkinalakiin ja sen seurauksena sähkön tuontiin ja kotimaisen tuotannon kilpailukykyyn. Sitä sen sijaan en ymmärrä, että niin suurella helpoudella ja tässä suhteessa yllättävällä taholla luovutaan energian tuotantoon liittyvästä ympäristöpoliittisesta ohjausmahdollisuudesta. Sitäkään en ymmärrä, että esityksen perustelijat tekevät kivihiilestä niin edistysellisen energialähteen kotimaisiin turpeeseen ja hakkeeseen verrattuna.

Hakkeen osalta totean, että en liity puun polton lisäämistä vaativiin. Metsässä tarvitaan myös lahoavaa puuainesta jatkossakin ja toisekseen meillä puuainekselle pitää olla kyllä parempaakin käyttöä kuin sen polttaminen. Siinä joskus tuntuu, että seteleitten polttaminen on hyvä vertaus tuohon puun polttamiseen.

Tämän turpeen osalta, arvoisat Etelä-Suomen rannikon edustajat, pohjois-suomalaisena joskus tulee se kuva, että kun täällä käydään energiapoliittista keskustelua ja jotta oma arkitodellisuus siinä ei vaarantuisi, tarvitaan energiapoliittinen mörkö ja sellaiseksi valitaan turve. Tämä turveallergia, mikä täällä keskustelussa on tullut esille, aito tai tarpeisiin esiin hangattu, sumentaa suorastaan harkintaa. Kyseessä ei ole valitettavasti pelkästään harmiton opillinen kikkailu, vaan sillä on huomattavat kielteiset vaikutukset aluepolitiikkaan ja työllisyyteen.

Herra puhemies! Perusenergiaratkaisua odeltaessa esitys on kuitenkin rehellisempi kuin nykytilanne. Se näet omalla tavallaan osoittaa,

että ydinvoimaratkaisulle ei ole tarjolla talouden ja ympäristön kannalta käyttökelpoista vaihtoehtoa. Sitä vaihtoehtoa on hyvässä toivossa, ei välttämättä hyvässä uskossa, odotettu taas muun muassa vuodesta 93 lähtien, jolloin viimeiset toiveet on ilmaan heitetty. Tuota vaihtoehtoa ei säästöjen eikä tuotannon osalta kuitenkaan ole näkyvissä.

Tämän kokonaistilanteen oloissa, ei niinkään tämän hallituksen esityksen täydellisyyden takia, tulen äänestämään hallituksen esityksen puolesta.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Täällä on monessa puheenvuorossa edelleen toistettu sitä, että tämä esitys huonontaa ympäristöohjaavuutta. Haluaisin vielä kerran aluksi todeta sen, että siitä ei ole kysymys. Kyllä tämä jonkun verran parantaa ympäristöä. Tämä johtuu siitä, että nykytilanne on se, että Pohjoismaissa on aina hiilivoimaa pyörimässä, koska sähköä tarvitaan enemmän kuin mitä sitä saadaan vesi- ja ydinvoimasta. Siitä syystä, kun Suomi nostaa oman hiilisähkösä hintaa, silloin Suomi on se maa, jonne myydään mielellään vesi- ja ydin-sähköä Ruotsista ja Norjasta, joilla sitä riittää jonkun verran myytäväksi. Toisin sanoen silloin käytämme vähemmän omaa hiilivoimaa ja tanskalaiset joutuvat käyttämään enemmän. Päästöt eivät siitä miksikään muutu maapallon kannalta.

Suomen kannalta tietenkin tilanne on se, että Suomessa ne päästöt jonkun verran vähenevät, koska meillä seisoa pitemmän aikaa hiilivoimaloita. Mutta eihän tämä ilmastomuutos sitä tiedä, mistä ne päästöt tulevat. Eli kun me haluamme olla joittenkin mielestä etujoukkoja näissä ympäristöasioissa, niin emme me voi sillä lailla etujoukkoja olla, että me keinotekoisesti panemalla kauhean veron Suomen hiilisähköön saamme päästöt siirtymään Tanskaan. Kyllä se on aika keinoa esimerkkipolitiikkaa. Tämä johtaa myös siihen, että Ruotsin ja Norjan energialaitokset saavat sen verran rahaa lisää kuin mitä Suomen hiilivero tulee olemaan tai siis hiilisähkön tuotanto vähenee. Siis suoraan tulee se vero Ruotsin hyväksi, koska sen verran verot nostavat hintaa. Ei kukaan myy halvemmalla kuin on pakko. Kun toiset itse nostavat oman tuotteensa hintaa, niin silloinhan voi myydä vastaavasti korkeammalla sähköä, kun tällainen mahdollisuus on. Päästöt eivät siis kerta kaikkiaan muutu. Ne vain siirtyvät paikasta toiseen. Ei se auta mitään maapalloa.

Myös siinä käy niin, että Suomen metsäteollisuus joutuu maksamaan, niin kuin viime vuonna maksoi, 500 miljoonaa markkaa enemmän veroa kuin Ruotsin teollisuus. Tällä laillakin Suomi tukee Ruotsia, niin että ei voi mitään taloudellista järjeäkään löytää tästä systeemistä.

Toteaisin, kun vihreät nimenomaan haluavat ympäristöveroja kannattaa, että johdonmukaisuus siitä puuttuu, koska maakaasulle kuitenkin vaaditaan pienempää veroa kuin mitä sille kuuluisi. Maakaasulle kuuluu hiilidioksidipäästöjen perusteella 60 prosenttia polttoarvoon verrattuna siitä, mitä hiilelle. Nyt ympäristövaliokunta ilmeisesti vihreiden yllätyksestä on jopa vaatinut, että tätä maakaasun erikoistilannetta, jossa se maksaa vain puolet siitä verosta, mikä sille kuuluisi, pitäisi vielä jatkaakin vuoden 1997 jälkeen. Siitä puuttuu täysin logiikka. Jos kerran ympäristöveroja pannaan, silloin täytyy polttoaineita verottaa sen mukaan kuinka ne ympäristöä pilaavat eikä suosia jotain polttoainetta toisen kustannuksella niin, että ympäristö huononee siitä.

Tilannehan on se, että kun Suomessa tuli ydinvoimaloita käyttöön, meillä ei sen jälkeen tarvittu lauhdehiilisäikköä. Silloin olisi ollut mahdollisuus panna hiilelle mikä vero hyvänsä. Se ei olisi lainkaan häirinnyt teollisuutta. Jos lämpöenergian hinta olisi noussut, niin Suomessa varmaan olisi sitten vielä tehokkaammin ruvettu asuntoja tiivistämään eli säästämään energiaa. Lämpöenergian hinta on siitä hyvä, että sitä ei voi ostaa mistään muualta, se täytyy omasta maasta ostaa, ja silloin voi siihen panna veroakin, sitä veroa ei pysty kiertämään. Siinä mielessä Ruotsin ympäristövero on oikea, kun se kohdistuu lämmön tuotantoon, mutta ei suinkaan sähkön tuotantoon, koska sähkö saadaan muualta, jos pannaan veroa liikaa.

Valitettavasti tämä asuntojen tiivistäminen on sitten johtanut myöskin siihen, että Suomessa säteilyannos on noussut suurin piirtein saman verran kuin se on noussut tuolla Tshernobylin pahimman laskeuman alueella. (Ed. Joenpalo: Homevauriot samalla tavalla!) — Niin, homevauriot ovat vielä unohtuneet, siinä on tullut kymmenien miljardien markkojen vahinko tässä ympäristöasioiden väärin hoitamisessa. — Kun on haluttu säästää energiaa, on sitten aiheutettu valtavia muita kustannuksia ja sairauksia ihmisille, jopa säteilyä saman verran kuin Tshernobylin tarkan kontrollin alueilla, joilla asuu vielä ihmisiä. Maailma on sen verran monimutkainen, että kun yrittää kovin yksinkertaisella tavalla hoitaa asioita, ne yleensä menevät juuri väärin

päin. Tässä suhteessa toivoisin, että vihreillä olisi enemmän aikaa kuunnella ja miettiä, mitä ed. Soininvaara sanoi, koska hänellä alkaa jo vähitellen järki vaikuttaa.

Tämä ydinvoiman lisääminen siis silloin, kun sitä tuli Suomeen, aiheutti sen, että hiililauhdevoimaa ei enää tarvittu. Nyt jos meillä olisi saatu rakentaa ydinvoimaa, sitä olisi kohta jo käytössä, ja silloin meillä taas hiililauhdevoiman osuus vähenisi ja hiilelle voisi panna veroa sitten vapaasti, niin että vain kuluttajat joutuisivat sitä maksamaan eikä teollisuus. Nimittäin jos me teollisuudelle panemme veroja, niin vientiteollisuus yrittää sitten saada ne ulkomaisilta kuluttajilta, mutta se ei yleensä käytännössä onnistu, koska ulkomaiset kuluttajat osatavat sitten paperin sieltä, missä veroa ei siinä ole. Eli ei tämä veron kerääminen ulkomailta onnistu ilman, että kaikki muut hyväksyvät saman veron. Silloin se ehkä saataisiin sieltä.

Jos meillä ydinvoimaa rakennetaan lisää, me saamme myöskin puuta energiakäyttöön lisää, koska silloin on mahdollista näitä veroja säädellä niin, että puun käyttö lämmitykseen on edullisempaa. Myöskin puun käyttö kasvaa sitä mukaa, kun metsäteollisuus kasvaa, kun se tietää, että energiaa on saatavissa. Metsäteollisuudessaan hyvin huomattava osa puusta käytetään energiaksi, ja sillä tavalla saadaan lisää energiaa puusta. Eli tämä ydinvoima siis auttaa kahdella tavalla ympäristöasioita: Se itse ei aiheuta mitään päästöjä eikä haposateita, jotka luontoa pilaisivat, ja se vielä lisäksi edistää puun käyttöä, joka ei myöskään aiheuta hiilidioksidipäästöjä. Mutta jostakin syystä se ei sovi vihreiden ohjelmaan. Siitä syystä sitten meillä hiilivoimaa tulee jatkuvasti lisää ja päästöt kasvavat.

Maakaasun käytön estää Rion ilmastositomuksen ja sen jatkositomuksen hyväksyminen, koska maakaasu tuottaa niin paljon lisää hiilidioksidia, että se ei millään lailla edistä hiilidioksidipäästöjen vähentämistä, jota Rion jatkositomus tulee edellyttämään. Siitä syystä ei maakaasua voi käyttää. Toinen syy on tietenkin se, että kun maakaasun käyttö nyt kuitenkin korvaa hiiltä monessa paikassa Keski-Euroopassa tulevaisuudessa, niin maakaasun hinta nousee niin paljon, että ei sitä voi laskea nykyisillä hinnoilla enää verrattuna kivihiihen tai ydinvoiman hintaan, vaan se tulee olemaan huomattavasti kalliimpaa.

Muuten ei minusta pitäisi liikaa tukea mitään asiaa. Jos meillä tuetaan reippaasti, se yleensä johtaa tehottomuuteen myöskin. Siitä on hyvä

esimerkki tämä Ruotsin hakkeen hinta. Hakkeen hinta näkyy siellä olevan 25 prosenttia kalliimpaa kuin Suomessa vain siitä syystä, että kun siellä on veron avulla saatu hakkeen käyttö kannattavaksi, niin ei kannata sitten niin kovin paljon kehittää niitä hakkeen korjuu- ja käyttösystemejä. Kyllä tämä liiallinen tuki on myöskin vaarallista.

Kaiken kaikkiaan en pidä ympäristöveroja järkevinä, koska ne ovat epäsosiaalisia, niillä ei saada juuri mitään hyötyä aikaan ympäristön kannalta, ja niissä voidaan tehdä valtavia sotkuja, niin kuin tämä edellinen ympäristövero on osoittanut: Rahat menevät aivan väärään paikkaan ja ympäristölle ei saada mitään parannuksia aikaan.

Ed. J u h a n t a l o : Herra puhemies! Suomi on rakenteeltaan sellainen maa, jossa sähkö pyörittää teollisuutta ja sähkö pyörittää sellaista elinkeinoelämää, josta me saamme ehdottomasti runsaimmat ulkomaan tulomme, jotka ovat meille aivan välttämättömät. (Ed. Tiusanen: Teollisuus pyörittää kansanedustajia!) — Teollisuus ei pyöritä kansanedustajia, mutta kansanedustajien tulisi ymmärtää teollisuutta etenkin niillä paikkakunnilla, joilla on suurteollisuutta.

Kun kuuntelin illan mittaan useitakin puheenvuoroja, niihin otin osaa, ed. Markku Kosken, keskustan edustajan puheenvuoro oli minusta sillä tavoin kannustavan rakentava, että hän ehkä hivenen poiketen aikaisemmasta linjastaan suhtautui tasapainoisesti meidän keskeisten energiamuotojemme käyttöön sähköenergian tuotannossa. Minusta hän on aivan oikeassa siinä, että Suomessa pitää energiapaletin tai energiakohtelin säilyä kansallisen omaleimaisena, niin että siinä on useita eri energiantuotantomuotoja mutta jossa selvästi pitää olla muutama keskeinen, joiden avulla me perussähkömme tuotamme nyt ja tulevaisuudessa. Oli hyvin miellyttävää, että ed. M. Koski lausui tässä myös ydinvoiman, koska meille keskustalle ja monelle, melkein jokaiselle puolueelle täällä on ydinvoima ja sen tosiasiallinen ajattelu ollut oikeaa.

Tämä keskustelu on johtanut oikeastaan tällaiseen aloittelevaan energiastrategian pohdintaan, vaikka pitäisi puhua pelkästään veroista. Monet ovat täällä todenneet, että ei olisi pitänyt tuoda tällaista verokeskustelua näin arkaan ja tärkeään aiheeseen, mutta kun hallitus kerää rahaa, sitä kerätään nyt tällakin tavoin yllättäen hyvin epäjohtonmukaisesti ja epäonnistuneesti sähkön tuotannosta, ja se tietenkin johtaa meidät

keskustelemaan siitä, millä tavoin sähköä tuotetaan tulevaisuudessa.

Suomessa tarvitaan ydinvoimaa, me tarvitsemme vesivoimaa, me tarvitsemme kivihiilivoimaa, ja luonnollisesti, haluan sitä korostaa, kyllä meidän täytyy huolehtia myös kotimaisen polttoaineen käytöstä, vaikkakin se olisi myös hivenen tuettua. Sen työllistävä vaikutus suoranaisesti ja lähivälillisesti on niin suuri, että oikeastaan pitäisi saada lisää henkilöitä niille työmaille, joita on valmiina turvekentillä ja puun korjuussa. On totta, että puun korjuun ketju on kallis tai ei ole oikeassa hintasuhteessa ja puu polttoaineena tulee liian tyyriksi tänä päivänä.

Kun olemme illan mittaan puhuneet kaasusta, myös annoin suuren tunnustuksen ministerille hänen realismistaan puhuttaessa kaasun käytöstä. Suomi käyttää kaasua ja Suomi tulee käyttämään kaasua enenevässä määrin silloin, kun se on soveliaista ja kilpailukykyistä. Suomi on harvaanasuttu maa. On aivan mahdotonta ajatella, että pinta-alaltaan suureen, harvaanasuttuun maahan voitaisiin vetää valtavan kallis kaasuverkko. Jokainen meistä ymmärtää, että silloin mittayksikkö kaasua maksaa niin paljon, ettei sillä ole ostajia, ja investointi on turha.

Muistutin kolmen neljän vuoden takaisesta keskustelusta, jossa eduskunnalla oli aivan sellainen ote, kuin Suomen eduskunta omistaisi Suomen ostettavan kaasun ja itse rakentaisi vielä kaasuputken Norjasta. Se oli täysin epärealistista, mutta se valtasi monen mielen. Putken hinnan laskettiin kansainvälisesti olevan noin 7 miljardia markkaa. Täällä asuu maksimissaan 1,5 miljoonaa ihmistä sellaisella alueella, jonne kaasua voitaisiin vetää. Yksikköä kohti tällaisten investointien jälkeen polttoaineen hinta on niin kallis, ettei sitä kukaan osta. Sitä pitäisi tukea, ja tuesta pyritään irti. Ed. Tiuri erinomaisen loogisella tavalla esitti hintasuhteen ja saastesuhteen Rion sopimuksen perusteella. Jos me niin valtavan määrän kaasua käyttäisimme, meillähän Rion sopimuksen mukainen saastekäyrä pomppaisi pilviin, nousisi pystysuoraan, niin kuin ministeri Kalliomäki sanoi. Eikä siihen mahtuisi enää muita energiamuotoja, ei etenkin kotimaisia.

Vesivoiman osuutta Suomessa voidaan vielä lisätä sillä tavoin, että rakennamme loppuun sen, mitä olemme sopineet, ja sen jälkeen uusimme ja modernisoimme laitoksiamme. Vesivoiman osuus on runsas 10 prosenttia Suomen sähkövoimantuotannosta. Se on valitettavasti vähän johtuen pinnanmuodostuksestamme, ja meillä on vielä niin huono tuuri, että jokisuut nousevat

ylöspäin. En tiedä, milloin sitten käy niin, että vesi virtaa toiseen suuntaan. Ennuste ei ole hyvä, vaikkakin aikataulu on melko pitkä. Norjassa ja Ruotsissa tunturialueilta saadaan jatkuvasti vettä, heikotkin vesivuoret tuottavat sähköä, ja heillä on rakentamatonta kapasiteettia, mahdollisuus rakentaa edelleen vesivoimaa.

Eihän Norja anna polttaa luonnontuotteitaan laisinkaan. Olihan sellaisia ajatuksia, että me suomalaiset teemm kaasuvoimalamme Norjaan ja tuomme sieltä sähköä, ennen kuin saatettiin todeta, että olisi samat saasteverot ja hyvin laajat ennakkoluulot. Ei siellä mitään polteta, kaikki viedään muualle poltettavaksi, vaikka on niin, että poltetaan ja hyödynnetään missä hyvänsä, ne saasteet leviävät ympäri maailmaa, ne jotka fossiilista polttoaineista tulevat.

Se, miten me voisimme hyödyntää pienempiä energian lähteitä aina tuulivoimaa myöten, on nykyaikaa, ja tuulivoimaa pitää hyödyntää. Meillä on niin huono onni, että parhaat tuuliolosuhteet eivät suinkaan ole meillä saaristossa, vaan ne ovat pohjoisessa Lapissa, missä olosuhteet ovat vastaavasti erittäin keljut. Tiukimman pakkaskauden aikana on tuuli siellä heikoimmillaan ja sen molemmin puolin olosuhteet sellaiset, että tekniikka ei tahdo millään kestää. Erilaisia kokeiluja on tehty vaikka kuinka paljon, ja sähkövoima tulee siellä erittäin kalliiksi huolto- ja rakennekustannusten vuoksi. Mutta siitä huolimatta tuulivoimasta pitää ottaa se, mitä on mahdollista saada. Ehkä vihreätkin löytävät uuden riidanaiheen, kun me alamme tuulimyllyjä reippaasti rakentaa. Tanskassahan vihreiden ongelmat ovat siinä, että tuulimyllyt rumentavat ympäristöä ja ovat maisemasaaste. (Ed. Tiuri: Tapavat lintuja!) — Linnutkin vielä kuolevat.

Tämän hetken sähkötilanne on siis aivan kelju. Lehdistä voimme lukea kaikki päivät, miten suomalainen teollisuus varmistaakseen toimintansa jatkuvuuden ostaa naapurimaista sähköoptioita, siis ostaa varmuutta siitä, että teollisuus pyörii, vaikka Suomen kansa eduskunnan välityksellä tekisi miten typeriä päätöksiä hyvänsä.

Miten me voimme selittää tämänkin: Valtionyhtiömme Imatran Voima, hyvin ja asiallisesti ja suurella ammattitaidolla johdettu yritys, toimii varmasti viisaasti ja omat etunsa katsoen ja maksaa tällä hetkellä vuosittain 1,5 miljardia suomalaista markkaa ruotsalaisesta sähköstä. Miten me tienaamme tämän 1,5 miljardia markkaa nettorahana? Se kerätään meiltä suomalaisilta, se kerätään meidän suomalaisten työn kautta ulkomaan viennistä. Mutta kourassa pitää olla puh-

dasta rahaa, kun ostamme sähköä naapurista, jonka sähkön me kykenemme viisailla ratkaisuilta tekemään täällä kotimaassa ja saamme samalla työtä ja leipää meille Suomen kansalaisille.

Luin vuorineuvos Tauno Matomäen viisaan ajatuksen siitä, että heidän yhtiönsä on kaikissa tilanteissa varmistettava toimintansa. Hänen mukaansa ennen sammuu sähkölamput eduskunnasta, kuin lakkaavat pyörät pyörimästä UPM:n paperitehtaissa. Miksi me Suomen kansan edustajat olisimme niin typeriä, että me emme hoitaisi samalla tavalla jokaisen suomalaisen etuja ja varmistaisi sitä, että oman työn kautta saisimme sähköenergian ja hoitaisimme lämpöenergian viisaasti oikealla tavalla?

Minä olen paljon harkinnut, mikä on ed. Markku Kosken esittämä ehdotus siitä, että hylkäisimme hallituksen esityksen, mutta sekään ei ole aivan johdonmukaista. Hallituksen esitykseen kuuluu nykyaikaista ajattelua ja kuuluu nykyaikaa, ja on vaikea arvioida, miten voitaisiin olla viisaita aivan ehdottomasti jommallakummalla kannalla.

Tämän harkinnan jätän vielä toistaiseksi avoimeksi. Tässä on vielä muutama minuutti aikaa napin painamiseen.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Juhantalo vakaana ydinvoiman kannattajana tietysti johdonmukaisesti kannattaa hallituksen esitystä. Sehän on selvä asia. Ei siitä varmaan kovin paljon tarvitse jatkaa.

Tässä on nyt keskusteltu hiukan yleisesti. Ohitan sen puolen nopeasti. Totean vain, että tämä hallituksen esitys ei johda ainoastaan maakaasun, vaan myös kotimaisten polttoaineiden käytön vähentämiseen. Se, että ymmärretään ministeri Kalliomäen kantaa, niin kuin ed. Juhantalo, on tietysti aivan ymmärrettävää, koska se on ydinvoiman rakentamisen ymmärtämistä. Tämän vuoksi täällä syntyy tällainen tietty yhteen hiileen, tässä tapauksessa kivihiileen, puhaltamisen tilanne.

Edelleenkin, kun puhutaan siitä, miten 1,5 miljardia markkaa menee ulkomaille, kun tuodaan sähköä, niin aivan samalla tavalla on kysyttävä, jos rakennetaan ydinvoimala, kuinka monta miljardia siinä menee ulkomaille. Ja mikä sitten on se lasku niille sukupolville, jotka toivon mukaan täällä Suomenniemellä joskus myöhemmin ja yleensä tällä pallolla elävät, tämä ihmisrotu. Minkälainen lasku heille jää ja miten hoidetaan tämä asia loppuun? (Ed. Tiuri: Ovat terveempiä!) Viitataan Yhdysvalloissa pitemmälle

ajateltuun käytäntöön, jossa vakuutusmaksut ottavat huomioon myös riskin ja tulevaisuuden.

Edelleen, Tanska on ilmoittanut, että se 20—30 vuoden sisällä luopuisi hiilen käytöstä energian lähteenä. (Ed. Tiuri: Ja Ruotsi ydinvoimasta!) — Tämä on joka tapauksessa tanskalainen linjaus. Ruotsalainenkin linjaus on olemassa. Se, miten paljon Ruotsi pitää siitä kiinni, tietysti tulee olemaan poliittisen kaupan väline ja kohde. (Ed. Tiuri: Ja Suomi Rion sopimuksesta!)

Arvoisa puhemies! Tilanne on paradoksaalinen nimenomaan sen takia, että täällä ollaan hyväksymässä samanaikaisesti verotuksen painopisteen siirtämistä työstä ympäristöveroihin, joita ed. Tiuri pitää huonona ideana, ja hiilen polttamisen edellytyksiä, mikä on kaikin puolin tosi perusteeton asia. Kaikesta huolimatta valtiovarainvaliokunta on mietinnössään, niin kuin täällä on tuotu jo esiin, ainakin seitsemässä eri kohdassa, sen laskin, todennut varsin positiivisesti ympäristöasioista.

Muun muassa myönnetään, että kun sähkön tuotannon hiilidioksidiverotuksesta nyt hallitus esittää luopumista, samalla heikennetään ympäristöverotusjärjestelmän ympäristöohjaavuutta; tietysti tämä sinänsä on tärkeä huomio. Edelleen todetaan, että kun maakaasu menettää kilpailukykynsä hiileen nähden, syntyy ongelma, ja valtiovarainvaliokunta myös huomauttaa siihen suuntaan, että maakaasusta suoritettavaa veroa olisi alennettava. Eli ei ainoastaan ympäristövaliokunnassa tällaista näkökulmaa ole ollut vaan myös valtiovarainvaliokunnassa. Kun kivihiilen käyttö lisääntyy ja polttoturpeen ja maakaasun käyttö leikkaantuu, ratkaisulla on kielteiset ympäristö- ja työllisyyspoliittiset vaikutukset, sanoo valtiovarainvaliokunta.

Polttoturpeen käyttöön on yhdistetty puuhakkeen käyttöön, jolloin kokonaistase ympäristön kannalta ei ole aina negatiivinen hiilidioksidin suhteen, ja todellakin soiden ympäristövaikutukset ilmakehään ovat myös eräs asia, jota tutkitaan. Kokonaistase, mikä turpeeseen liittyy, on tutkimuksen ja keskustelun alainen asia.

Hallituksen omasta lausumasta olemme monta kertaa tänään jo puhuneet, siis valtioneuvoston lausumasta. Valiokunta toteaa lausuman merkityksestä, että varsinkin, kun hallituksen esitys toteutuessaan todennäköisesti synnyttää lausunnossa kuvatut ongelmat, niin tätä lausumaa pitäisi erityisesti painottaa ja sen täytäntöönpanoa edistää. Sen se sanoo vielä selkeämmin ja suoremmin tässä kuin muut tästä lausuneet.

Kaiken kaikkiaan, arvoisa puhemies, todella paljon on ympäristönäkökulmaa näissä asioissa tullut mietinnön sivuille, mutta itse asia, itse pihvi, substanssi, ei ole muuttunut, vaan itse hallituksen esitys on pysynyt niin hiilen kiiltävänä, kiteytyneenä hiileen, kuin alun perin oli sähköverotyöryhmän mietintökin.

Kun olemme keskustelleet siitä, mitä yleensä esimerkiksi maakaasu, vielä puutun siihen, on saanut ympäristöllisesti aikaan, niin esimerkiksi rikkilaskeumat kaakkoisessa Suomessa ovat oleellisesti pienentyneet. Esimerkiksi Kotkassa ne olivat vuonna 79 laskennallisesti 10 500 tonnia vuodessa ja tällä hetkellä ovat noin 3 200 tonnia vuodessa. Kotka on merkittävä teollisuus- ja myös energiakaupunki. Tietysti myös happosäteet, rikkilaskeumat, ja ed. Tiurin kanssa usein puheena olleet pienhiukkaset esimerkiksi sulfääteistä ja sulfiiteista ovat toki vähentyneet maakaasun käytön myötä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. T. P o h j o l a : Rouva puhemies! Valtiovarainministeriö on tänään julkistanut tiedot, joiden mukaan valtion verotulokertymä on 520 miljoonaa arvioitua suurempi ja korkomenot 311 miljoonaa pienemmät, joten ensi vuoden tuloveron kevennykset voitaisiin toteuttaa tällä verotulojen kasvulla sekä korkomenojen säästöllä.

Arvoisa rouva puhemies! On syytä kysyä, tarvitaanko kotitalouksien energiaverojen korotuksia lainkaan.

Ed. V i i t a n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti muutama kommentti, koska olen ympäristövaliokunnan jäsen. Vaikka tästä aiheesta en ole aiemmin tässä salissa puheenvuoroa käyttänyt, en nyt rupea tässä kertaamaan niitä kaikkia asioita, jotka mielestäni sanoisinko tuhat kertaa on jo täällä tuotu esiin. Eiköhän ole aika mennä eteenpäin.

Mutta ihan ensin haluan osaltani myös ihmetellä, miksi ihmeessä tämän tyyppiset esitykset annetaan eduskunnalle tällaisessa lyhyessä ajassa. Oli täysin kohtuutonta valiokunnassa parissa päivässä kuunnella liuta asiantuntijoita ja yrittää siinä vielä laittaa jonkinlainen mietintö kasaan. Mutta sen verran hyvää työtä me ympäristövaliokunnassa teimme, että teimme muuten yksimielisen mietinnön. Siinä oli jopa keskustapuo-

lue mukana eli mietintö, kuten arvata saattaa, oli hyvin kriittinen ja minusta se oli aiheellisesti kriittinen ja hyvä.

Siksi olisinkin toivonut, että siinä vaiheessa, kun tätä esitystä ruvettiin muokkaamaan, olisi saatu vähän enemmän vielä muutosta alkuperäiseen esitykseen. Ne muutokset, mitkä saatiin, ovat toki hyviä ja olen niistä ihan tyytyväinen, mutta lisää olisi kaivattu lähinnä juuri ympäristöohjaavuuden puoleen ja ehkä myös siihen, kuinka paljon tästä laskusta maksavat kotitaloudet. Kompromissi loppujen lopuksi mielestäni oli kohtuullisen laiha.

Tämä koko prosessi, mikä nyt on käynnissä, on periaatteessa ihan hyvä eli kevennetään tuloverotusta ja taas korotetaan erilaisia ympäristöveroja, energiaverotusta ja muuta. Sinänsä asia on ihan oikean suuntainen ja toki niin voimkein toimia. Mutta sitten kun tuleekin käytännön puoli, niin asia onkin kääntynyt jonkin verran päällelleen. Tämä esitys on sen suuntainen, että tässä ensinnäkään ei ole ympäristöohjautuvuutta. En sen takia oikein ymmärrä, miksi sitten teemme energiaveron, jossa alkuperäinen tavoite, tarkoitus ja halu eivät tule toteutumaan.

Toinen asia, mikä lopputuloksessa on huonoa, on se, että tämä suurimmalta osaltaan ohjautuu suoraan kuluttajan kukkarolle, mitä en todellakaan pidä hyvänä. Miksi kuluttajan pitää näin suuri osuus tästä maksaa? Silloin tämä vero muuttuu myös jonkin verran epäsosiaaliseksi. Kyllä esimerkiksi minulla on kansanedustajan palkallani todellakin varaa maksaa lisääntyvä sähkölasku, mutta työttömillä, joilla verotus kirstyy ensi vuonna, välttämättä tätä kasvavaa sähkölaskua ei ole niin helposti varaa maksaa ja sähköä toki hekin tarvitsevat. Siinä suhteessa veron luonne on valitettavasti muuttunut epäsosiaalisemmaksi.

Olisin itse halunnut tähän veroon sisällöllisiä muutoksia, kuten varmasti siitä, mitä olen sanonut, on tullut jo ilmi. Mutta valitettavasti niitä tässä salissa ei aikaansaatu. Nyt se, mistä tuleme kohta äänestämään, onkin jo toinen juttu eli se on tämän veron hyväksymis- tai hylkäämispäätös. Itse en aio hylkäämistä kannattaa, vaikka olenkin suhtautunut asiaan kriittisesti ja siitä huoleni esiin tuonut, koska mielestäni tässä tilanteessa huolimatta siitä, mitä ed. Tuija Pohjola äsken sanoi, on aika kohtuutonta hylätä koko laki ja synnyttää näin 1,1 miljardin ainakin näennäinen aukko budjettiin. Sen vuoksi mielestäni se ei ole kovinkaan sopivaa.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla toivon, että

jatkossa voimme tehdä enemmän ympäristöystävällisempää ja jopa kuluttajaystävällisempää energiapolitiikkaa.

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointi edellyttää talouskasvua. Talouskasvu on välttämätöntä työllisyyden parantamiseksi ja edes nykyisen hyvinvoinnin ja elämisen tason säilyttämiseksi. Talouskasvulle ei ole esitetty mitään toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa. Päinvastoin teollisuusmaiden entistä suurempi vastuu kestävästä kehityksestä maapallolla edellyttää hyvinvoinnin ylläpitoa ja parantamista myös teollisuusmaissa. Työllisyyden parantaminen edellyttää yli 3 prosentin vuotuista bruttokansantuotteen kasvua ja vielä nopeampaa teollisuustuotannon ja viennin kasvua.

Jotta päästäisiin hallituksen esittämään työllisyys tavoitteeseen eli tällä vaalikaudella työttömyyden puolittamiseen, on taloudellisen kasvun seuraavien vuosien aikana oltava keskimäärin 4–5 prosenttia vuodessa. Toivotun talouskasvun välttämätön edellytys on tavaraviennin ripeä kasvu. Jotta bruttokansantuote kasvaisi 5 prosenttia, tulisi viennin kasvua määrällisesti 8 prosenttia vuosittain. Vasta tällä viennin kasvulla kulutus ja investoinnit voivat lisääntyä niin, ettei tuontitavaroiden kasvava kysyntä samalla vaaranna vaihtotaseen riittävää ylijäämää.

Teollisuustuotannon raju kasvuvaahtimus edellyttää lyhyessä ajassa toteutettavia laajoja teollisia investointeja. EU-jäsenyyden myötä päätökset uusista teollisista investoinneista ovatkin lisääntyneet tuntuvasti. Myös näille uusille teollisuusinvestoinneille on turvattava riittävä ja kohtuuhintainen energia. Epävarmuus sähkön hinnasta ja saatavuudesta tulevina vuosina on hidastanut jo ja saattaa jopa estää teollisia investointeja energiavaltaisessa vientiteollisuudessa.

Tällaisia paljon energiaa käyttäviä teollisuuden aloja ovat metsäteollisuus, metallien ja kemikaalien valmistus sekä näiden menestyksestä riippuva pieni ja keskisuuri teollisuus ja palvelualojen yritykset. Myös tuonnin kanssa kilpailevalla pkt-sektorilla on paljon energiaa käyttäviä yrityksiä muun muassa rakennusaine-, lasi- ja elintarviketeollisuudessa. Muutaman vuosikymmenen aikana sähkön tarve on kasvanut nopeammin kuin bruttokansantuote ja teollisuustuotanto.

Sähkön käytön nopea kasvu on siten johtunut vain osin talouskasvusta. Noin puolet sähkön käytön kasvusta on seurausta siitä, että polttoainetta on korvattu sähköllä niin kotitalouksissa

kuin elinkeinoelämässäänkin. Sähkön tarve kasvaa tulevaisuudessa lähes yhtä nopeasti kuin bruttokansantuote. Jos Suomen talous ja työllisyys elpyvät toivottavalla tavalla, seuraa siitä väistämättä sähkön tarpeen selvä kasvu. Siten sähkön saatavuusongelma tai liian korkea hinta väistämättä estäisivät asetettujen kasvu- ja teollisuustavoitteiden saavuttamisen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön marraskuussa 1994 julkistaman arvion mukaan sähkön tarve kasvaa 85 miljardiin kilowattituntiin vuonna 2000 ja 96 miljardiin kilowattituntiin 2005. Tämä merkitsee, että vuoteen 2000 mennessä tarvitaan lisää sähköntuotantotekoa, tuonti mukaan lukien, yhteensä 2 000 megawattia ja vuoteen 2005 mennessä noin 5 000 megawattia.

Energian säästöillä on keskeinen tehtävä pyrittäessä hillitsemään sähkön kulutuksen kasvua. Kuitenkin toteutettavissa ja kulutettavissa olevat energiansäästöponnistukset voivat vain vähäisessä määrin vaikuttaa nyt ennakoitavissa olevaan sähkön tarpeen kasvuun. Jokapäiväinen elämämme on täysin riippuvaista häiriöttömästä energian ja etenkin sähkön saannista.

Tavallisesti energian kulutusta tarkastellaan jakamalla kulutus teollisuuden, kotitalouksien, palveluiden ja julkisen sektorin kesken. Tätä paremman kuvan energian kulutuksesta mielestäni saa, kun selvitetään, mitä energiaa todella kuluu. Kaikesta Suomessa käytetystä energiasta noin 40 prosenttia sitoutuu energiapanoksena vientituotteisiin eli viedään tavaraksi jalostettuna ulkomaille. Kotitaloudet käyttävät 45 prosenttia energiasta. Tästä osa on suoraa energian kulutusta, kuten kotitaloussähkö, liikennepolttoaineet ja lämmitys. Suuri osa kotitalouksien energian kulutuksesta on kuitenkin tavaroihin, palveluihin ja elintarvikkeisiin sitoutunutta energiaa. Lopulta 15 prosenttia energiasta sitoutuu rakennusaine- ja laiteinvestointeihin tai muuhun julkiseen kulutukseen.

Edullinen sähkö ja hyvin toimiva energajärjestelmä ovat olleet Suomelle erittäin tärkeä kilpailuetu. Koska meillä on niukat omat energia-varat, on energiahuoltomme rakennettu monipuolisesti usean energialähteen varaan.

Suomi on yhdistetyn lämmön ja sähkön tuotannon johtava maa maailmassa. Biopolttoaineen osuus on suurin teollisuusmaista. Ydinvoimalaitosten käyttökerroin jo vuosia ollut paras maailmassa, sähkön hinta on edullinen. Kotimainen öljynjalostustoiminta on kansainvälistä huippuluokkaa. Energian jakeluverkosto on tehokas. Energian tuotannon päästöt ovat kan-

sainvälisesti erittäin alhaisella tasolla. Ympäristöystävällinen polttoaineiden tuotekehitys on Euroopan huippua. Jo pitkän aikaa toteutettua hyvää, toimivaa energiapolitiikan peruslinjaa on jatkettava. Tavoitteena tulee olla energian säilyttäminen edelleen kansallisena kilpailuetuna. Koko yhteiskunnan energian saanti on turvattava kaikissa olosuhteissa mahdollisimman taloudellisesti ja ympäristöystävällisesti.

Energiapolitiittisten päätösten kansantaloudellinen vaikutus ulottuu kauaksi tulevaisuuteen. Siksi energiapolitiikan on oltava pitkäjänteistä ja johdonmukaista ja erityisesti elinkeinoelämälle varmuus riittävän edullisen energian saannista pitkällä aikavälillä on yksi investointien ja kilpailuvyyn perusedellytyksiä.

Verotus ei saa tuhota kotimaisen energian tuotantoa. Yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa käytettäessä useampia polttoaineita, puupolttoaine tulee voida kirjata kokonaan lämmön tuotannon polttoaineeksi. Tämä on perusteltua, koska puu on ollut tähän mennessä sähkön ja lämmön tuotannossa kokonaan veroton polttoaine. Kun verollisilta polttoaineilta, kivihiileltä ja turpeelta, poistetaan kaikki polttoaineverot sähkön tuotannossa, puun kilpailuasema heikenee sähkön tuotannon polttoaineena turpeeseen nähden 10 prosenttia, kivihiileen nähden 50 prosenttia. Lisäksi puulla tuotetulle sähkölle tulee sähkövero. Lämmön tuotannossa puun asema paranee turpeeseen nähden vain 1,5 prosenttia ja kivihiileen nähden noin 15 prosenttia. Nämä eivät kuitenkaan pysty läheskään kompensoimaan puulle yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa hallituksen esityksen johdosta tulevaa kilpailuaseman heikennystä.

Puun polttoaineisuus suurissa voimalaitoksissa on normaalisti 10–30 prosenttia turpeen ollessa lähes aina pääpolttoaineena. Puupolttoaineen laskennallinen osuus sähkön tuotannosta voidaan siirtää turpeelle verottomaksi polttoaineeksi. Ratkaisu parantaisi kokonaisuudessaan bioenergian asemaa eikä sillä olisi merkitystä polttoaineverojen kokonaiskierrätyksen kannalta.

Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto on puupolttoaineen keskeinen ja kasvava käyttökohde. Lähes kaikkien kaupunkien ja teollisuuden monipolttoainekattiloissa käytetään puupolttoainetta. Puun käytön keskeisiä perusteita ovat puun ympäristöystävällisyys ja päästöjä alentava vaikutus. Puu on aina kestävä kehityksen mukainen, uusiutuva polttoaine, joka ei lisää ilmakehän hiilidioksidia. Puun käyttö turpeen tai

kivihiilen kanssa alentaa näiden polttoaineitten rikkipäästöjä rikin sitoutuessa puun tuhkaan.

Metsien energiareservi on noin 15 miljoonaa kuutiometriä vuosittain, mikä energiamäärä vastaa yhtä ydinvoimalaa. Tämän työllistävä vaikutus energian hankinnassa on 10 000—15 000 pysyvää työpaikkaa pääosin maaseudulla. Energiapuun hyödyntäminen lisää tulevaisuudessa metsien kasvua ja teollisuuden työpaikkoja sekä parantaa maksutasetta. Energiapuun käyttömäärien lisääminen on asetettu tavoitteeksi myös hallituksen energiapolitiisessa periaateohjelmassa 21.12.1995.

Arvoisa rouva puhemies! Suomella on mahdollisuus säilyttää energiatalous vahvana kansallisena etuna, mikäli voidaan sopia sellaisen energiapolitiikan linjasta, jonka keskeinen tavoite on tämän edun säilyttäminen. Energiapolitiikkamme on ollut koko 1990-luvun alkuvuosien ajan epävarmuuden tilassa. Tämä alkaa vähitellen realisoitua energian hintaan ja siten myös yritysten investointipäätöksiin. Tämän eduskunnan ja hallituksen tärkein ja keskeinen tehtävä on palauttaa toteutettava energiapolitiikka mahdollisimman nopeasti tukevalle pohjalle, mikä lisää ihmisten sosiaalista hyvinvointia ja edistää kestävästä taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä.

Ed. Hassi: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti ja täsmennys puheenvuoroihin, joita kuuntelin työhuoneessani.

Ensinnäkin kun ed. Tiuri päivitteli maakaasun verohelpotusta, niin kyllä ed. Tiurinkin ehkä pitäisi tietää, että se on kompensatiota ns. tuontihintavähennyksestä, joka maakaasulla oli ennen Suomen EU-jäsenyyden toteutumista. Se on tämän verohelpotuksen historia. Kun hän totesi, että vihreiden verolinja itse asiassa vähentäisi puun käyttöä, niin tähän totean, että tällä hetkellä puun energiakäytöstä 85 prosenttia tapahtuu teollisuuden prosessien yhteydessä, ja tämän puuenergian käytön kannattavuutta hallituksen esitys vähentää.

En muista kuka totesi, että puun poltto on sen huonoa käyttöä. No tietenkin, jos tukkipuuta, runkopuuta poltettaisiin, niin näin olisikin, mutta se puun energiakäyttöpotentiaali, mistä tässäkin yhteydessä on puhuttu, koskee ns. roska puuta, harvennuspuuta, oksahaketta ja sen sellaista, jonka potentiaali on vähintäänkin 10 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

Vielä ed. Juhantalolle, kun hän irvaili valtavasti kalliin maakaasuverkon rakentamisesta harvaan

asuttuun maahan, niin jo pelkästään lisäputki Pietarista Imatralle mahdollistaisi noin 1 000 megawatin sähkökapasiteetin lisäyksen maakaasulle.

Ed. Kalli: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuosmanen varsin viisaasti aloitti puheenvuoronsa korostamalla sitä, että tarvitaan talouskasvua ja jos saadaan aikaan talouskasvua, pitäisi olla edellytyksiä synnyttää sitä kasvua, hän puhui elinkeinoelämän edellytyksistä. No, Suomessa elinkeinoelämällä ja perusteollisuudella on ollut yksi yliverlainen edellytys: suhteellisen halpa ja toimitusvarma energia. Tämä asia, niin kuin iltapäivän ja illan aikana on kuultu, ei ole itsessään selvä, vaan sen eteen pitää jatkossakin tehdä työtä ja edellytyksiä, on pidettävä yllä monimuotoista mahdollisuutta erilaisten energiamuotojen tuottamisen hyväksi.

Kun on nostettu esiin mahdollinen ydinvoimankin jatkorakentaminen, niin itse arvioisin, että se mahdollisuus aikaisintaan saattaisi tulla esiin silloin, kun ydinjätteiden loppusijoitusta ollaan lopullisesti ratkaisemassa, jolloin eduskunta voi arvioida ja ottaa osaa keskusteluun. Samassa yhteydessä tätä porttia ja ovea pitäisi raottaa sen verran enemmän, että myös mahdollinen ydinvoiman lisärakentaminen voitaisiin ratkaista, eli laventaa ja antaa mahdollisuuksia kaikille erilaisille energiantuotantomuodoille.

Ed. Sasi: Arvoisa puhemies! Mielestäni energiaverokysymyksessä totuus on sinänsä aika yksinkertainen. Ympäristöohjaavuus lisääntyy ja se heikkenee. Tiettyjen komponenttien osalta se lisääntyy; silloin kun puhutaan lämmön tuotannosta ja yhdistetystä sähkön ja lämmön tuotannosta, ympäristöohjaavuus selvästi lisääntyy. Tämähän on merkittävä osa sähkön ja lämmön tuotantoa.

Mitä tulee pelkkään sähkön tuotantoon, niin kyllä tosiasia on se, että ympäristöohjaavuus tältä osin heikkenee ja tietysti tämä on ongelma. Myönteistä olisi, että kummassakin komponentissa voitaisiin pitää yllä ympäristöohjaavuutta. Totuus kuitenkin on se, että on tietyllä tavalla välttämättömyys, että sähkön tuotannon komponenteista poistetaan verotus. Tämä johtuu siitä, että meillä on yhteiset sähkömarkkinat Pohjoismaissa. Myös Euroopassa ne tulevat tulevaisuudessa avautumaan ja tietysti, jos tuotantopedellytykset eivät ole yhtenäiset, kilpailu vääristyy. Esimerkiksi tuettu saksalainen kivihiilisähkö on tällöin hyvin kilpailukykyistä, ja tämä ei

varmasti ole kaiken kaikkiaan tarkoituksenmukaista.

Täytyy todeta, että tietyllä huolella suhtautuu siihen, mihin suuntaan kehityksessä ollaan menossa Euroopassa. Kun aikaisemmin lähdettiin siitä, että myös sähkön tuotannossa olisi tiettyjä panosveroja ja tällä pyrittäisiin ohjaamaan sähkön tuotantoa ympäristöystävällisellä tavalla, niin nyt tuntuu siltä, että EU:ssa suuntaus ei olekaan tämä, vaan se, mikä meillä nyt ollaan hyväksymässä eli sähkön tuotannosta hiilidioksidikomponentit poistettaisiin. Ja tietysti, jos tämä on se yleinen linja, niin tähän meidän on vain valitettavasti sopeutuminen. Mutta tältä osin toivon, että hallitus vielä hyvin tarkkaan miettii meidän toimintalinjaamme EU:ssa ja katsoo, jos aikaisemmat suunnitelmat voitaisiin hyväksyä. Mutta täytyy todeta, että realisti tässä suhteessa täytyy olla. Monta vuotta yritettiin saada myös sähkön tuotantoon hiilidioksidiveroja. Se ei onnistunut ja tietysti jotta saataisiin jonkinlainen yhteinen ympäristöverojärjestelmä voimaan, silloin täytyy tehdä kompromisseja, kun yhteisillä markkina-alueilla ollaan, ja ottaa myös huomioon toisten näkökannat.

Mitä tulee niihin muutoksiin, mitä tehtiin valtiovarainvaliokunnan verojaostossa tähän hallituksen esitykseen, niin ne olivat oikean suuntaisia. Tietysti myönteisenä voidaan pitää sitä, että kuluttajien verot tässä yhteydessä pienenevät. Tietysti muutos on kovin pieni. Se puoltaa 3,2 pennistä kilowattitunti 3,1 penniin. Silloin puhutaan vain markkoista vuositasolla. Tietysti täytyy sanoa, että leikkaus oli jonkin verran suurempi. Ensi vuonnahan kuluttajat maksavat huhtikuun alkuun veroa vain 2,4 penniä ja loppuvuoden 3,3 penniä, kun oikea veromäärä olisi ollut 3,3333 jne. penniä. Teollisuuden osuutta jonkin verran ensi vuoden osalta lisättiin siten, että kun teollisuuden verorasitus nousee 1,6 pennistä 1,75 penniin, niin ensi vuoden huhtikuun alusta vuoden loppuun teollisuuden verorasitus on 1,45 penniä, kun se laskennallisesti pitäisi olla 1,4333 jne. penniä. Pyöritys on tältä osin tehty kuluttajille vielä myönteiseen suuntaan verojaostossa. Mutta tietysti tuo todellinen merkitys ei ole kovin suuri.

Mitä haluaisin erityisesti korostaa teollisuuden sähköverotuksen osalta on se, että kun mietitään yhteistä valuuttaa euroa ja sen toteuttamista, niin teollisuuden osalta meillä tulisi olla komponentteja, joilla teollisuuden menestystä ja sen ongelmia voitaisiin pyrkiä tasoittamaan. On puhuttu paljon rahastoista. Niihin en kovin paljon

tässä yhteydessä usko. Yritysten vahva omavaraisuus on myönteinen asia ja siihen tulisi pyrkiä. Mutta näen kyllä, että ympäristöveroilla ja erityisesti sähköverotuksella on myös mahdollisuus muodostua sellaiseksi tekijäksi, että sen taso voisi jossain määrin liikkua myös suhdanteiden mukaisesti ja tällä tavalla vaikeina suhdanneaikoina voitaisiin pyrkiä avittamaan teollisuutta ja hyvinä aikoina, mitä me tällä hetkellä koemme, teollisuuden verorasitus voisi olla jossain määrin keskimääräistä korkeampi. Eli kun näitä eri tasavia elementtejä mietitään, niin mielestäni sähkövero on yksi sellainen, jota pitäisi pyrkiä käyttämään. Tätä tässä yhteydessä ei ole vielä oivallettu, mutta toivon, että tästä jossakin vaiheessa syntyy hieman syvällisempi ja merkittävämpi keskustelu.

Mitä myös on tehty niiden laitosten osalta, jotka ovat pieniä ja tuottavat kotimaisella polttoaineella sähköä, niin niiden verorasitusta tai oikeammin tukea niille on laajennettu siten, että tuen piiriin tulevat myös laitokset, joiden teho on ei 20 megawattiampeeria, vaan 40 megawattiampeeria. Myös tältä osin ympäristöpoliittisesti voi kysyä, etteivätkö suuret laitokset ole huomattavasti tehokkaampia ja ympäristöystävällisempiä. Näin on, mutta voi sanoa, että näillä laitoksilla on aika suuri paikallinen merkitys ja myös työllisyysmerkitys. Voi sanoa, että lähinnä työllistävyyden kannalta on katsottu, että näitten laitosten tuen piiriin mukaan ottaminen on tarkoituksenmukaista.

Mutta totuus on se, että jos ollaan huolestuneita päästöistä ylipäättään ja siitä, että Rion sopimus pitäisi toteuttaa, mihin Suomikin on sitoutunut, niin meillä ei ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin ydinvoima. Mutta totuus on se, että ei kukaan voi myöskään ryhtyä rakentamaan ydinvoimaa olosuhteissa, joissa ei ole täyttä varmuutta siitä, että riittävän laaja enemmistö on tukemassa ydinvoiman rakentamista ja että tuo rakentamisprosessi voi kaiken kaikkiaan alusta loppuun asti sujua ilman ongelmia.

Ed. T i u r i : Arvoisa puhemies! Ed. Sasi ilmeisesti ei ole ollut paikalla, kun on selvitetty tätä ympäristöohjaavuutta. Sähkönkään kohdalla se ei millään lailla muutu, koska ne hiilivoimalat, jotka Suomessa ovat mahdollisesti poissa, pyörivät Tanskassa ja päinvastoin. Pohjoismaat päästävät yhtä paljon hiilidioksidia ilmaan tästä veromuutoksesta riippumatta. Ehkä tämä ympäristöohjaavuus tarkoittaakin sitä, että kun muutamme veroa, niin niin paljon rahaa ei enää ohjaudu

Suomen ympäristöön eli Ruotsiin, vaan Suomi saa itse pitää rahansa.

Ed. Viitanen puhui siitä, että kuluttaja joutuu maksamaan veroja. Kaikki ympäristöverot tulevat aina kuluttajan maksettavaksi. Jos se pannaan teollisuudelle, niin teollisuus vastaavasti nostaa tuotteen hintaa, eli kuluttaja sen maksaa. Ehkä täällä vieläkin kuvitellaan, että joku muu maksaa verot, mutta kyllä me ne maksamme.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Olen ed. Tiurin kanssa samaa mieltä ja eri mieltä. Mitä tulee Suomeen, niin kyllä tämä muutos merkitsee sitä, että suorassa sähköön tuotannossa kivihiilen kilpailuasema Suomessa tulee parantumaan ja tietysti kun mietitään sitä, millä sähköä meillä jatkossa tuotetaan, niin kivihiilen osuus tulee kasvamaan.

Mutta olen täsmälleen samaa mieltä ed. Tiurin kanssa siitä, että tosiasiaassa kilpailutilanne usein on Suomen ja muiden maiden kanssa ja jos katsoimme niitä alueita, mistä voitaisiin tuoda meille sähköä, niin Tanska on yksi merkittävä tekijä, ja Tanskassa tuotetaan sähköä kivihiilellä. Uskon, että on tarkoituksenmukaisempaa tuottaa sähkö Suomessa kivihiilellä kuin Tanskassa kivihiilellä työllisyysyistä ja myös siitä syystä, että Suomessa kuitenkin päästöjä kontrolloidaan varsin hyvin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. M. Koski ed. Tennilän kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alho, Andersson C., Anttila U., Antvuori, Apukka, Aura, Brax, Bremer, Dromberg, Elo, Enestam, Filatov, Haatainen, Heinonen, Hellberg, Helle, Holopainen, Huotari,

Hurskainen, Hämäläinen, Ihämäki, Jaakonsaari, Joenpalo, Juurola, Kalliomäki, Kanerva S., Kantalainen, Karhunen, Karjalainen, Karpio, Kautto, Kokkonen, Korhonen M., Koski V., Koskinen H., Koskinen Jari, Koskinen Johannes, Kukkonen J., Kuosmanen, Kurolo, Laakso, Laaksonen, Lahtela, Laitinen, Lamminen, Lax, Leppänen P., Luhtanen, Löf, Malm, Markkula M., Metsämäki, Mähönen, Mönkäre, Nikula, Nurmi, Ojala A., Ojala R., Peltomo, Perho, Pietikäinen M., Pohjola M., Polvi, Prusti, Puisto, Rajamäki, Rantanen, Rask, Rauramo, Rimmi, Rosendahl, Saarnio, Sasi, Savela, Siimes, Skinnari, Soininvaara, Taina, Tiilikainen, Tiuri, Tuomioja, Tykkyläinen, Uotila, Vartiainen, Viitamies, Viitanen, Vokkolainen, Vähänäkki, Wahlström ja Zyskiewicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Aula, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kalli, Kallis, Kankaanniemi, Kiviniemi, Koistinen, Komi, Korteniemi, Koski M., Kuisma, Kuoppa, Kääriäinen, Lehtosaari, Leppänen J., Lindqvist, Lindén, Myllyniemi, Mölsä, Pehkonen, Pohjola T., Puhjo, Ranta-Muotio, Rehn, Rehula, Ryhänen, Saapunki, Saari, Smeds, Suhola, Takkula, Tennilä, Tiusanen, Vanhanen, Vehviläinen, Veteläinen, Vihriälä, Vistbacka ja Väistö.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Andersson J., Biaudet, Hassi, Lapintie ja Pykäläinen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Backman, Bryggare, Gustafsson, Halonen, Huttu-Juntunen, Huuhtanen, Hyssälä, Häkämies, Immonen, Isohookana-Asunmaa, Itälä, Jansson, Kaarilahti, Kallio, Kanerva I., Karjula, Kekkonen, Kemppainen, Kiljunen, Knaapi, Korhonen R., Korkea-osa, Koskinen M., Krohn, Laine, Liikkanen, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Lämsä, Manninen, Markkula-Kivisilta, Mikko-la, Niinistö, Norrback, Nyby, Olin, Partanen, Pekkarinen, Penttilä, Pesälä, Pietikäinen S., Pulliainen, Rinne, Roos, Räsänen, Saarinen, Tahvanainen, Tarkka, Tulonen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Virtanen, Vuorensola ja Wideroos.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 91 jaa- ja 43 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 60. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekmässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys maatalouden kansallista erityistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 221/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 24/1996 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. M. Koski: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen osalta kysymys on lähinnä tästä artikla 141:n toteuttamisesta, ja täytyy sanoa, että aika tavalla tämä linja asettaa etelän ja pohjoisen viljelijät vastakkain. Tässä tulee kyllä tulevaisuudessa niin vahva ristiriita, että ei tällaisia erilaisia etuja voi olla valtakunnan eri osissa. Olenkin sitä mieltä, että artikla 141:n tuomat edut etelän tiloilla ovat sen verran korkeita, että ne eivät voi tulevaisuudessa olla samanlaisia tai sitten noita etuja on laajennettava koskemaan myöskin pohjoisempaa Suomea.

Tässä myöskin tämä leikkaus, 750 miljoonaa markkaa maataloudelta on kohtuuton sen takia, että kun Suomessa päätettiin Euroopan unionin jäsenyydestä, silloin hyväksyttiin maatalouden siirtymävaiheen paketti, jossa oli alennamaa 3 miljardia markkaa, jonka alenema-aikana viisi vuotta annettiin maataloudelle aikaa sopeutua tähän unionin järjestelmään. Nyt tämän leikkauksen kohdentaminen maatalouteen aiheuttaa sen, että tästä sopimuksesta tavallaan poiketaan, ja se on kyllä maatalouden osalta kohtuutonta.

Myös maitokiintiöleikkaukset, jotka ovat täällä mukana, eivät edesauta suomalaisen maitotilan kehittymismahdollisuuksia, vaan päinvastoin estävät tilojen mahdollisuuden parantaa

tuotannollisia olosuhteitaan ja pärjätä tässä kilpailutilanteessa.

Kokonaisuudessaan mielestäni tämä lakiesitys kohtelee maatalousväestöä aika tavalla nui-vasti.

Ed. Kalli: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys kansallisesta lainsäädännöstä mahdollistaa sen laajan asetuksen, josta valtioneuvosto pari päivää sitten on jo tehnyt ensi vuotta koskevia siirtymäkauden tukipäätöksiä.

Se, mihin ed. M. Koski puuttui maatalouden toimintaedellytysten heikkenemisen osalta, pitää sinällään paikkansa, että se 750 miljoonan markan leikkaus, joka tässä on sisällä, toteutuu niin, että siirtymäkauden tuista sekä pohjoisella että A- ja B-alueella juustohöyläperiaatteella leikataan noin 10 prosenttia. Sillä tietenkin on merkittävä merkitys.

Maitokiintiön mahdollisesta leikkaamisesta, niin kuin valiokunnan esityksestä voi todeta, eduskunta tällä lausumallaan selvästi tulee sanomaan niin, että mikäli maitokiintiötä tullaan leikkaamaan, ne tulee korvata ja mahdolliset leikkaukset toteuttaa niin, että niillä ei vaaranneta maitotilojen elinkeinon tulevaisuutta. Ja jos leikataan, niin ehdottomasti pitää korvata ja korvauksen pitää olla käypä hinta eli toteutunut hintataso.

Ed. Jari Koskinen: Arvoisa puhemies! Ennen kuin tätä keskustelua jatketaan, kannattaa palauttaa mieliin se tausta, mikä tässä oli. Aikanaan, kun Suomi liittyi EU:hun ja Suomeen haettiin maataloudelle tiettyä tukea, mikä tulee EU:n kautta, Etelä-Suomi jäi ulkopuolelle tästä tuesta osittain. Silloin sovittiin, että jos tulee vakavia vaikeuksia, ja kaikki tiesivät, että niitä tulee EU:hun liittymisen myötä maataloudelle, sen jälkeen Etelä-Suomelle tulee tämä 141 artiklan mukainen tukipaketti, joka nyt täällä on käsiteltävänä.

Kun Suomi lähti neuvottelemaan, haettiin erilaista ratkaisua kuin mikä saatiin aikaiseksi. EU kun halusi, että Suomessa tapahtuu myös maataloudessa rakennekehitystä, niin silloin siihen liittyi myös tietyn tyypin investointeja, ja sen takia nämä investoinnit ovat mukana tässä pake-tissa.

Mielestäni on tietyllä tavalla kansallinen onnettomuus, että Etelä- ja Pohjois-Suomi kävelevät tässä eri tahdissa. Se tietysti aina aika ajoin nousee pinnalle ja syntyy niitä keskusteluja, milloin suositetaan Pohjois-Suomea ja milloin Etelä-

Suomea. Aikanaan kaksi vuotta sitten oltiin sitä mieltä, että maatalous siirtyy Pohjois-Suomeen, koska Pohjois-Suomi sai niin hyvät ehdot. Nyt sitten on tullut keskustelussa esille, että kun tulee tämä 141-paketti, yhtäkkiä maatalous siirtyykin Etelä-Suomeen. Minun mielestäni tässä ei näin tule käymään. Tämä on ihan kohtuullinen paketti. Tietysti olisi toivonut vähän erilaisiakin ratkaisuja, mutta valitettavasti neuvotteluissa kävi niin kuin kävi. Paketti, mikä täällä on, on ihan hyvä, ja samoin se lausuma, mikä koskee maitokiintiöitä, on ihan hyvä.

Ed. M ö l s ä : Arvoisa puhemies! Itsekin kyllä muistuttaisin tämän asian historiasta siltä osin, että tämä on osa Suomen Euroopan unionin jäsenyyssovimusta, joka tällä toimenpiteellä tavallaan saatetaan nyt loppuun suoritetuksi. Aivan samoin kuin ed. Jari Koskinen totesi, A- ja B-tukialueet jäivät ilman tätä erillistä tukea, kun EU-jäsenyydestä päätettiin. Sen sijaan pohjoiselle C-tukialueelle tuli pysyvä pohjoinen tuki.

Nyt esillä oleva asia tavallaan paikkaa äsken mainittua jälkeensijaisuutta, mutta sanoisin, että ratkaisu on kyllä pettymys siltä osin, että kun tavoitteena oli saada pysyvä tukijärjestelmä etelään, niin nyt kotieläintuotteiden osalta ei näin käynyt, vaan järjestely on määräaikainen vuoteen 1999 saakka. Sen takia minusta on erittäin hyvä asia, että valiokunta sai tänne mietintöön edellyttää-ponnen, jossa se lähtee siitä, että välitömästi on aloitettava neuvottelut siitä, että myös tältä osin tukijärjestely tuli etelään pysyväksi.

Toinen heikkous minusta tässä ratkaisussa on se, että kun tavoitteena oli saman kaltainen tukijärjestelmä kuin pohjoinen tuki on, niin tähän sisältyy nyt Euroopan unionin komission vaatuksesta rakennemuutososa, joka tarkoittaa sitä, että osa tuesta ohjataan tuotannollisiin investointeihin. On selvää, että ne tuottajat, jotka eivät tätä pysty hyödyntämään, jäävät paitsi tältä osin tukijärjestelmää. Jatkossa minusta olisi päästävä siihen, että koko maassa olisi samanlaiset edellytykset tuotannon harjoittamiseen.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Oikeastaan ed. M. Koski provosoi minut käyttämään puheenvuoron ja toteamaan sen, että esitetty ratkaisu siirtää maatalouden resursseja pohjoisesta etelään. Se siirtää niitä pois työvaltaisesta maataloudesta ja enemmän tuen tarpeessa olevalta alueelta vähemmän tukea tarvitsevalle alueelle.

Muistutan myös, että tämä artikla 141 maatalouden vakavien vaikeuksien tuesta koskee periaatteessa koko maata. Se on vain tässä ratkaisussa käsitetty yksinomaan etelän vaikeuksien korjaamiseksi.

Minusta valiokunnan laatima mietintö ponsineen tekee esityksestä juuri ja juuri siedettävän, mutta edellyttää kyllä mietinnönkin vaatimaa tarkkaa seurantaa ennen kaikkea alueellisen kehityksen osalta.

Ed. K o m i : Arvoisa rouva puhemies! Näen edelleen ongelmana sen, että emme osaa suhtautua maatalouspolitiikkaan yhteisenä EU:n maatalouspolitiikkana. Pyrimme vieläkin sotkemaan sosiaalisen ja kansallisen politiikan yhteiseen, EU:n kanssa yhteen sopeutettavaan maatalouspolitiikkaan. Nyt pitäisi kansallisesti nähdä yhteisen Suomen etu suhteessa EU:hun. 141-paketti on osa tätä yhteistä maatalouspolitiikkaa, johon ei tulisi sotkea sisäistä vääntöä A- ja B-alueiden ja pohjoisen Suomen osalta.

Näen, että investointituen ehtoja on myöhemmin yhdenmukaistettava muun muassa sivutulon osalta ja näin saatettava Suomi kokonaisuudessaan yhdenvertaiseen asemaan investointituen ehtojen suhteen.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Suomalaista vapaata viljelijää, hänen jokaista askeltaan, kytätään satelliiteista ja määrätään, mihin mennessä hänen on lantapatterit hajoitettava ja mihin mennessä heitettävä siemen peltoon. Suomalainen maanviljelys on kolhoositaloutta, jossa 80 prosenttia tulee erilaisista tukiaisista ja 20 prosentin rajoissa viljelijä voi operoida omalla yrityksellään enemmän tuloa kuin mitä tukiaiset edellyttävät; aivan samoin kuin vanhassa neuvostoliittolaisessa systeemissä, jos meni oikein hyvin, sai pari kiloa sianlihaa vuoden lopussa joulua varten ylimääräistä.

Tämä on suomalaisen viljelijän tämän hetken tilanne hiukan kärjistettynä. Tullaan näkemään, että suomalainen vapaa viljelijä ei näillä perusteilla pysy elossa. Häneltä on viety yrittämisen ja viljelyn motivaatio, ja se on huono asia. Se tullaan näkemään muutaman vuoden kuluessa, tässä maassa ei ole kuin muutama suuri tila ja lisää työttömiä jossakin Tampereen Hervannan kaljakuppilassa katselemassa pöytää, jossa on kaljatuopin jättämä pyöreä merkki.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö on siedettävä näissä oloissa. On

aivan selvää, että myöskään A- ja B-tukialueella ei maataloutta voida harjoittaa ilman tukea. Mutta on aivan selvää myöskin se, että kyllähän aluepoliittisesti tämä lainsäädäntö kokonaisuudessaan on aika arveluttava. Kyllä maataloustuotanto näillä päätöksillä asteittain siirtyy maan parhaille alueille, siitä me emme pääse minkään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 232/1996 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 41/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö n:o 41.

Keskustelu:

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Hallitus on leikannut työttömien toimeentulotukea jädymällä muun muassa indeksikorotukset työmarkkinatuesta, leikkaamalla lapsikorotuksia 60 prosenttia, ja eduskunnan enemmistö on ollut myös valmis kiristämään pitkäaikaistyöttömien verotusta. Pahinta on, että hallitus ei ole pystynyt alentamaan työttömyyttä lupaamallaan tavalla. Erityisesti ensi vuonna työttömien valtakunnallisen yhdistyksen mukaan uhkaa noin 300 000:n ansiosidonnaisella olevan työttömän putoaminen työmarkkinatuella, ja tähän on sellainen merkki, joka ratkaisevasti heikentää näitten ihmisten toimeentuloa tulevaisuudessa sekä myös heidän eläketurvaansa.

Tähän tietenkin vaikuttaa se, että työssäoloehto on pidennetty 6 kuukaudesta 43 viikkoon. Se merkitsee myös sitä, kun työministeriö on antanut ohjeet, että työllistämistukitoita saadaan järjestää vain 6 kuukauden ajaksi, että näin ollen pitkäaikaistyöttömiä tulee syntymään en-

tistä enemmän, ja he putoavat sitten aikaa myöten myös työmarkkinatuella.

Näin ollen tulee todella suuri määrä ihmisiä, joiden eläketaso tulee jäämään vastaisuudessa tavattoman alhaiseksi. Tätä alenemaa tulee vielä pahentamaan hallituksen esitys työeläkelisän leikkauksesta 20 prosentilla. On arvioitu, että vuonna 2030 tämä leikkaus merkitsee miljardin markan säästöä eläkemenoihin, eli siitä saa kuvan, kuinka suuresta leikkauksesta tosiasiaassa on kyse.

Tämä on tietenkin siinä mielessä hankala asia, että leikkaus ei vaikuta juuri nyt, mutta tulevaisuudessa se tulee johtamaan tavallisten työntekijöitten, jotka ovat joutuneet työttömyyden kohteeksi, eläketason merkittävään alenemiseen ja varmasti myös toimeentulotukimenojen kasvuun, jos silloin vielä toimeentulotukea maksetaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys Slovenian kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 234/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 25/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

6) Hallituksen esitys Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Israelin valtion välisestä assosiaatiosta tehdyn Euro-Välimeri-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 235/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 26/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

7) Hallituksen esitys eläkelaitosten vakavaraisuussäännösten uudistamisesta

Hallituksen esitys 241/1996 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 42/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

8) Hallituksen esitys laiksi vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta

Hallituksen esitys 51/1996 vp
Talousvaliokunnan mietintö 27/1996 vp
Lakialoite 38/1996 vp
Toivomusaloite 307/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.50.

Täysistunto lopetetaan kello 19.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio